

ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจ
ในการลดอาชญากรรม

โดย

พลตำรวจตรี ภาณุมาศ บุญญลักษม์
รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๖

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัย
ส่วนบุคคล เรื่อง “ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม”
ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา ของ พลตำรวจตรี ภาณุมาศ บุญญลักษม์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ – ๒๕๖๓

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย พลตำรวจตรี ภาณุมาศ บุญญลักษณ์   **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ ๖๒

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการเกิดอาชญากรรม ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนกับระดับของการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม และเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมมากยิ่งขึ้น และหาแนวทางมาตรการแก้ไข เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มากำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งพบว่าด้านการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในภาพรวมประชาชนให้ความสนใจและสามารถลดปัญหาด้านอาชญากรรมในพื้นที่ได้จริง อาทิ การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจค้นบ้านเรือนของผู้ที่ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด เพื่อทำการจับกุมตัว หรือตรวจยึดสิ่งของที่ผิดกฎหมาย การใกล้เคียง หรือการประนีประนอมข้อพิพาทในความผิดเล็กน้อย หรือความผิดที่ยอมความได้ ที่เกิดขึ้นระหว่างประชาชนในหมู่บ้านที่อาศัย และเคยได้รับการฝึกอบรม หรือเข้าร่วมกิจกรรมของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองในเรื่องที่เกี่ยวกับการป้องกันโจรผู้ร้าย และการให้ความร่วมมือในการเป็นพยานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ทั้งนี้ ในด้านการป้องกันทรัพย์สิน ภาพรวมพบว่า การมีส่วนร่วมช่วยป้องกันปัญหาอาชญากรรมได้ รวมถึงการแนะนำให้เพื่อนบ้าน และคนในครอบครัวสำรวจความเรียบร้อยก่อนออกจากบ้าน และชักชวนเพื่อนบ้าน และคนในครอบครัวให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพย์สิน รวมทั้ง การแจ้งข่าวสาร พบว่าประชาชนกล้าที่จะแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ทราบถึงเบาะแสในการกระทำความผิดของคนร้าย แจ้งข่าวอาชญากรรม และพร้อมที่จะแจ้งข่าวสารความเคลื่อนไหวในชุมชนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบได้เป็นอย่างดี ตลอดจนการสนับสนุนการปราบปราม พบว่าการให้กำลังใจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมในชุมชน ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ยานพาหนะในการออกตรวจตราพื้นที่ เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในชุมชน และเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมในชุมชน

Abstract

Title : Strategies of Participation of Citizen and Police in Crime Reduction

Field : Social - Psychology

Name : Pol.Maj.Gen. Panumas Boonyalug   **Course NDC Class 62**

The research objectives are : 1. Study the implementation of the crime reduction strategy, 2. Study the participation of people in reducing crime, and 3. Study performance and effectiveness of the implementation of the strategy of participation of people with the police in reducing crime. To use the research results to formulate policies related to crime prevention and suppression. It was found that in cooperation with government officials as a whole, the public paid attention and could actually reduce crime problems in the area, such as cooperating with the police in searching the homes of those suspected of offending. To make an arrest or seize illegal items mediation, compromise in dispute for minor offenses, compulsive offense that occurred between the people of the village who lived and have received training, participating in activities of the government officials in matters relating to the prevention of thieves and cooperating in witnessing with the police to bring the offender to punish In terms of overall property protection, participation can help prevent crime. Including introducing them to neighbors and family members survey it before leaving the house and persuaded neighbors and family members to take part in the protection of property including informing. It was found that the public dared to notify the police about the whereabouts of the criminals. Criminal news and ready to inform police officers about the movement of the community as well as well as supporting the suppression found to encourage police officers in defense and suppress crime in the community. Allowing police officers to use vehicles to patrol the area to prevent and suppress crime in the community and participate in activities related to prevention and suppress crime in the community.

คำนำ

อาชญากรรม เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกันในสังคม แต่จะมีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ควบคู่กันกับการแปรผัน และเป็นผลมาจากปัญหาที่เชื่อมโยงกันแต่สภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งปัจจุบันสภาพการณ์ทุกด้านมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้เกิดทั้งผลดีและผลเสีย ผลเสียนั้นก่อให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ บริษัทหลายแห่งต้องล้มละลายปิดกิจการเกิดการว่างงานแรงงานส่วนหนึ่งกลับสู่ชนบทพร้อมกับความยากจนแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติเพื่อความอยู่รอดของตนเอง เกิดปัญหาความขัดแย้งในผลประโยชน์ นำไปสู่การประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ส่งผลต่อการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน เป็นปัญหาสังคม โดยรวม เป็นเงื่อนไขนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมที่สร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและความเสียหายแก่รัฐเป็นอย่างมาก

ในปัจจุบันมีแนวโน้มของความรุนแรง และซับซ้อนมากขึ้นตามความเจริญของเทคโนโลยี และความทันสมัยของการสื่อสารแขนงต่างๆ สิ่งที่ยืนยันได้ก็คือ สถิติคดีอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ข่าวดังอาชญากรรมตามหน้าหนังสือพิมพ์หรือจากสื่อต่างๆ หน่วยงานทางด้านการบริหารยุติธรรมที่ตั่งขึ้นมาใหม่ หรือมีการปรับปรุงระบบการทำงานแบบใหม่ เพื่อรองรับปัญหาอาชญากรรมและจำนวนนักโทษที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ดังนั้นขอบเขต และปริมาณความร้ายแรงของอาชญากรรม จึงเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของบุคคลโดยทั่วไปเพราะขอบเขตของอาชญากรรมเป็นตัวบ่งชี้ถึงความร้ายแรงของอาชญากรรมที่สามารถนำไปเปรียบเทียบกับจำนวนอาชญากรรมในอดีตหรือคาดคะเนปัญหาอาชญากรรมในอนาคต

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการศึกษา เรื่อง “ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม” ขึ้น เพื่อหาแนวทาง มาตรการในการป้องกันต่างๆ เพื่อใช้ในการป้องกันไม่ให้มีแนวโน้มการเกิดอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น และจากผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางเบื้องต้นให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม และนำผลการวิจัยที่ได้ไปกำหนดนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรม

พลตำรวจตรี

(ภาณุมาศ บุญญลักษณ์)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัย เรื่อง “ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม” ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก พลตำรวจเอก จักรทิพย์ ชัยจินดา ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พลตำรวจโท ปิยะ อุทาโย ผู้ช่วยผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พลตำรวจโท อภิชาติ ศิริสิทธิ์ ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๖ นาวาเอกหญิง ปิยะฉัตร ไชยนต์ อาจารย์ประจำวิชา ที่ได้ให้คำเสนอแนะ แนวคิด ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ มาโดยตลอด จนเอกสารวิจัยเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

พลตำรวจตรี

(ภาณุมาศ บุญญลักษณ์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
ขอบเขตของการวิจัย	๕
วิธีดำเนินการวิจัย	๖
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
คำจำกัดความ	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๑๒
ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐	๑๓
ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)	๑๔
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔	๑๖
แผนปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้าน	๑๖
นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔)	๑๗
แนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วม (Participation Theory)	๑๗
แนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรม	๑๘
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุมชน (Communities Theory)	๒๑
ทฤษฎีทางอาชญวิทยาและการป้องกันอาชญากรรม	๒๔
แนวความคิดด้านความมั่นคงแห่งชาติ	๒๗
แนวคิดด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายใน	๓๕
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	๔๑
กรอบแนวคิดของการวิจัย	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓	
หลักการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ในการลดปัญหาอาชญากรรม	
ของตำรวจ	๔๕
บทบาทการดำเนินงานของสำนักงานตำรวจตามกรอบยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจ	
แห่งชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)	๔๕
กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม	๔๘
ปัจจัยความสำเร็จและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการลด	
ปัญหาอาชญากรรมในปัจจุบัน	๗๒
สรุป	๗๒
บทที่ ๔	
การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม	๗๕
วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนกับ	
สำนักงานตำรวจแห่งชาติในการลดอาชญากรรม	๗๖
ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม	
ของประชาชนกับตำรวจในการลดปัญหาอาชญากรรม	๘๐
สรุป	๕๔
บทที่ ๕	
สรุปและข้อเสนอแนะ	๕๕
สรุป	๕๕
ข้อเสนอแนะ	๕๖
บรรณานุกรม	๑๐๓
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๐๕

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒-๑	กรอบแนวคิดของการวิจัย	๔๔

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา สถานการณ์โลกต่างๆ ด้านเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากผลของกระแสโลกาภิวัตน์และการสิ้นสุดของยุคสงครามเย็น สถานการณ์ดังกล่าวมีผลกระทบโดยตรงกับความมั่นคงแห่งชาติของประเทศต่างๆ ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การป้องกันประเทศ และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การพลังงาน และสิ่งแวดล้อม การกำหนดและพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลกและสถานะแวดล้อมของประเทศทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้ประเทศมีสมดุลในความมั่นคงแห่งชาติทุกด้าน สามารถรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติและบรรลุมิติประสงค์แห่งชาติได้ จึงเป็นเรื่องท้าทายการบริหารและการจัดการของรัฐบาล ดังนั้น กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์จึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกภาคส่วนในประเทศ โดยเฉพาะหน่วยงานด้านความมั่นคง ควรตระหนักและให้ความสำคัญ เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานนโยบายระดับสูงและหน่วยปฏิบัติ สามารถดำเนินการขับเคลื่อนได้อย่างบูรณาการและเป็นระเบียบขั้นตอน เพื่อให้บรรลุถึงประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติ

ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงของ สังคม โลกในทุกมิติย่อมส่งผลกระทบต่ออนาคตการพัฒนาประเทศอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน และการที่ประเทศไทยจะสามารถแสวงหาโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและรับมือกับภัยคุกคามต่างๆ ได้นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างรอบด้านและต้องวิเคราะห์ศักยภาพภายในประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมของประเทศต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น โดยต้องปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาศักยภาพมนุษย์ รวมทั้งปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม การดำรงชีวิต ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะต้องกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ในระยะยาวเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาประเทศและกรอบการทำงานของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

ดังนั้น “ยุทธศาสตร์ชาติ” จึงถือเป็นกรอบชี้้นำการกำหนดนโยบายและแผนต่างๆ สำหรับการพัฒนาประเทศ การบริหารราชการ การจัดสรรงบประมาณ และการจัดสรรทรัพยากร จะทำให้บรรลุเป้าหมายการสร้าง และรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะให้ประเทศไทย มีความมั่นคงในทุกด้าน คนในชาติมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมั่งคั่งและประเทศสามารถพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืนได้ อย่างไรก็ตามก็ตีประเด็นเรื่องยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวนี้ได้นำไปสู่ปัญหาข้อถกเถียงในทางวิชาการเกี่ยวกับแนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติและการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าสมควรจะเป็นไปในทิศทางใดจึงจะมีความเหมาะสมกับสังคมประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากยุทธศาสตร์ชาติถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย การดำเนินการในช่วงที่ผ่านมา มิได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ของประเทศในระยะยาว การบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารจึงให้ความสำคัญกับนโยบายของรัฐบาล หรือฝ่ายการเมืองทำให้เกิดปัญหาขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาประเทศ^๑

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) จึงเป็นแนวทางสำคัญที่รัฐบาลใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เน้นการพัฒนา ๖ ด้าน ได้แก่ ความมั่นคง การสร้างความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งในด้านความมั่นคงมีประเด็นที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. เสริมสร้างความมั่นคงและธำรงรักษาสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๒. ปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศ พัฒนาความมั่นคงทางการเมือง ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม
๓. เสริมสร้างกระบวนการสันติสุขและแนวทางสันติวิธี และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเหมาะสมใน ๓ จชต. ให้สอดคล้องตามแนวทาง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

---

^๑ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐. “สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ”, ๒๕๖๐.

๔. บริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล โดยร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและอาเซียน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรม เร่งรัดจัดทำหลักเขตแดนแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนและพัฒนาศักยภาพการตรวจคนเข้าเมืองทั้งระบบ

๕. รักษาคุณภาพของความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ

๖. ความสามารถในการเผชิญกับปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ และการพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ

๗. พัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการผนึกกำลังป้องกันประเทศ พัฒนาโครงสร้างกำลังและยุทธโศปกรณ์ที่เหมาะสมแก่การป้องกันประเทศการรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความมั่นคงและรักษาผลประโยชน์ของชาติทั้งทางบกและทางทะเล ตลอดจนพัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ

๘. ปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวคิดผู้แนวระนาบมากขึ้น กำหนดการบริหารจัดการที่ครบวงจรและยั่งยืน พัฒนาปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการดำเนินงาน และให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ประกอบกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)^๒ ขึ้น เพื่อรองรับกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ แผนปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้าน นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) นโยบายรัฐบาล นโยบายประเทศไทย ๔.๐ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม และการรับฟังความคิดเห็นจากข้าราชการตำรวจทุกหน่วยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ครอบคลุมตามกระบวนการและขั้นตอนของการจัดทำยุทธศาสตร์^๓ ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ๑. การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการรักษาความมั่นคง ภายในประเทศ ๒. การเพิ่มศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การอำนวยความยุติธรรมทางอาญา และการให้บริการ ประชาชนอย่างเสมอภาคเป็นธรรม ๓. การมีส่วนร่วม

^๒ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ; สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ๒๕๖๐.

ของภาคประชาชนในการรักษาความสงบเรียบร้อยของ สังคมอย่างยั่งยืน และ ๔. การพัฒนาองค์กร ให้ทันสมัย มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยกำหนดการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ แบ่งเป็น ๔ ระยะๆ ละ ๕ ปี เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายให้ ประชาชน สังคม และประเทศชาติ มีความมั่นคง ปลอดภัย และความสงบสุข อย่างยั่งยืน เนื่องจากในสภาวะปัจจุบันเราจะเห็นได้ว่าประเทศไทยเกิดวิกฤติหลายๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเศรษฐกิจ การเมืองหรือปัญหาทางสังคมต่างๆ ได้ก่อผลกระทบต่อประชากร อย่างกว้างขวางและแทบจะทุกจังหวัดในประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่กล่าวมา บริษัทห้างร้านหรือแม้แต่โรงงานอุตสาหกรรมก็ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง เช่นกัน ทำให้แนวโน้มการเกิดปัญหาอัตราการว่างงานสูงขึ้นทุกปี ทำให้มีผลกระทบโดยตรงต่อ ประชาชนทุกชนชั้น และยังทำให้ปัญหาการแย่งงานกันเกิดขึ้น นอกจากนั้น จากปัญหาการว่างงาน มากขึ้น ทำให้ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทุกปีจนเกิดเป็นปัญหาระดับใหญ่ ของรัฐบาลที่ต้องหามาตรการ แนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นเป็นผลสืบเนื่องมาจาก ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งปัญหาอาชญากรรมที่กล่าวมานั้น นับวันมีผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน ความปลอดภัยของประชาชน และปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศก็ยิ่งนับว่าเป็น อุปสรรคในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง เพราะก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านความมั่นคง ความปลอดภัยและยังแสดงถึงเสถียรภาพของรัฐบาลอีกด้วย การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงเป็นหน้าที่ ของรัฐบาลที่ต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยที่รัฐไม่ต้องเรียกเก็บค่าบริการอื่นเพิ่มเติม ซึ่งจากข้อมูลที่ประชาชนรับทราบอยู่แล้วทางรัฐบาล ได้มอบหมายให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่คอยช่วยเหลือหามาตรการแก้ไขปัญหา หาแนวทางต่างๆ มาช่วยในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม เพื่อให้ปัญหาอาชญากรรมในสังคม มีอัตราลดน้อยลง อีกทั้งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่าย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นเข้ามา ช่วยเหลือด้วย การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมจึงจะมีประสิทธิภาพเพียงพอ ในทางตรงกันข้าม ไม่มีความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ในท้องถิ่นของตัวเองที่อาศัยอยู่ไม่มีความร่วมมือ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนก็จะทำให้การปราบปรามอาชญากรรมนั้น ไม่ได้ผล แต่การร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ นั้นไม่ว่าจะเป็นประชาชนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยงานรัฐหรือแม้แต่หน่วยงานของเอกชน ถ้าร่วมมือกันก็ย่อมส่งผลดีต่อชุมชนนั้นๆ แต่สิ่งที่ สำคัญที่สุดก็คือ ประชาชนในชุมชนนั้น ควรมีการร่วมมือกันอย่างจริงจัง เพื่อให้ชุมชนของตัวเองนั้น มีอัตราการเกิดอาชญากรรมลดน้อยลง

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัย เรื่อง ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม เพื่อหาแนวทาง มาตรการในการป้องกันต่างๆ เพื่อใช้ในการป้องกันไม่ให้มีแนวโน้มการเกิดอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น และจากผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางเบื้องต้นให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม และนำผลการวิจัยที่ได้ไปกำหนดนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษาการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ในการลดปัญหาอาชญากรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๒. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดอาชญากรรม
๓. ศึกษาประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดปัญหาอาชญากรรม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม” ดังรายละเอียดของกรอบแนวคิดในการวิจัย ต่อไปนี้

ขอบเขตของการศึกษาแบ่งเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านประชากร และด้านระยะเวลา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑.๑ ศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรม จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ตำรา เอกสารวิจัย วิชาการ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๑.๒ ทบทวนแนวทางการปฏิบัติของตำรวจ เพื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องประสานกันกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรม

๒. ขอบเขตด้านประชากร

เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องในด้านอาชญากรรม ทั้งจากหน่วยงานด้านความมั่นคง ตำรวจ และสถาบันการศึกษา ที่เกี่ยวข้อง ทั้งส่วนที่กำหนดนโยบาย และส่วนการศึกษาด้านความมั่นคงและด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

๒.๑ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาท อำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับตำรวจ ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานสภามันคงแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น

๒.๒ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาท อำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องในการสนองตอบนโยบายความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประชาชนและตำรวจ

๒.๓ กลุ่มประชาชนที่ปฏิบัติงานร่วมกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามเพื่อป้องกันอาชญากรรมในระดับชุมชน

๓. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งสิ้น ๑๑ เดือน (เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒ – กรกฎาคม ๒๕๖๓)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่างๆ

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก นักวิชาการด้านยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่างๆ

๓. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิดใหม่ๆ จากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

แนวการมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรมที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งในเชิงทฤษฎี เชิงนโยบาย และเชิงการปฏิบัติ ดังนี้

๑. ทำให้ทราบถึงการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ในการลดปัญหาอาชญากรรมของตำรวจ
๒. ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม
๓. ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์

การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดปัญหาอาชญากรรม

คำจำกัดความ

ยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy)

หมายถึง ศิลปะและศาสตร์ในการพัฒนาและการใช้กำลังอำนาจทางการเมืองเศรษฐกิจ และทางสังคมจิตวิทยาร่วมกับกำลังอำนาจทางทหารทั้งในยามสงบและ ในยามสงคราม เพื่อดำรงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์ของชาติ ตัวแบบการจัดทำยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ตำรวจ

หมายถึง นโยบาย และกรอบแนวทางในการบริหารและการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งทุกหน่วยในสังกัด และข้าราชการตำรวจทุกคนจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุสู่วิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมาย ที่ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา” และเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาประเทศให้เป็นไปตามเป้าหมาย ของยุทธศาสตร์ชาติ

การมีส่วนร่วม

หมายถึง โอกาสในการให้สมาชิกทุกคนของชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ และเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน ๔ มิติ ได้แก่ ๑. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไร และทำอย่างไร ๒. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนารวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ ๓. การมีส่วนร่วม

ในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
 ๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการอาชญากรรม
 หมายถึง การทำผิด โดยทำให้เกิดความเดือดร้อน
 เสียหายต่อทรัพย์สิน หรือ บุคคล เป็นการเรียกการ
 กระทำทางคดีอาญาแบบทั่วไป ตัวอย่างอาชญากรรม
 เช่น การฆ่าคนตาย ปล้นทรัพย์ ข่มขืน ซึ่งกฎหมาย
 โดยทั่วไปของทุกสังคมมีการกำหนดบทลงโทษของ
 ผู้ก่ออาชญากรรม

การมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม

หมายถึง กิจกรรม ภารกิจต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประชาชน
 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะขจัด
 ปราบปรามปัญหาอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นภายในชุมชน

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (National Security Policy)

หมายถึง นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป็นหนทางในการปฏิบัติ
 อย่างกว้างๆ หรือเป็นข้อความแสดงแนวทางปฏิบัติซึ่ง
 กำหนดขึ้นเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
 ที่เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ ตลอดจนมีความสัมพันธ์
 กับวัตถุประสงค์และผลประโยชน์แห่งชาติ ทั้งนี้
 สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ได้ให้
 คำจำกัดความว่า “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ”
 เป็นแนวทางปฏิบัติกว้างๆ ในระดับชาติของรัฐบาล
 ที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ
 เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติและความมั่นคงแห่งชาติ
 โดย สมช. จะเป็นผู้เสนอแนะนโยบายความมั่นคง
 แห่งชาติต่อ สมช. ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน
 เพื่อขอรับความเห็นชอบไว้ใช้ในการบริหารเพื่อให้
 บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติ

การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายใน

หมายถึง การดำเนินการเพื่อป้องกัน ควบคุม แก้ไข และฟื้นฟู สถานการณ์ใด ที่เป็นภัย อันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่ม บุคคลที่ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข ทำลาย หรือทำ ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ ให้กลับสู่สภาวะปกติเพื่อให้เกิดความสงบ เรียบร้อยของประชาชน หรือความมั่นคงของรัฐ

ความมั่นคงรูปแบบเดิม (Traditional Security)

หมายถึง ความมั่นคงของรัฐ อำนาจอธิปไตยและบูรณภาพของ ดินแดน แนวคิดดังกล่าวได้รับการยอมรับอย่างสูง ในระหว่างห้วงของสงครามเย็น โดยเป็นแนวคิดที่เห็น ว่าเมื่อรัฐมีความมั่นคงหรือสามารถรักษาความมั่นคง ของรัฐเอาไว้ได้แล้วประชาชนที่อยู่ภายในรัฐนั้นก็จะมีความมั่นคงตามมาด้วยความมั่นคงรูปแบบเดิมให้ ความสำคัญกับดุลอำนาจระหว่างรัฐ การสร้างเสริม อำนาจกำลังรบเพื่อรักษาไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยของรัฐ รัฐเป็นองค์กรที่มีสิทธิ์เด็ดขาดในการกำหนดความต้องการ ของรัฐหรือผลประโยชน์ของชาติ และมีการกำหนด นโยบายต่างๆ ออกมา เพื่อสร้างอำนาจให้กับรัฐ ความมั่นคงจึงถูกมองไปในรูปของการป้องกันประเทศ จากการรุกรานด้วยกองทัพจากต่างชาติ

ความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-traditional Security)

หมายถึง ภัยคุกคามรูปแบบอื่น ๆ ที่มีใช้ภัยคุกคามทางทหาร (Non-military Threats) หรือภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ (Non-traditional Threats) กลับปรากฏการขยายตัว เพิ่มขึ้น โดยทั่วไป ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในด้าน ต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จากกระแส โลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีการเปิดเสรีการค้า การเงิน การลงทุน ความก้าวหน้าทางการสื่อสารและ เทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนการเคลื่อนย้ายคน

สินค้า และการย้ายถิ่นฐานระหว่างประเทศ ขณะที่
ข้อจำกัดทางด้านกฎหมาย ความร่วมมือระหว่างประเทศ
และทรัพยากรของฝ่ายเจ้าหน้าที่ล้วนเป็นอุปสรรคสำคัญ
ต่อความสามารถในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว สำหรับ
ภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ นั้น แม้จะยังไม่รุนแรงจนทำ
ให้ให้ประเทศชาติต้องสูญเสียเอกราชอธิปไตย หรือ
บูรณภาพแห่งดินแดนก็ตาม แต่หากไม่มีการจัดการ
ภัยคุกคามเหล่านี้ให้หมดไปแล้ว ย่อมจะขยายตัวและ
ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้เช่นกัน

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม ฉบับนี้ เป็นการหาแนวทาง มาตรการในการป้องกันต่างๆ เพื่อใช้ในการป้องกันไม่ให้มีแนวโน้มการเกิดอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น และผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางเบื้องต้นให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม ตลอดจนนำผลการวิจัยที่ได้ไปกำหนดนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรม โดยการนำแนวคิดและทฤษฎีมาใช้ในการศึกษา อันประกอบด้วย

๑. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐
๒. ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)
๓. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔
๔. แผนปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้าน
๕. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔)
๖. แนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วม (Participation Theory)
๗. แนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม
๘. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุมชน (Communities Theory)
๙. ทฤษฎีทางอาชญาวิทยาและการป้องกันอาชญากรรม
๑๐. แนวความคิดด้านความมั่นคงแห่งชาติ
๑๑. แนวคิดด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายใน
๑๒. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
๑๓. กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภายใต้บริบทของกระแสการเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงไม่ตามแบบรวมทั้งรัฐบาลได้กำหนดแนวทางการปฏิรูประบบราชการและการบริหารราชการบ้านเมืองที่ดีที่มุ่งเน้นการดำเนินการโดยมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ความมั่นคงปลอดภัยและสงบสุขภายในประเทศ ที่ต้องอาศัยพลังอำนาจของชาติในด้านต่างๆ ประกอบกับหลักการสำคัญ

ต่างๆ ในด้านการป้องกันประเทศ รวมทั้งการเรียนรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบันและระยะยาวในอนาคต

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) เป็นแนวทางสำคัญที่รัฐบาลใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เน้นการพัฒนา ๖ ด้าน ได้แก่ ความมั่นคง การสร้างความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งมีกรอบแนวทางที่สำคัญของยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ดังนี้

๑. ด้านความมั่นคง

๑.๑ เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑.๒ ปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศและพัฒนาความมั่นคงทางการ เมือง จัดคอร์รัปชัน สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

๑.๓ การรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยภายใน ตลอดจนการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล

๑.๔ การพัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความร่วมมือระหว่าง ประเทศทุกระดับ และรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศ มหาอำนาจ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่

๑.๕ การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการผนึกกำลังป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ สร้างความร่วมมือกับ ประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ

๑.๖ การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติและระบบบริหาร จัดการภัยพิบัติ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

๑.๗ การปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวคิดสู่แนวระนาบมากขึ้น

๒. ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๒.๑ การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการค้า การลงทุน พัฒนาสู่ชาติการค้า

๒.๒ การพัฒนาภาคการผลิตและบริการ เสริมสร้างฐานการผลิตเข้มแข็ง ยั่งยืน และส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยสู่เกษตรยั่งยืนเป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม

๒.๓ การพัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน พัฒนาทักษะ ผู้ประกอบการยกระดับผลิตภาพแรงงานและพัฒนา SMEs สู่สากล

๒.๔ การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและเมือง พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ชายแดน และพัฒนาระบบเมืองศูนย์กลางความเจริญ

๒.๕ การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการขนส่ง ความมั่นคงและพลังงาน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการวิจัย และพัฒนา

๒.๖ การเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก สร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา กับนานาชาติ ส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ ฯลฯ

๓. ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

๓.๑ พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

๓.๒ ยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง

๓.๓ ปลุกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์

๓.๔ การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพที่ดี

๓.๕ การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย

๔. ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางสังคม

๔.๑ สร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม

๔.๒ พัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ

๔.๓ มีสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย

๔.๔ สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทูตทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็ง

ของชุมชน

๔.๕ พัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนา

๕. ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๕.๑ จัดระบบอนุรักษ์ ฟื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

๕.๒ วางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพทั้งลุ่มน้ำ เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ

- ๕.๓ การพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ๕.๔ การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ๕.๕ การร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการ เปลี่ยนแปลงสภาพ
ภูมิอากาศ
- ๕.๖ การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลัง เพื่อสิ่งแวดล้อม
- ๖. ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ**
- ๖.๑ การปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท ภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีขนาด
ที่เหมาะสม
- ๖.๒ การวางระบบบริหารราชการแบบบูรณาการ
- ๖.๓ การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนา บุคลากรภาครัฐ
- ๖.๔ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ
- ๖.๕ การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่างๆ ให้ทันสมัย เป็นธรรมและเป็นสากล
- ๖.๖ พัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ
- ๖.๗ ปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ

ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)

ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ได้แก่ ยุทธศาสตร์
ที่ ๑ การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ
ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเพิ่มศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การอำนวยความยุติธรรมทางอาญา และ
การให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคเป็นธรรม ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน
ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย
มุ่งสู่ความเป็นเลิศ

**ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการรักษา
ความมั่นคงภายในประเทศ**

๑.๑ เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันพระมหากษัตริย์และการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑.๒ เผยแพร่และน้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๓ พัฒนาศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงและภัยคุกคาม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเพิ่มศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมายการอำนวยความสะดวกทางอาญา และการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคเป็น

๒.๑ การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและการบังคับใช้กฎหมาย

๒.๒ การอำนวยความสะดวกและพัฒนากระบวนการสอบสวนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

๒.๓ การเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างยั่งยืน

๓.๑ การพัฒนารูปแบบและวิธีการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

๓.๒ การพัฒนากลไกหรือเครื่องมือในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย มุ่งสู่ความเป็นเลิศ

๔.๑ การพัฒนาโครงสร้างองค์กรให้รองรับการเปลี่ยนแปลง

๔.๒ การปรับระบบบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลที่ตอบสนองกระบวนการทัศน์ใหม่

๔.๓ การพัฒนาบุคลากรให้มีขีดสมรรถนะสูงในการปฏิบัติงานอย่างเป็นมืออาชีพ

และมีมาตรฐานระดับสากล

๔.๔ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการ โดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี(Good Governance)

๔.๕ การยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานให้มีความทันสมัย รองรับนโยบายประเทศไทย ๔.๐

๔.๖ สร้างการรับรู้และความเข้าใจของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจอย่างทันต่อสถานการณ์และทั่วถึง

การนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) เป็นกรอบการดำเนินงานที่กำหนดทิศทางและขอบเขตขององค์กร ซึ่งมีสาระสำคัญที่สัมพันธ์สอดคล้องกัน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา” เป็นเป้าหมายร่วมที่แสดงถึงเจตจำนงของข้าราชการตำรวจทุกคน เพื่อดำเนินการตามพันธกิจที่ต้องปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า ซึ่งผ่านกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) การประเมินศักยภาพและประเมินความสามารถที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาหรือยังพัฒนาได้ ไม่เต็มทีขององค์กร และได้วางแผนเพื่อการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลโดยกำหนดรายละเอียดแบ่งเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าหมายหลัก ตัวชี้วัดเป้าหมายหลักกลยุทธ์ ระบบการ

ติดตามและประเมินผล ซึ่งกระบวนการดังกล่าว มีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร รวมทั้ง โครงสร้างและระบบการบริหาร เพื่อให้สามารถดำเนินการตามยุทธศาสตร์ได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ เป็นแนวทางการพัฒนารองรับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) เพื่อเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยตอบสนองวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ในระยะเวลา ๕ ปี จำนวน ๑๐ ยุทธศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ๑. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ๒. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ๓. ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ๔. ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ๕. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้าง ความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน และ ๖. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย และอีก ๔ ยุทธศาสตร์ที่เป็นกลไกสนับสนุนให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ทั้ง ๖ ด้านสัมฤทธิ์ผล ประกอบด้วย ๗. ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบ โลจิสติกส์ ๘. ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และ นวัตกรรม ๙. ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ และ ๑๐. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

แผนปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้าน

พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ตามมาตรา ๒๕๗ และ ๒๕๘ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วย ๑. ด้านการเมือง ๒. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ๓. ด้านกฎหมาย ๔. ด้านกระบวนการยุติธรรม ๕. ด้านเศรษฐกิจ ๖. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๗. ด้านสาธารณสุข ๘. ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ ๙. ด้านสังคม ๑๐. ด้านพลังงาน และ ๑๑. ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติ

มิชอบ ซึ่งเป็นแผนระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) สอดคล้องรองรับกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔)

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) ซึ่งประกอบด้วย ส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้าง ความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ได้แก่ นโยบายด้านการเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นโยบายด้านการสร้างความเป็นธรรม ความปรองดองและความสมานฉันท์ในชาติ นโยบายด้านการป้องกันและแก้ไข การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ได้แก่ นโยบายด้านจัดระบบการบริหารจัดการชายแดน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน นโยบายด้านการสร้างเสริม ศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ นโยบายด้านการปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล นโยบายด้านการจัดระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง นโยบายด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน นโยบายด้านการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ จากภัยการทุจริตคอร์รัปชัน นโยบายด้านการเสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และไซเบอร์ นโยบายด้านการรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นโยบายด้านการพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ นโยบายด้านการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ นโยบายด้านการพัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ นโยบายด้านการเสริมสร้างคุณภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

แนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วม (Participation Theory)

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการพัฒนาชนบทหลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือจะต้องให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติร่วมรับผิดชอบในผลการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นกล่าวคือการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งในการพัฒนา

ปัจจุบันวิถีชีวิตของประชาชนถูกกระทบจากสิ่งต่างๆ เพิ่มมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลงทำให้เกิดสภาพการต่างคนต่างอยู่ มุ่งหวังที่จะแก้ไขปัญหาของตนให้อยู่รอดไปในแต่ละวันไม่มีความสนใจในต่อสังคมรอบข้างทำให้มีปัญหาตามมา

หลายด้านที่นับว่าจะเพิ่มมากยิ่งขึ้นจึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างตรงกับความต้องการของคนส่วนใหญ่เพื่อที่จะได้ให้แนวทางในการพิจารณาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งรายงานฉบับนี้ขอนำเสนอแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาและรวบรวมไว้ ดังนี้

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (๒๕๔๖) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า “การมีส่วนร่วม” หมายถึงการที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคย มาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้นเป็นไปอย่างมีอิสรภาพเสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

ศฤงค์ รัชฎกิจจานุกิจ (๒๕๔๗) ได้ให้ความหมายของ “การมีส่วนร่วม” ของประชาชนหมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาในลักษณะของการเข้าร่วมการจัดการตั้งแต่เข้าร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามการประเมินผลในรูปของชุมชนที่ได้ประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนา

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (๒๕๔๘) ได้ให้ความหมายของ “การมีส่วนร่วม” หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องร่วมมีหรือร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในชั้น ตอนต่างๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาภูมิปัญญาการรับรู้สามารถคิดวิเคราะห์และตัดสินใจ เพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง

ประพันธ์ พงศ์ฉิมพงษ์ (๒๕๕๑) ได้ให้ความหมายของ “การมีส่วนร่วม” หมายถึง เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลงความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะมีมากพอจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการกล่าวคือต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้นและเหตุผลที่คนมาร่วมปฏิบัติการได้ จะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติการทั้งหมดโดยกลุ่มหรือในนามของกลุ่มหรือกระทำการผ่านองค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวที่ทำให้การปฏิบัติการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ Creighton (๒๐๐๕) ได้กล่าวว่า “การมีส่วนร่วม” ของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ความกังวลความต้องการและคุณค่าของประชาชนได้รับการบูรณาการในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐผ่านกระบวนการสื่อสารแบบสองทางโดยมีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและการที่ประชาชนมีโอกาสแสดงความ

คิดเห็นก่อนการตัดสินใจจะเกิดขึ้นหรือหมายความว่าผู้มีอำนาจตัดสินใจจะสามารถตัดสินใจใดๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากประชาชนก่อนเท่านั้น

จากความหมายของนักวิชาการที่กล่าวไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า “การมีส่วนร่วม” หมายถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ของประชาชนในชุมชนที่เข้ามาช่วยเหลือกันทำกิจกรรมต่างๆ ภารกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหาอาชญากรรม โดยประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยคิด ช่วยทำ เพื่อให้ภารกิจที่ทำนั้นประสบความสำเร็จและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน

แนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการพัฒนาชนบทหลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนก็จะต้องให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติร่วมรับผิดชอบในผลการพัฒนาที่จะเกิดขึ้น กล่าวคือ การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งในการพัฒนา ปัจจุบันวิถีชีวิตของประชาชนถูกระทบจากสิ่งต่างๆ เพิ่มมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลงทำให้เกิดสภาพการต่างคนต่างอยู่มุ่งหวังที่จะแก้ไขปัญหาของตนให้อยู่รอดไปในแต่ละวันไม่มีความสนใจในต่อสังคมรอบข้างทำให้มีปัญหามากมายด้านที่นับว่าจะเพิ่มมากยิ่งขึ้นจึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างตรงกับความต้องการของคนส่วนใหญ่เพื่อที่จะได้ให้แนวทางในการพิจารณาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน วิจัยฉบับนี้จึงขอนำเสนอแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านที่ได้ศึกษาและรวบรวมไว้ดังนี้

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (๒๕๔๖) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า “การมีส่วนร่วม” หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมมากขึ้นเป็นไปอย่างมีอิสรภาพเสมอภาคมิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้น เริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

ศฤงค์ รัชกิจจานุกิจ (๒๕๔๗) ได้ให้ความหมายของ “การมีส่วนร่วม” ของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาในลักษณะของการเข้าร่วมการจัดการตั้งแต่เข้าร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติร่วมรับผิดชอบ

และร่วมติดตามการประเมินผลในรูปของชุมชนที่ได้ประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนา

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (๒๕๔๘) ได้ให้ความหมายของ “การมีส่วนร่วม” หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องร่วมมือร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาภูมิปัญญาการรับรู้สามารถวิเคราะห์และตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง

ประพันธ์ พงศ์ชินพงษ์ (๒๕๕๑) ได้ให้ความหมายของ “การมีส่วนร่วม” หมายถึง เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลงความเห็นพ้องต้องกันนั้น จะมีมากพอจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการ กล่าวคือต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้นและเหตุผลที่คนมาร่วมปฏิบัติการได้จะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติการทั้งหมด โดยกลุ่มหรือในนามของกลุ่มหรือกระทำการผ่านองค์กร

ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (๒๕๔๖) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วม ตามหลักการทั่วไป ซึ่งแบ่งได้เป็น ๕ ระดับ ดังนี้ คือ ๑. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลของตน ครอบครัว ชุมชนของตนเอง ๒. การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ๓. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการทำกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะในโครงการที่ประชาชนนั้นมีส่วนได้เสียในกิจกรรมนั้นๆ

จากระดับของการมีส่วนร่วมจึงสรุปได้ว่า หากประชาชนในชุมชนมีระดับของการมีส่วนร่วมมาก ก็จะทำให้โครงการกิจกรรม ภารกิจต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยแต่ในทางตรงกันข้าม หากประชาชนในชุมชนมีระดับของการมีส่วนร่วมน้อยหรือไม่มี ไม่เข้ามาช่วยเหลือกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ก็จะทำให้กิจกรรมนั้นๆ ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากขาดความร่วมมือของคนชุมชน อย่างไรก็ตาม ความสำคัญของการมีส่วนร่วมนั้นจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก กล่าวคือ หากประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญกับกิจกรรมโครงการ หรือภารกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน ปราบปรามอาชญากรรมในชุมชนนั้น โดยทุกคนในชุมชนให้ความสำคัญ โดยเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมดำเนินงาน ร่วมแก้ไขเพื่อกิจกรรมดำเนินการไปด้วยดี ซึ่งความสำคัญของโครงการเป็นตัวบ่งบอกว่าทุกขั้นตอนมีประชาชนเข้ามาร่วมกันทำเป็นจำนวนมากเข้ามาร่วมทำในทุกขั้นตอน ถือว่าโครงการนั้นมีความสำคัญอย่างมากในชุมชน ประชาชนให้ความสนใจแต่ถ้าทุกขั้นตอนมีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยแสดงให้เห็นว่าโครงการนั้นมีความสำคัญน้อย ประชาชนไม่ให้ความสำคัญ

ดังนั้น จึงต้องมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนกันในการทำ กิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับมีส่วนร่วมในการป้องกันการเกิดอาชญากรรม

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุมชน (Communities Theory)

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุมชนหรือ โครงสร้างทางสังคมของชุมชน โดยทั่วไป แล้ว มนุษย์ไม่ว่าจะอาศัยอยู่ ณ ที่ใด สามารถรู้ว่าตนควรมีความสัมพันธ์กับผู้ที่ติดต่อด้วยในแต่ละ วันนั้นอย่างไร ทั้งนี้เพราะสังคมหรือ ชุมชนมีแบบแผนทางสังคม (Social Patterns) ที่ได้มีการ ถ่ายทอดให้แก่สมาชิกจนเกิดความคุ้นเคย และทำให้รู้ได้ว่าตนจะมีพฤติกรรมเช่นไร ซึ่งในทาง สังคมวิทยาเรียกแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relations) นี้ว่า “โครงสร้างทางสังคม (Social Structures)” โครงสร้างทางสังคมว่าเป็นแบบแผนทั่วไปของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีมายาวนาน โดยเกิดขึ้นจากการที่มนุษย์ได้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งอาจเริ่มจาก คน ๒ คน โดยผ่านกลุ่มและองค์กรต่างๆ ไปจนถึงระดับสังคมจึงทำให้สามารถ สังเกตแบบแผนของการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวแล้วบอกถึง โครงสร้างทางสังคมได้ เช่น ในชุมชนรัก สามัคคีสมาชิกในชุมชนมีความสนใจที่จะจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ขึ้น ทำให้สมาชิกแต่ละคน ซึ่งอาจจะไม่เคยมีความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์กันมาก่อน ได้รวมตัวกันตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ขึ้น และนำไปสู่การผูกมิตรเข้าไปอยู่ในกลุ่มของการทำกิจกรรมที่ได้ใช้เวลาร่วมกันนั้น โดยผ่านการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งอาจเริ่มจากสมาชิกเพียงไม่กี่คนที่เป็กลุ่มขนาดเล็กจนเป็นกลุ่มขนาดใหญ่และก่อเกิด โครงสร้างสังคมของกลุ่มขึ้นนั่นก็คือ แบบแผน โดยทั่วไปของการปฏิสัมพันธ์ ทางสังคม และความสัมพันธ์ทางสังคมที่ฝังแน่นนั้นได้เกิดขึ้นในกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ของชุมชนนี้ เป็นต้น นอกจากนี้ โครงสร้างทางสังคมของชุมชนบางแห่งอาจมีลักษณะของความไม่เท่าเทียมกัน โดยมีระบบของการจัดลำดับช่วงชั้น (Stratification Systems) ด้วยการให้ความสำคัญให้สิทธิพิเศษ และให้อำนาจแก่บุคคลแตกต่างกัน ซึ่งสามารถใช้วิธีการพูดคุย หรือสังเกตจากลักษณะของ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน เพื่อให้ได้ทราบถึง โครงสร้างทางสังคมของชุมชนดังกล่าว อย่างไรก็ตาม แม้โครงสร้างทางสังคม จะเป็นแบบแผนของการปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์ ทางสังคมที่ฝังแน่น แต่ก็สามารถที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นได้ไม่ว่าจะอยู่ในระดับบุคคล กลุ่ม และ องค์กรหรือในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ดังนั้น การศึกษาโครงสร้างชุมชนในด้านต่างๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้สามารถทราบถึงบทบาท และ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหน่วยต่างๆ ในชุมชน และยังสามารถสังเกตบทบาทของ สถาบัน องค์กร และบุคคล

แนวคิดของผู้กระทำ เป็นค่านิยมบรรทัดฐานและความคิดอื่นๆ ที่ผู้กระทำใช้เป็นแนวทางประกอบการเลือกวิธีการในการดำเนินการต่างๆ ให้ไปสู่จุดมุ่งหมายภายใต้สถานการณ์นั้นๆ ซึ่งกลุ่มสังคมถือเป็นระบบที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่พึ่งพากัน โดยแต่ละส่วนจะมีความสำคัญต่อการทำหน้าที่ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิภาพ โดยที่บุคคลในระบบจะต้องมีค่านิยม/คุณค่าร่วมกัน โดยเข้าใจว่าจะไรดีและน่าปรารถนาผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมเพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าสังคมจะมีระดับของค่านิยมที่สอดคล้องคล่องต้องกัน ซึ่งจะช่วยให้เห็นยวสังคมนำไปสู่การรักษาสภาพความสมดุลได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทฤษฎีโครงสร้างและการหน้าที่มองมนุษย์ที่เข้าไปอยู่ในสังคมซึ่งมีลักษณะเป็นระบบและมีการจัดระเบียบ เนื่องจากมีความสมัครใจที่จะเข้าไปทำกิจกรรมต่างๆ ในสังคมนั้น การอธิบายระบบสังคมที่มีอยู่ในชุมชนจึงต้องทำความเข้าใจการกระทำของสมาชิกในชุมชนและการที่ชุมชนประกอบด้วยโครงสร้างที่เป็นระบบต่างๆ หากแต่ละส่วนของระบบทำหน้าที่ได้ประสานสัมพันธ์กันก็จะเกิดความมั่นคงหรือมีคุณภาพขึ้น ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบชุมชนเป็นกลุ่มสังคมหนึ่ง หากเราเข้าไปเรียนรู้วิถีชุมชนและเห็นว่าชุมชนนั้นมีความเข้มแข็งและมั่นคง แสดงว่าโครงสร้างต่างๆ ของชุมชนคือสมาชิกแต่ละคนกลุ่มองค์กรทั้งทางการและไม่ทางการได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพและมีความสามัคคีที่จะประสานสัมพันธ์กันจนกลายเป็นพลังของชุมชนที่จะร่วมกัน ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและพัฒนาขึ้น (ธีราพร ทวีธรรมเจริญ, ๒๕๕๓)

“ชุมชน” มีนัยยะและความหมายที่อยู่บนฐานของการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวไปตามกระแสสังคม เพราะชุมชนไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่ง แต่ที่ชุมชนในที่นี้หมายถึงชุมชนที่มีชีวิต ดังนั้นแนวคิด ทางสังคมศาสตร์จะช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นชุมชนหรือความเป็นหมู่คณะ ซึ่งจะช่วยอธิบายและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่าชุมชนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในที่นี้จะกล่าวถึงแนวคิดทางสังคมศาสตร์ว่า ด้วยความหมายของชุมชน ที่นักวิชาการผู้ทรงความรู้ได้ให้แนวคิดไว้ จำนวน ๔ แนวคิดด้วยกัน คือ แนวคิดทางสังคมวิทยา แนวคิดทางมนุษยวิทยา แนวคิดในมิติประชาสังคม และแนวคิดชุมชนเสมือนจริงและเครือข่ายสังคม ซึ่งมีอธิบาย ดังนี้

๑. แนวคิดทางสังคมวิทยา (Sociological Perspective) ชุมชนในแนวคิดทางสังคมวิทยา หมายถึง หน่วยทางสังคมและทางกายภาพที่มีลักษณะการ จัดการร่วมกันในมิติต่างๆ อันได้แก่ หมู่บ้าน ชุมชน เขตและเมือง โดยมีความหมายดังนี้ (Denis E. Poplin, ๑๕๗๕ : ๕-๑๘)

๒. แนวคิดทางมานุษยวิทยา (Humanistic Perspective) แนวคิดนี้มุ่งเน้นความเป็นชุมชนที่ก่อให้เกิดมิตรภาพ ความเอื้ออาทร ความมั่นคงและความผูกพัน อันสืบเนื่องมาจากข้อจำกัดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในยุคปัจจุบันที่กว้างใหญ่เกินไปและไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของปัจเจกบุคคลได้ ดังนั้นความเป็นชุมชนจึงขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ โต้ตอบและ

ความเป็นมิตรภาพที่มีต่อกันภายใต้ระบบสื่อสารและการพบปะทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งสังคมสมัยใหม่ทำให้เกิดการสูญเสียความรู้สึกผูกพันของชุมชน (Sense of Community) ที่เกิดจากเงื่อนใยของสังคมสมัยใหม่ที่ไม่สามารถตอบสนองให้ปัจเจกบุคคลเกิดความมั่นคง เขาได้แสดงให้เห็นว่า ในลักษณะรัฐการเมือง สมัยใหม่ รัฐไม่สามารถตอบสนองความมั่นคงของคนได้ ไม่มีองค์กรขนาดใหญ่ใดที่สามารถตอบสนอง ความต้องการทางด้านจิตใจของคนได้ เพราะโดยธรรมชาติแล้ว องค์กรเหล่านี้มีขนาดใหญ่ ซับซ้อน และเป็นทางการเกินไป รัฐอาจจะก่อให้เกิดความเคลื่อนไหว ในนามของรัฐ เช่น สงคราม แต่ในการ ตอบสนองอย่างปกติธรรมดาอย่างความต้องการของคน ในเชิงการยอมรับมิตรภาพ ความมั่นคง ความ เป็นสมาชิก รัฐจะทำได้ในสิ่งเหล่านี้ไม่ได้ ทางเลือกที่นักคิดในแนวนี้เสนอ ก็คือการเรียกร้องให้ชุมชนมี ขนาดเล็กแต่มี โครงสร้างที่แน่นเหนียว เพราะในชุมชนขนาดเล็กเท่านั้นที่จะช่วยฟื้นฟูสภาพ ความสัมพันธ์ทางสังคมให้ดีขึ้น เพราะจะ รับผิดชอบต่อหน่วยที่เล็กที่สุดและกล่าวถึงชุมชนขนาดเล็กที่เน้นการกระทำที่เต็ม ไปด้วยความ ร่วมมือ ร่วมใจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นสังคมที่ตนรู้จักกันอย่าง ใกล้ชิดและสนิทสนม แนวคิด ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการเรียกร้องต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ การขยายตัว ของเมือง ประชากรและเครือข่ายสังคมที่ดำเนินการผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น ที่ก่อให้เกิด สภาวะความแปลกแยก ความวิตกกังวล ความโดดเดี่ยว ไม่สนใจใยดีหรือรู้สึกรับผิดชอบต่อ เรื่องราวที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่รอบข้าง ไม่รู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ ตัดสินใจ หรือรับผลประโยชน์นั้นๆ

๓. แนวคิดในมิติประชาสังคม (Civil Society) ความหมายของชุมชนในมิติประชา สังคมเกิดขึ้นจากการวิพากษ์ระบบของภาครัฐและภาค ธุรกิจเอกชนที่มีบทบาทชี้นำหรือครอบงำ ความคิด ทิศทางการพัฒนาของสังคม โดยที่ผู้คนส่วนใหญ่ใน สังคมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เกี่ยวกับนโยบาย ทิศทางการพัฒนาและการจัดกิจกรรมสาธารณะ ค่อนข้างน้อย รวมทั้งการมองเห็น ข้ออ่อนของประชาธิปไตยแบบตัวแทนหรือพรรคพวกและกลุ่ม ผลประโยชน์ จึงเกิดการเรียกร้อง หรือต้องการอุดช่องว่างด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมพลังอำนาจให้กับ “ภาคประชาชน” ในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจใน นโยบายและทิศทางการพัฒนาหรือ กิจกรรมสาธารณะดังกล่าว แนวคิดชุมชนในมิติประชาสังคมเป็นการอธิบายความเป็นกลุ่ม องค์กร ชมรม สมาคม ฯลฯ ที่เป็นโครงสร้างซึ่งอยู่กึ่งกลางระหว่างปัจเจกบุคคลและรัฐหรือที่เรียกว่า “Mediating Structure” ปฏิเสธรัฐขนาดใหญ่ซึ่งมีบทบาท อำนาจหน้าที่มากมายและทำการแทน สังคมในแทบทุกเรื่องและก็ไม่ชอบในลัทธิปัจเจกชนจนสุดขีดที่ไม่หวังใยสังคม โดยอยากให้ปัจเจก ชนรวมกันเป็นกลุ่มก้อนที่มุ่งจะทำ

กล่าวได้ว่าชุมชนในความหมายมิติประชาสังคมนี้จะมีลักษณะของความเคลื่อนไหวและเป็นกระบวนการกลุ่มที่มีการประสานกลุ่มคนเข้าด้วยกัน ตั้งแต่กลุ่มที่มีขนาดเล็กจนถึงกลุ่มใหญ่ใน ระดับประเทศ เพื่อดำเนินงานหรือมีกิจกรรมร่วมกันในการผลักดันในเชิงนโยบายที่จะร่วมกันพัฒนา ชุมชนหรือประชาสังคมให้เกิดมีความเข้มแข็ง โดยมีการเอื้ออาทรต่อกันและการเรียนรู้ร่วมกัน

๔. แนวคิดชุมชนเสมือนจริง (Virtual Community) และเครือข่ายสังคม (Social Network) เกิดขึ้นพร้อมกับการก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ การเชื่อมโยงระบบข้อมูลข่าวสาร การประกอบกิจกรรม การทำงานและการใช้ชีวิตประจำวันผ่านระบบการสื่อสารทางเครือข่ายของ อินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาข้อมูลข่าวสาร การรับ-ส่งข้อมูล การตลาด การบันเทิง การสื่อสารทางการเมือง เป็นต้น รวมทั้งปัญหาของสังคมสมัยใหม่ที่ทวีความซับซ้อนและรุนแรงขึ้น การพิจารณาปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาจึงไม่อาจจำกัดอยู่ในขอบเขตของชุมชน ที่มีอาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์เล็กๆ ได้เพียงลำพัง เพราะบางปัญหาที่เกิดจากอิทธิพลและปัจจัย ภายนอกชุมชนที่มีผลกระทบต่อการจัดการในเรื่องนั้นๆ เช่น การเข้าร่วมเป็นประชาคมอาเซียน การเข้ามาของทุนนิยมและกระแสวัฒนธรรมต่างประเทศ ดังนั้นการแก้ปัญหาจึงต้องการการรวมพลัง ความร่วมมือและทรัพยากรภายนอกชุมชนโดยอาศัยความเป็นเครือข่ายที่มีพลังในการจัดการ

ชุมชนเสมือนจริงนี้ มีบทบาทมากขึ้นในสังคมปัจจุบันทำหน้าที่ให้ข้อมูล ความรู้ สร้างระบบ และกลไกการตลาด การทำกิจกรรมผ่านเครือข่ายที่มีอยู่ซึ่งนำไปสู่การทำกิจกรรมเพื่อสังคมในกลุ่ม/ เครือข่ายที่มีการปฏิสัมพันธ์กันแบบแน่น เช่น การรวมตัวเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม การสร้างเครือข่ายการศึกษา เป็นต้น ชุมชนรูปแบบนี้มีข้อดีกว่าชุมชนแบบอื่นตรงที่ว่าไม่มีอคติเกี่ยวกับ เพศ อายุ เชื้อชาติ สีผิว เผ่าพันธุ์ รูปร่าง หน้าตา เสียงพูด อากัปกริยาของสมาชิก ชุมชนเสมือนจริงเป็น เครื่องมือที่เชื่อมโยงผู้ที่มีความสนใจร่วมเข้าด้วยกัน ในชุมชนแบบเดิมเราจะรู้จักผู้คนต่อเมื่อได้พบปะ หน้าตาและต้องคบหาสมาคมกับผู้คนจำนวนไม่น้อยกว่าที่จะพบผู้ที่มีความสนใจในเรื่องบางเรื่องเหมือนกับเรา แต่ในชุมชนประเภทนี้เราสามารถเข้าถึงแหล่งที่เราสนใจได้อย่างทันที

ทฤษฎีทางอาชญวิทยาและการป้องกันอาชญากรรม

อาชญากรรมเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นควบคู่กับทุกสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในสังคมนั้นๆ มากหรือน้อยแตกต่างกันไป และเนื่องจากอาชญากรรมเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ ดังนั้นเมื่อสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป

รูปแบบและความสลับซับซ้อนของการก่ออาชญากรรมก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ประกอบกับในปัจจุบัน เทคโนโลยีต่างๆ มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ซึ่งส่งผลให้การก่ออาชญากรรมมีแนวโน้มที่จะรุนแรงและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นตามลำดับ และจะยิ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจ และความสงบร่มเย็นของประชาชนในสังคม ซึ่งเป็นดัชนีบ่งบอกถึงความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม จากอดีตจนถึงปัจจุบันมนุษยพยายามแก้ไขและลดปัญหาอาชญากรรม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของสังคมเรื่อยมา โดยมีหน่วยงานหลักที่มีภารกิจรับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรง คือ องค์กรตำรวจ

สำหรับประเทศไทยก็เช่นกัน ภารกิจหลักของตำรวจ คือ การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม หรือการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชนนั่นเอง โดยใช้นโยบายในการบังคับใช้กฎหมายและการปราบปรามผู้กระทำความผิดตามยุทธวิธีตำรวจเป็นหลัก แต่นโยบายดังกล่าวประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่งเท่านั้น อีกทั้งอาชญากรรมได้เปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบ วิธีการ และความสลับซับซ้อนในการประกอบอาชญากรรม โดยมีแนวโน้มที่ความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ แม้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินการป้องกันและปราบปราม เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าวอย่างเต็มกำลังความสามารถแล้ว แต่กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพียงฝ่ายเดียวคงไม่สามารถแก้ปัญหาอาชญากรรมให้หมดสิ้นไปได้ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะจากประชาชนในชุมชนหรือสังคมนั้นๆ ให้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เช่น การแจ้งข้อมูล ข่าวสาร หรือเบาะแสเกี่ยวกับอาชญากรรม ตลอดจนช่วยเป็นหูเป็นตาป้องกัน และระแวดระวังภัยภายในชุมชนของตนเอง มาตรการแก้ไขและควบคุมอาชญากรรมแนวใหม่ จึงเล็งเห็นความสำคัญอย่างยิ่งของการแสวงหาความร่วมมือกันทั้งระหว่างหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานอื่นๆ ในทุกภาคส่วนของสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑. กลุ่มทฤษฎีสำนึกอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Theory of the Classical School of Criminology) เป็นสำนักที่มุ่งศึกษาสาเหตุและทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของอาชญากรรม โดยเน้นการลงโทษเพื่อยับยั้งอาชญากรรม Beccaria นักปราชญ์ชาวอิตาลี ได้ให้หลักปรัชญาสำคัญในเรื่องของเจตจำนงอิสระ (Free will) โดยเชื่อว่าเจตจำนงเสรีเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ หลักปรัชญานี้มีว่า “มนุษย์ เป็นผู้ที่มีเหตุผลในการมุ่งแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุดทางด้านวัตถุ และในการตัดสินใจเลือกกระทำหรืองดเว้นการกระทำใดๆ มนุษย์จะพิจารณาทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่อย่างมีเหตุผล เพื่อพิจารณาและคำนวณถึงผลประโยชน์หรือผลเสียที่จะได้รับจากการกระทำนั้นๆ หลังจากนั้น จึงเลือกกระทำหรืองดเว้นพฤติกรรมนั้นๆ Beccaria มีความเชื่อว่าหากป้องกันไม่ให้มนุษย์กระทำผิดกฎหมาย บทลงโทษของกฎหมายต้องมีลักษณะรุนแรง แน่นอน รวดเร็ว

เพื่อให้มนุษย์เชื่อหรือมองเห็นว่าผลเสียที่จะได้รับจากการทำผิดมีมากกว่าผลประโยชน์ในที่สุด จะส่งผลทำให้มนุษย์เลือกที่จะงดเว้นไม่กระทำความผิด

๒. กลุ่มทฤษฎีสำนึกอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิม (Neo-Classical School) สำนักนี้ยังคงเห็นด้วยในหลักสาระสำคัญเช่นเดียวกับสำนักคลาสสิกแต่ได้เพิ่มมาตรการผ่อนคลายในการลงโทษ โดยคำนึงถึงสาเหตุในการกระทำผิด มีการยกเว้นโทษ และบรรเทาโทษ เนื่องจากมีมุมมอง ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสถานะของบุคคลในการตัดสินใจในการประกอบอาชญากรรม เนื่องจาก บุคคลบางประเภทไม่สามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกหนทางในความประพฤติของตนได้ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยทางจิตใจหรือกายภาพ เช่น เป็นบุคคลโรคจิต ปัญญาอ่อน หรือเป็นเด็กและ เยาวชน

๓. ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) หลักทฤษฎีนี้เชื่อว่าสาเหตุของ อาชญากรรมเกิดจากความขัดแย้งระหว่างค่านิยมของสังคมกับวิธีการในการบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งความขัดแย้งนี้มีต้นกำเนิดจากโครงสร้างทางสังคม

๔. ทฤษฎีของ Mannheim อ้างถึงใน นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล, (๒๕๔๐ : ๑๑๖-๑๑๗) หลักทฤษฎีนี้เชื่อว่า ปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยทางจิตใจจะก่อให้เกิดอาชญากรรมก็ต่อเมื่ออิทธิพล ของจิตใจมีความต้องการที่จะกระทำผิด ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ความยากจน การว่างงาน ภาวะ เศรษฐกิจที่ไม่มีการกระจายการบริหารทางสังคมที่ไม่เพียงพอ การศึกษาที่ยังไม่พัฒนา การปกครอง ที่ถูกครอบงำ และความยุติธรรมในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำมาก ปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยด้านนี้ เป็นปัจจัยที่เชื่อว่าการประกอบอาชญากรรมเป็นไปได้โดยง่าย ปัจจัยด้านจิตใจ เป็นภาวะหรือสภาพ ที่ปัญหาทางจิตใจ เช่น เป็นโรคจิต โรคประสาท หรือมีความผิดปกติทางบุคลิกภาพ ผู้ป่วยเหล่านี้ จะมีความรู้สึกผิดชอบน้อยมาก กระทำความผิด จึงขาดการควบคุมยับยั้ง ขาดเหตุผล และความเป็นจริง

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จะทำให้อาชญากรรมการฆ่าตัวตายมีอัตราสูงขึ้น โดยเชื่อว่าสาเหตุของอาชญากรรมเกิด ความขัดแย้งของโครงสร้างทางสังคม ที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สภาพสังคมเกิดการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและนำไปสู่ภาวะ ทำให้เกิดพฤติกรรมอาชญากรรมในที่สุด ซึ่งอาชญากรรมจะเกิดขึ้นมากในภาวะ ที่กฎระเบียบของสังคมไม่สามารถควบคุมความต้องการ ของบุคคลได้ จะเกิดขึ้นเฉพาะช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเท่านั้น กล่าวคือในภาวะ เศรษฐกิจตกต่ำการตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลในรูปของทรัพย์สินหรือความสะดวก จะลดน้อยลง หากแต่ความต้องการของบุคคลไม่ได้ลดน้อยลงตามไปด้วย จึงเกิดภาวะไม่สมดุล ระหว่างความต้องการกับการตอบสนอง อีกทั้ง ปัจจุบันหน่วยงานตำรวจของหลายประเทศ ได้นำทฤษฎีการป้องกันมาใช้ในการออกแบบสภาพแวดล้อมมาประยุกต์ใช้ในการป้องกัน

อาชญากรรม โดยจัดทำเป็นคู่มือประชาชน เสนอแนวทางในการจัดการสภาพอาคารสถานที่ หรือ บ้านพักอาศัยให้สอดคล้องกับทฤษฎี นอกจากนี้ทฤษฎีการป้องกันยังมีอิทธิพลต่อการวางแผนผังเมืองของบางประเทศ โดยมีกฎหมายกำหนดให้ออกแบบตามหลักทฤษฎีนี้เพื่อป้องกันการเกิดอาชญากรรม

แนวความคิดด้านความมั่นคงแห่งชาติ

เมื่อมีการกล่าวถึงความมั่นคง ส่วนมากมักจะเข้าใจกันว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทหาร การสู้รบ หรือการสงครามโดยตรง ความเข้าใจเช่นนั้นอาจเป็นความจริงในสมัยก่อน เพราะเหตุว่าในสมัยก่อนนั้นภัยคุกคามที่จะมีผลกระทบต่อประเทศชาติได้ ก็คือ การรุกรานด้วยกำลัง ทหารของต่างชาติที่เหนือกว่า เพื่อต้องการยึดหรือบังคับประเทศอื่นให้ปฏิบัติตามความต้องการของประเทศตน หากประเทศใดที่มีกำลังทหารเข้มแข็ง มีการฝึกอย่างดี มีความอดทน และมีจิตใจต่อสู้ รวมทั้งมีผู้นำทัพที่ดี มีความสามารถ ก็จะสามารถป้องกันรักษาเอกราชและความมั่นคงปลอดภัยของชาติเอาไว้ได้ ดังนั้นความอยู่รอดของชาติหรือความมั่นคงของชาติ จึงขึ้นอยู่กับกำลังอำนาจทางทหารเป็นสำคัญ ต่อมา วิวัฒนาการของโลกได้พัฒนาก้าวหน้าเป็นลำดับ การศึกษาเฉพาะเรื่องของการ สงครามและการทหารเพียงอย่างเดียว นับว่าเป็นการศึกษาที่ค่อนข้างแคบ และอยู่ในวงจำกัดไม่เหมาะสม กับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เรื่องของความมั่นคงจึงไม่ควรจะจำกัดอยู่ในวงแคบๆ แต่ควรครอบคลุมถึงเรื่องราวต่างๆ ออกไปให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อีกประการหนึ่ง การทหารเป็น เพียงองค์ประกอบของพลังอำนาจของชาติอย่างหนึ่งเท่านั้น องค์ประกอบอย่างอื่นก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าทหาร ดังนั้น คำว่า “ความมั่นคงแห่งชาติ” (Notional Security) จึงเกิดขึ้นตามมาภายหลังและ นานาประเทศต่างก็ยอมรับกันทั่วไปว่า ความมั่นคงแห่งชาติ เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางครอบคลุม เรื่องต่าง ๆ อีกมากมาย อันได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม-จิตวิทยา และการเมือง เป็นต้น มีข้อน่าสังเกตว่า คำว่า “Security” นี้ หมายความอีกนัยหนึ่ง อาจหมายถึง “การรักษา ความปลอดภัย” หรือ “ความปลอดภัย” ซึ่งก็ได้มีการนำไปใช้กว้างขวาง เช่น “ศูนย์รักษาความปลอดภัย” (Security Center) เป็นต้น แต่ถ้าหากจะนำไปใช้กับเรื่องของชาติแล้ว การเรียกว่า “ความมั่นคงแห่งชาติ” น่าจะเป็นการเหมาะสมกว่าที่จะใช้คำว่า “การรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ” อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีผู้กล่าวถึงความมั่นคงไปพร้อมๆ กับความปลอดภัยอยู่เสมอๆ เหมือนกัน ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลก และลักษณะของความขัดแย้งอยู่ในสถานการณ์ ที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากและสลับซับซ้อนกันมากขึ้น แม้กระทั่งในห้วงระยะเวลาที่ประเทศชาติพ้นจาก สภาพของการสงครามแล้วก็ตาม แต่ก็ยังประสบกับปัญหาในเรื่องความปลอดภัยนานัปการ ในอดีตหากประเทศใดไม่ต้องการเผชิญกับการสงคราม หรือเมื่อสงครามได้ยุติลงแล้วก็ดี ประเทศนั้นก็จะมิ

สันติภาพและความปลอดภัยควบคู่กันไป แต่ในปัจจุบัน สภาพการณ์กลับตรงกันข้ามกับที่กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ แม้ว่าประเทศต่างๆ จะไม่มีการสงครามหรือการสู้รบก็ตาม แต่ประเทศเหล่านั้นอาจไม่มีความมั่นคงปลอดภัยก็ได้ ทั้งนี้อาจเกิดขึ้นได้จากสาเหตุ ๒ ประการ ด้วยกัน คือ ๑. ความไม่มั่นคงปลอดภัย อาจเกิดขึ้นจากประเทศที่มีความขัดแย้งกันในเรื่อง ผลประโยชน์ของชาติ (National Interests) ทำให้มีการสะสมกำลังรบไว้อย่างมากมายมหาศาลเกินความจำเป็น ซึ่งการกระทำเช่นนั้นอาจนำไปใช้ในการรุกรานหรือคุกคามอีกฝ่ายหนึ่งได้ ๒. ความไม่มั่นคงปลอดภัย อาจเกิดปัญหาการคุกคาม (Threats) จากภายใน เช่น การก่อการร้ายของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในประเทศ เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาเรื่องความมั่นคงของชาติ จึงเกี่ยวข้องกับการปรากฏการณ์ทางด้าน การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม-จิตวิทยา ควบคู่กันไปกับด้านการทหาร ทั้งในยามปกติและยามสงคราม หากได้เจาะจงหรือเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของพลังอำนาจของชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะไม่อดีตประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ท่านหนึ่งคือ Eisenhower ได้กล่าวไว้ว่า^๑ “Security is a great burden, but war, the failure of security, would be a catastrophe.” (ความมั่นคงเป็นภาระอันหนักยิ่ง แต่การสงคราม ซึ่งเป็นความล้มเหลวของความมั่นคง ควรจะเป็นความหายนะ) ความหมาย คำว่า “ความมั่นคงแห่งชาติ” หรือ “ความมั่นคงแห่งรัฐ” ก็มีความหมายเหมือนกัน แม้ว่า “ชาติ” กับ “รัฐ” จะมีความหมายแตกต่างกันก็ตาม แต่ส่วนมากมักนิยมใช้ “ความมั่นคงแห่งชาติ” มากกว่า ตามหลักรัฐศาสตร์ในปัจจุบัน มักไม่นิยมใช้คำว่า “ชาติ” แต่จะใช้คำว่า “รัฐชาติ” (NationState) หรือ คำว่า “รัฐ” (State) ฉะนั้น ก่อนที่จะวิเคราะห์หาความหมายที่แท้จริงของความมั่นคงแห่งชาติ ได้อย่างเหมาะสมนั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาคำว่า “รัฐ” ก่อน รัฐ หรือ รัฐอธิปไตย คือ กลไกทางการเมือง โดยมีอำนาจอธิปไตย ปกครองดินแดน ทางภูมิศาสตร์ที่มีอาณาเขต และมีประชากรแน่นอน โดยอำนาจดังกล่าวเบ็ดเสร็จทั้งภายในและภายนอกรัฐ ไม่ขึ้นกับรัฐอื่นหรือ อำนาจอื่นจากภายนอก และอาจกล่าวได้ว่า รัฐสามารถคงอยู่ได้แม้จะไม่ได้รับการรับรองจากรัฐอื่น เพียงแต่รัฐที่ไม่ได้รับการรับรองเหล่านี้ มักจะพบว่าคนประสบอุปสรรคในการเจรจาสนธิสัญญา กับ ต่างประเทศ และดำเนินกิจการทางการทูตกับรัฐอื่น รัฐ ชาติ และประเทศ “รัฐ” หมายถึง ชุมชนทางการเมืองของมนุษย์ อันประกอบด้วยดินแดนที่มีขอบเขตแน่นอน มีประชากรอาศัยอยู่ในจำนวนที่เหมาะสม โดยมีรัฐบาลปกครองและมีอำนาจ อธิปไตยของตัวเอง “รัฐ” หมายถึง องค์ประกอบของสถาบัน

^๑ Eisenhower. “ความมั่นคงเป็นภาระอันหนักยิ่งแต่การสงคราม ซึ่งเป็นความล้มเหลวของความมั่นคงควรจะเป็นความหายนะ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.crma.ac.th/msdept/e_bookmsd2012/strategymys_4010/pdf/lesson_4.pdf , ๒๕๖๑

การปกครอง ซึ่งมีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนและ ประชากรที่แน่นอน “ชาติ” หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทางวัฒนธรรม และมีความผูกพันกัน ในทาง สายโลหิต เผ่าพันธุ์ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ตลอดจนมีประสบการณ์ทาง ประวัติศาสตร์ร่วมกัน หรือมีวิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองร่วมกัน เช่น คำว่า “ชาติไทย” “ชาติ” หมายถึง กลุ่มคนซึ่งเชื่อว่าตนมี วัฒนธรรม จุดกำเนิด และประวัติศาสตร์อย่างเดียวกัน “ประเทศ” ความหมายกว้าง หมายรวมถึง ดินแดนที่มีฐานะเป็นรัฐหรือไม่มีฐานะเป็นรัฐ

โดย สรุปแล้ว คำว่า “ประเทศ” ตามกฎหมายระหว่างประเทศ หมายถึง ดินแดน อาณาเขต และสภาพภูมิศาสตร์เป็นต้นว่า ความอุดมสมบูรณ์ ดินฟ้าอากาศ แม่น้ำ ภูเขา ทะเล ป่าไม้ ฯลฯ องค์ประกอบของรัฐ ๑. ประชากร (Population) หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่อยู่ในอาณาเขตของรัฐถือว่า มีฐานะเป็นส่วน ของรัฐโดยอัตโนมัติ สิ่งที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับประชากรก็คือ ๑) จำนวนประชากร แต่ละรัฐมีประชากรจำนวนเท่าใด ไม่มีการกำหนดที่แน่นอน แต่ควร จะมีมากพอที่จะกำหนด ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้อยู่ได้ปกครองได้ ๒) ลักษณะของประชากร หมายถึง ลักษณะทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน เพราะมีหลายรัฐ ที่ประกอบด้วย คนหลายเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม ๓) คุณภาพของประชากร ขึ้นอยู่กับ การศึกษา สุขภาพ อนามัย ทักษะคิด และความก้าวหน้า ทางเทคโนโลยีในการพัฒนาทุกรูปแบบ ๒. ดินแดน (Territory) รัฐจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าไม่มีดินแดนที่มีอาณาเขตที่แน่นอน (a fixed territory) โดยมีเส้นแบ่งปันเขตแดน (boundary line) ซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน ในนานาประเทศโดยข้อเท็จจริง หรือโดยสนธิสัญญา มีข้อสังเกตดังนี้คือ ๑) ที่ตั้งดินแดนของรัฐ หมายถึง อาณาเขตพื้นดิน น้ำน่าน้ำ อาณาเขตในท้องทะเล น่านฟ้า บริเวณใต้พื้นดิน พื้นน้ำ และพื้นทะเล ๒) ขนาดของดินแดน ไม่มี หลักเกณฑ์ไว้แน่นอนตายตัวว่าจะต้องมีขนาดเท่าใด จึงจะถือว่า เป็นรัฐ แต่ควรจะมี ความเหมาะสม กับจำนวนประชากรด้วย ๓. รัฐบาล (Government) คือ องค์กร หรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ปกครอง และบริหารภายใน โดย เป็นผู้กำหนดนโยบายและนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อจัดระเบียบทางสังคม และดำเนินทุกอย่างเพื่อรักษา ผลประโยชน์ของรัฐ รัฐบาลจึงเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองรัฐ ๔. อำนาจ อธิปไตย (Sovereignty) เป็นองค์ประกอบประการสุดท้ายที่สำคัญของรัฐ อำนาจอธิปไตย คือ อำนาจสูงสุดใน การปกครองประเทศ อำนาจอธิปไตยมีอยู่ ๒ ลักษณะคือ อำนาจอธิปไตยภายใน (Internal Sovereignty) หมายถึง การที่มีอำนาจที่จะปกครองตนเองและมีอำนาจสูงสุดที่จะ ดำเนินการใด ๆ ในประเทศอย่างมีอิสระปราศจากการควบคุมจากรัฐอื่น อำนาจอธิปไตยภายนอก (External Sovereignty) หมายถึง การมีอิสระ มีเอกราชสามารถจะดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศ อื่น ๆ หรือกล่าว กันอีกอย่างหนึ่งว่า เอกราชก็คืออำนาจอธิปไตยภายนอกนั่นเอง องค์ประกอบของ รัฐทั้ง ๔ ประการนี้มีความสำคัญเท่าเทียมกัน ถ้ารัฐใดขาดองค์ประกอบใน ข้อใดข้อหนึ่ง แม้เพียง

องค์ประกอบเดียวกันก็ตาม ถือว่าขาดคุณสมบัติของความเป็นรัฐโดยสิ้นเชิง จุดประสงค์ของรัฐ

๑. สร้างความเป็นระเบียบ
๒. การส่งเสริมสวัสดิภาพแก่ประชาชน
๓. การส่งเสริมสวัสดิการแก่ส่วนรวม
๔. การส่งเสริมคุณธรรม หน้าที่ของรัฐ หน้าที่ของรัฐโดยทั่วไปแล้วมีอยู่ ๔ ประการ คือ
  ๑. การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายใน
  ๒. การให้บริการและสวัสดิการทางสังคม
  ๓. การพัฒนาประเทศ
  ๔. การป้องกันการรุกรานจากภายนอก รูปแบบของรัฐ (Forms of State)

๑. รัฐเดี่ยว(Unitary State) คือ รัฐที่มีรัฐบาลกลางเป็นผู้มีอำนาจปกครอง และอำนาจบริหารสูงสุดเพียงองค์กรเดียว รัฐบาลกลางเป็นผู้ที่ใช้อำนาจอธิปไตยทั้ง ๓ อำนาจ คือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ รัฐบาลเป็นองค์กรกลางองค์กรเดียวของรัฐที่ปกครองประชาชนได้โดยตลอด รวมถึงการติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศด้วย ตัวอย่างรัฐเดี่ยว ได้แก่ อังกฤษ ญี่ปุ่น และไทย เป็นต้น

๒. รัฐรวม (Composit State) ได้แก่ การรวมตัวกันของรัฐ ตั้งแต่ ๒ รัฐขึ้นไป โดยมีรัฐบาลเดียวกัน ซึ่งแต่ละรัฐยังคงมีสภาพเป็นรัฐอยู่เช่นเดิมแต่การใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐที่มารวมกัน อาจถูกจำกัด ลงไปตามข้อตกลงที่ทำขึ้น รัฐรวมมีอยู่ ๒ ประเภทด้วยกันคือ

- ๑) สหพันธรัฐ (Federal State) สหพันธรัฐ คือ รัฐที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันระหว่างรัฐต่างๆ ตั้งแต่ ๒ รัฐขึ้นไป โดยใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับเดียวกัน ร่วมกัน และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐเหล่านั้นเป็นไป ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนั้น ๆ รูปแบบการปกครองแบ่งออกเป็น ๒ ระดับคือ มีรัฐบาลกลางของ สหพันธรัฐ และรัฐบาลท้องถิ่นเป็นของแต่ละรัฐซึ่งเรียกกันว่า “มลรัฐ” ตัวอย่างเช่น สหรัฐอเมริกา อินเดีย มาเลเซีย
- ๒) สมาพันธรัฐ (Confederation State) สมาพันธรัฐเป็นการรวมตัวกัน ระหว่าง ๒ รัฐขึ้นไป โดยไม่มีรัฐธรรมนูญ หรือรัฐบาลร่วมกัน แต่เป็นการรวมตัวกันอย่างหลวมๆ เพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นการชั่วคราวและเป็นบางกรณีเท่านั้น เช่น การเป็นพันธมิตรกันเพื่อทำสงครามร่วมกัน เป็นต้น

ในปัจจุบันนี้รูปแบบของรัฐแบบสมาพันธรัฐไม่มีอีกแล้ว แต่จะกลายเป็นลักษณะของการรวมตัวกันในรูปขององค์กรระหว่างประเทศ เช่น องค์การนาโตองค์การอาเซียน เป็นต้น

จากข้างต้นสรุปได้ว่า รัฐย่อมประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๔ ประการ คือ

๑. ประชากร
๒. ดินแดน
๓. รัฐบาล
๔. อำนาจอธิปไตย

องค์ประกอบทั้ง ๔ ประการดังกล่าวนี้ หากขาดองค์ประกอบอย่างหนึ่งอย่างใดลงไปแล้ว ย่อมไม่เรียกว่า “รัฐ” แต่คำว่า “ชาติ” อาจประกอบด้วยประชากรที่พูดภาษาเดียวกัน และอยู่ร่วมกัน รวมทั้งมีขนบธรรมเนียมประเพณีอันเดียวกันเท่านั้นก็เพียงพอแล้ว เห็นจะเป็นด้วยเหตุผลดังกล่าว จึง มักนิยมใช้คำว่า “รัฐ” ทั้งในทางรัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ ซึ่งเป็นการจำกัดให้มีองค์ประกอบครบถ้วน สมบูรณ์ โดยธรรมดา หากจะเปรียบรัฐกับบุคคลแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ไม่ว่าบุคคลใดก็ตาม ย่อม ต้องการที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างปลอดภัย ปราศจากอันตรายใดๆ ที่จะมารบกวนหรือขัดขวางการทำเลี้ยงชีพของตน รัฐก็เฉกเช่นเดียวกันกับบุคคล แม้ว่า รัฐจะไม่มีชีวิตเหมือนบุคคลทั่วไปก็ตาม แต่รัฐก็ ต้องการความอยู่รอด

คือต้องการดำรงความเป็นรัฐอยู่ตลอดไป แต่การดำรงความอยู่รอดดังกล่าว รัฐก็ ย่อมต้องการ มีเสรีภาพ (Liberty) มีความมั่นคงปลอดภัย (Security) และมีความผาสุกสมบูรณ์ (Wealth) ด้วย และการที่จะมีสิ่งเหล่านี้ได้นั้น รัฐก็จะต้องมีพลังอำนาจ (National Power) ที่เข้มแข็ง เพื่อจะได้เป็น เครื่องมือในการพิทักษ์รักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นความต้องการ หรือที่เป็นผลประโยชน์ของชาติ (National 44 Interests) ไว้ให้ได้และการพิทักษ์รักษานี้จำเป็นจะต้องรักษาองค์ประกอบของรัฐไว้ให้ได้ทุกองค์ประกอบ รัฐก็จะดำรงอยู่ต่อไปโดยไม่สิ้นชาติ เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของรัฐ ดังกล่าวแล้ว ความหมายของความมั่นคงของชาติก็ น่าจะต้องเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับ องค์ประกอบของรัฐด้วย ดังที่มีผู้ให้ความหมายไว้ค่อนข้าง จะไม่แตกต่างกันดังนี้ “ความมั่นคง แห่งชาติ หมายถึง สภาพที่ชาติบ้านเมือง สามารถดำรงอยู่ด้วยความ ปลอดภัยทั้งในด้านเอกราช อธิปไตย ในด้านบูรณภาพแห่งดินแดน ในด้านความปลอดภัยและผาสุกของ ประชาชน ในด้านระบบการปกครองของประเทศและวิถีการดำเนินชีวิต” “ความมั่นคงแห่งชาติ หมายถึง การให้เอกราชของชาติ บูรณภาพของดินแดนและสวัสดิภาพของประชาชนอยู่ในความมั่นคง และปลอดภัย รวมตลอดถึงการให้ประเทศดำรงอยู่ในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยภายใต้ รัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย” ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าเรื่องของความมั่นคงแห่งชาติเป็นเรื่อง ที่ค่อนข้างจะมีความหมาย กว้างขวางครอบคลุมไปเกือบจะแทบทุกเรื่อง รวมทั้งนโยบายหรือ การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลด้วย หลายประเทศ (รวมทั้งสหรัฐฯ) จะคงความหมายของคำว่า “ความมั่นคง” ไว้ในรูปของนามธรรม ซึ่งจะ แปรเปลี่ยนได้เมื่อมีความจำเป็น ตัวอย่างเช่น เรื่องของ ความมั่นคงของประเทศหนึ่ง อาจหมายถึง ความหายนะของอีกประเทศหนึ่งในสมัยหนึ่ง และในอีก สมัยหนึ่งจะกลายเป็นเรื่องของความร่วมมือ หรือเป็นมิตรประเทศกันก็ได้ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ สอง สหรัฐฯ ต้องเข้าสู่สงครามด้วยความจำเป็น เพราะ ถูกญี่ปุ่นใช้เครื่องบิน โจมตีฐานทัพของตน ที่เพิร์ลฮาร์เบอร์ อย่างแหลกลาญ เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๔ (ตรงกับวันที่ ๘ ธันวาคม ในประเทศไทย) ในระยะนั้น สหรัฐฯ ไม่ได้มีการจัดสภาพความมั่นคงแห่งชาติแต่ อย่่างใด ทำให้ขาด ประสิทธิภาพในการควบคุมและการประสานงานระหว่างการเมืองและการทหาร รวมทั้งการระดม สรรพกำลังเพื่อสนับสนุนการสงครามให้ได้ชัยชนะ สหรัฐฯ ต้องใช้เวลานานถึง ๑๕ เดือน เศษ จึงสามารถกอบกู้สถานการณ์ระดมสรรพกำลังต่างๆ และขยายกำลังกองทัพบกให้พร้อม ที่จะเผชิญหน้ากับการสงครามสูงกว่าที่มีอยู่เดิมถึง ๑๕ เท่า ดังนั้นเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ยุติลง สหรัฐฯ จึงได้ออกกรัฐบัญญัติจัดตั้งสภามันคงแห่งชาติขึ้นเมื่อปี ค.ศ.๑๙๔๗ (พ.ศ.๒๔๙๐) เรียกว่า “National Security Act of ๑๙๔๗” ซึ่งต่อมาประเทศไทยของเราก็เห็นความจำเป็นในการจัดตั้ง สภามันคงแห่งชาติขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้เป็นหน่วยงานของชาติในการพิจารณา ใช้ทรัพยากรของชาติให้บรรลุถึง จุดประสงค์หรือเป้าหมายของชาติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้

ออกพระราชบัญญัติจัดตั้งสภาความมั่นคง แห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๒ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะได้ ออกพระราชบัญญัติจัดตั้งสภาความมั่นคงแห่งชาติขึ้นมาแล้ว แต่พระราชบัญญัติดังกล่าวก็หา ได้ नियามศัพท์ความหมายของความมั่นคงแห่งชาติไว้แต่อย่างใดไม่ คง ปล่อยให้อยู่ในรูปนามธรรม ใครใคร่นำไปใช้ก็ตีความเอาเอง ซึ่งก็จะเป็นปัญหาของการตีความทางกฎหมายต่อไปได้ เพราะเรื่อง ความมั่นคงนี้ได้ปรากฏอยู่ในกฎหมายรัฐธรรมนูญด้วย และในที่สุดก็คง จะตกเป็นหน้าที่ของ คณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญที่จะต้องวินิจฉัยต่อไป มีข้อสังเกตอยู่ประการหนึ่งคือ ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๕ ได้ให้คำนิยาม เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติไว้ดังนี้ “ความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร หมายความว่า การให้เอกราชของชาติหรือสวัสดิภาพของประชาชนอยู่ในความมั่นคง ปลอดภัย รวมตลอด ถึงการให้ประเทศดำรงอยู่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย” จากความหมายตามแนวความคิดของบุคคลต่างๆ รวมทั้งพระราชบัญญัติ ที่เกี่ยวข้องซึ่ง ยังมีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันดังกล่าว พอจะสรุปสาระสำคัญได้ว่า ความมั่นคง แห่งชาติประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๔ ประการ ดังนี้ ๑. เอกราช ๒. บูรณภาพแห่งดินแดน ๓. สวัสดิภาพของประชาชน ๔. การปกครองระบอบประชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักร

นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาในสหรัฐฯ ๒ แห่ง ได้ให้คำนิยามศัพท์ของความมั่นคง แห่งชาติ ไว้ดังนี้ National Security (USACGSC = รร.สช.ทบ.) “The Protection of a nation from all types of external aggression, espionage, hostile reconnaissance, sabotage, subversion, annoyance, and other inimical influence” ถอดออกเป็นภาษาไทยได้ว่า “ความมั่นคงแห่งชาติ หมายถึง การป้องกันชาติให้พ้นจากอันตรายทั้งปวง อันได้แก่ การรุกรานจากภายนอก การจารกรรม การลาดตระเวนของข้าศึก การวินาศกรรม การบ่อนทำลาย การ ครอบงำ และอิทธิพลอื่น ๆ ซึ่งจะ เป็นอันตรายอย่างร้ายแรงแก่ชาติ” National Security (JCS Pub.I = พจนานุกรมคณะเสนาธิการร่วม เล่ม ๑) “A collective term encompassing both defense and foreign relations of the US. Specifically, by the condition provided by. (a) a military or defense advantage over any foreign nation or group of nations. (b) a favorable foreign relations position or (c) defense posture capable of successfully resisting hostile or destructive action from within or without overt or covert.” ถอดออกเป็นภาษาไทยได้ว่า “ความมั่นคงแห่งชาติหมายรวมถึง ทั้งการป้องกันประเทศของสหรัฐฯ และประเทศ ที่มีความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ โดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์ดังนี้ ก) การได้เปรียบทาง ทหารหรือการป้องกันชาติอื่นๆ หรือกลุ่มของชาติอื่นๆ ข) ที่ตั้งเชิงยุทธศาสตร์ต่างประเทศที่มีความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ หรือ ค) การป้องกันการวางกำลังของข้าศึกที่มีขีดความสามารถในการ

ด้านทานสูง หรือ การทำลาย การปฏิบัติจากภายในหรือภายนอก, ทั้งเปิดเผยและปกปิด” การให้ความหมาย หรือนิยามศัพท์ “ความมั่นคงแห่งชาติ” ของสถาบันทั้งสองแห่ง อาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนเสนาธิการทหารบกสหรัฐฯ ให้ความหมายเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติค่อนข้างละเอียดมากกว่า เพราะได้ขยายความถึงภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ชาติในรูปร่างต่าง ๆ กัน ทั้งในรูปของการ รุกรานจากภายนอก อันเกิดจากการกระทำของข้าศึกและในรูปของการรุกรานจากภายใน อันได้แก่การ บ่อนทำลาย การก่อวินาศกรรม แม้กระทั่งอิทธิพลอื่นๆ ซึ่งเป็นสาเหตุหรือเป็นเงื่อนไขของการก่อความไม่สงบที่นับว่าเป็นภัยอันตรายอย่างร้ายแรงต่อความมั่นคงแห่งชาติในปัจจุบัน

ส่วนคำนิยามศัพท์ของ คณะเสนาธิการร่วมนั้น เป็นเรื่องของชาติมหาอำนาจโดยตรงมากกว่า และไม่เหมาะสมที่จะนำมาประยุกต์ใช้เท่าใดนัก เมื่อเราได้พิจารณาถึงความหมายต่างๆ ที่บุคคลซึ่งมีชื่อเสียงได้ให้ทัศนะไว้ รวมทั้งจาก สถาบันสำคัญดังกล่าวข้างต้น อาจอนุมานได้ว่าการที่ชาติจะมีความมั่นคงและปลอดภัยจากอันตราย ทั้งปวงได้นั้น จะต้องปราศจากสิ่งที่เรารวบรวมกันว่า “ภัยคุกคาม” (Threats) ทั้งปวงและอาจแบ่งลักษณะ ของภัยคุกคามได้ออกเป็น ๒ ลักษณะด้วยกัน คือ ๑. ภัยคุกคามจากภายนอก หมายถึง การรุกรานซึ่งเกิดขึ้นจากการกระทำของข้าศึก ทั้งปวง ทั้งโดยทางตรง และทางอ้อม และไม่ว่าจะเป็นการประกาศสงครามหรือไม่ประกาศสงครามก็ตาม ๒. ภัยคุกคามภายใน ภัยคุกคามตามลักษณะนี้ อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติการก่อการร้าย หรือการก่อความไม่สงบของกลุ่มบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน หรืออาจเกิดจากกลุ่มที่มีความไม่พอใจ การปกครองของรัฐบาลในปัจจุบัน และการก่อการจลาจลหรือความไม่สงบขึ้นด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การก่อวินาศกรรม การลอบยิงหรือสังหารบุคคลสำคัญๆ การบ่อนทำลาย ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งการกระทำ เช่นนี้ก็เพื่อต่อต้านการบริหารงานของรัฐบาลของประเทศนั้นเอง โดยมีเป้าหมายที่จะล้มล้างอำนาจ อธิปไตยของรัฐในที่สุด และสามารถเข้าควบคุมอำนาจอธิปไตยของรัฐได้โดยสิ้นเชิง ค. การประเมินค่าความมั่นคงแห่งชาติ การประเมินค่าความมั่นคงแห่งชาติในเชิงรูปธรรม ก็คือ การกำหนดหรือระบุลงไปว่า ความมั่นคงแห่งชาติมีมากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจอาศัยการพิจารณาปัจจัยจากองค์ประกอบพื้นฐานของ พลังอำนาจของชาติ ๔ ประการด้วยกัน คือ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม-จิตวิทยา และการทหาร แต่การ ประเมินค่าที่จะกล่าวต่อไปนี้ เป็นการประเมินค่าที่แตกต่างไปจากการประเมินยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategic Appraisal) ซึ่งมีขั้นตอนค่อนข้างสลับซับซ้อน และต้องอาศัยข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างชาติต่างๆ ทั้งชาติที่เป็นมิตร ประเทศและชาติที่เป็นภัยคุกคาม โดยมีเกณฑ์พิจารณาที่เป็นมาตรฐานอันเหมาะสม ๑) ความมั่นคงแห่งชาติทางการเมือง ความมั่นคงแห่งชาติทางการเมือง อาจพิจารณาแบ่งออกเป็น ๒ ประการ คือ ความมั่นคงแห่งชาติทางการเมืองในประเทศ และความมั่นคงแห่งชาติทางการเมืองระหว่างประเทศ ข้อพิจารณาสำหรับความมั่นคงแห่งชาติทางการเมืองในประเทศที่สำคัญ

ได้แก่ ความศรัทธาของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ พร้อมทั้งจะทำให้การสนับสนุนต่อระบอบการปกครอง และการบริหารงานของรัฐบาลที่เป็นอยู่ในขณะนั้นมากน้อยเพียงใด ประเทศใดก็ตามที่มีประชาชนซึ่งมีความเชื่อถือ มีศรัทธา มีความจงรักภักดี และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนระบอบการปกครอง และรัฐบาลอย่างจริงจังเป็นจำนวนมากแล้ว ความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมืองในประเทศก็ยิ่งมีมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากประชาชนมีความไม่พอใจในระบอบการปกครองหรือการบริหารงานของรัฐบาล ในระยะนั้นเป็นจำนวนมาก ในเวลาเดียวกันก็มีศรัทธาและความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนรัฐบาลน้อย ก็อาจพิจารณาได้ว่า ประเทศนั้นยังไม่มี ความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมืองภายในประเทศ ดังจะเห็นได้จากประเทศที่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่แนวความคิดของประชาชนเกี่ยวกับ ระบอบประชาธิปไตยไม่ตรงกัน ก็มักจะมีปัญหาทางด้านการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอยู่บ่อยๆ มีผู้กล่าวไว้ว่า เสถียรภาพและความมั่นคงของระบอบการเมือง เป็นปัจจัยสำคัญ ที่สุดอันหนึ่งในการเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งมักมีปัญหาว่า วนวายทางการเมืองเป็นเหตุให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพและล้มลุกคลุกคลาน ไม่ได้รับการยอมรับจาก ประชาชน ผู้นำทางการเมืองทำการฉ้อราษฎร์บังหลวงในรูปแบบต่างๆ ทำให้เกิดความวุ่นวายอยู่เป็นประจำ และกลุ่มอิทธิพลจะถือเป็นปัจจัยในการปฏิวัติหรือรัฐประหารต่อไป ของระบบการเมืองภายในประเทศ สำหรับในประเทศพัฒนาแล้ว ประเด็นนี้ไม่ค่อยได้กล่าวถึงกันนัก เพราะระบบการเมืองในประเทศเหล่านี้ค่อนข้างจะมีความมั่นคงพอสมควร สำหรับความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมืองระหว่างประเทศนั้นขึ้นอยู่กับทางด้านการเมืองระหว่างประเทศของรัฐบาลเป็นสำคัญ กล่าวคือ ถ้าหากนโยบายต่างประเทศไม่เหมาะสมเป็นต้นว่า นโยบายต่างประเทศที่แถลงออกไปนั้น เป็นผลให้ไปสร้างศัตรูกับประเทศของตนรอบด้าน หรือในการปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นผลให้เกิดการผลัดกันต่อประเทศอื่น ๆ รวมตัวกัน สกัดกัน หรือขัดขวางผลประโยชน์ของชาติของตนเองหรือไปรวมตัวกันร่วมทำสงครามกับประเทศใดประเทศหนึ่งเช่นนี้ความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมืองระหว่างประเทศก็จะสูญเสียไป อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายทางการเมืองระหว่างประเทศนั้น ย่อมมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงภายในประเทศด้วย หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า หากจะให้การดำเนินนโยบายทางการเมืองระหว่างประเทศเกิดประสิทธิผลเต็มที่ ก็จะต้องสร้างความมั่นคงภายในให้สูงขึ้น และในเวลาเดียวกันก็ต้องมุ่งถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ โดยเสริมสร้างมิตรให้มากขึ้น และหลีกเลี่ยงที่จะสร้างศัตรูโดยไม่จำเป็น ๒) ความมั่นคงแห่งชาติทางเศรษฐกิจ โดยธรรมชาติจะมุ่งพิจารณาในเรื่องที่เกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักอันได้แก่ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ความเป็นปึกแผ่นในด้านการค้า การอุตสาหกรรม การเงิน ตลอดจนความอยู่ดีมีมีความสุขของคนในชาติ ฯลฯ เป็นต้น สำหรับการที่จะมองว่าสังคมได้มี ความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือ

ประชาชนโดยทั่วไปของชาตินั้นสามารถที่จะมีรายได้เพื่อเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้อย่างกว้างขวางทั่วถึงกันหรือไม่ นั่นก็จะอาศัยดูทางรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อปีของประชากรทั้งประเทศ (Per Capita) อย่างไรก็ตามรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลเป็นแค่เพียงข้อมูลเบื้องต้นในการพิจารณาเท่านั้น ควรจะต้องพิจารณาปัจจัยอื่นๆ เพิ่มเติมอีก เพื่อให้ทราบรายละเอียดมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการกระจายรายได้ว่าเป็นไปในลักษณะที่เป็นธรรมหรือไม่ กล่าวคือ ความแตกต่างในเรื่องรายได้ของแต่ละบุคคลต้องพยายามไม่ให้แตกต่างกันมากนัก เช่น มีบุคคลกลุ่มเล็กๆ บางกลุ่มเท่านั้นที่มีรายได้สูง แต่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรมในชนบทยังมีความยากจนมาก ในกรณีเช่นนี้จะถือว่าประเทศนั้นมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจยังไม่ได้ ในสังคมปัจจุบันปรากฏว่า มีอุดมการณ์ทางการเมืองอันเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายว่าการกระจายรายได้ในเรื่องสังคมนั้น ควรจะเป็นไปในลักษณะที่รายได้ของผู้มีอันจะกิน กับรายได้ของประชาชนผู้ยากไร้ไม่ควรจะแตกต่างกันมากนัก หากในสังคมใดมีความแตกต่างกันมากทางด้านรายได้แล้วก็มักจะเกิดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ตามมา ซึ่งจะเป็นทางนำไปสู่การก่อความไม่สงบ หรือการปฏิวัติและมักจะเกิดขึ้นอยู่เสมอสำหรับประเทศด้อยพัฒนา ๓) ความมั่นคงแห่งชาติทางสังคม-จิตวิทยา (Socio-psychology) สังคมจิตวิทยา (Sociology) เป็นวิชาที่ศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม โดยธรรมชาติมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคมย่อมจะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันอยู่เสมอ และความสัมพันธ์ เหล่านี้จะประกอบเป็น โครงสร้างของสังคม (Social Structure) ซึ่งจะมีอิทธิพลอย่างมากเหนือพฤติกรรม ของบุคคล ดังนั้น สังคมวิทยาจึงมุ่งศึกษา โครงสร้างของสังคม ส่วนจิตวิทยาสังคม (Social Psychology) นั้นมุ่งศึกษาพฤติกรรมของปัจเจกชน (Individual) เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามสังคมวิทยาเป็นเรื่องของ นามธรรมจึงเป็นการยากที่จะทำความเข้าใจให้ละเอียดลึกซึ้ง และต้องอาศัยวิชาแขนงอื่นๆ ของ สังคมศาสตร์ประกอบในการศึกษาชีวิตของสังคม ซึ่งจะช่วยให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์ขึ้น คำว่า “สังคมวิทยา” นี้ บุคคลส่วนมากไม่นิยมเรียกกัน แต่จะเรียกสั้นๆ ว่า “สังคม” เท่านั้น และนำไปใช้ปฏิบัติกันแพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน เช่น นโยบายของรัฐบาลในด้านสังคม สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รองนายกรัฐมนตรีด้านสังคม ฯลฯ เป็นต้น สำหรับแนวความคิด ทางยุทธศาสตร์เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง นั้น ในปัจจุบันมักนิยมเรียก “สังคม-จิตวิทยา” (Socio-Psychology) เพราะให้ความหมายที่กว้างกว่า คำว่า “สังคมวิทยา” หรือ “สังคม” เพียงอย่างเดียว คือ เพิ่มคำว่า “จิตวิทยา” เข้าไปด้วยเพราะศาสตร์ว่าด้วยจิตวิทยานั้นเป็นศาสตร์ที่มีระเบียบและวิธีการค้นคว้าหาความรู้ (Psychological Inquiry) เกี่ยวกับสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ ทุกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นย่อมต้องมี สาเหตุ จิตวิทยาจึงเป็นเรื่องของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจกับพฤติกรรม ความมั่นคงแห่งชาติด้านสังคม-จิตวิทยาส่วนมากจะพิจารณาถึงความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยทั่วไปว่าจะได้รับ

ความคุ้มครองจากรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพียงพอหรือไม่ หากประชาชนโดยทั่วไปได้รับความคุ้มครองเพียงพอ ประชาชนก็จะสามารถดำรงชีวิต อยู่ได้ด้วยความมั่นใจในความปลอดภัยจากอันตราย ปราศจากความตื่นกลัวและความวิตกกังวลต่าง ๆ รัฐ ใดก็ตามที่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนของตนทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ได้เป็นอย่างดี รัฐนั้นๆ ก็จะมี ความมั่นคงที่ดีตามไปด้วย นอกจากนี้ความมั่นคงแห่งชาติด้านสังคม-จิตวิทยา ยังจะต้องพิจารณาถึง เรื่องความเป็นธรรมในสังคม (Social Justification) ประกอบด้วย ความเป็นธรรมในสังคมนั้นหมายถึง ความเป็นธรรมที่ได้รับจากกระบวนการยุติธรรมของรัฐเป็นสำคัญ กล่าวคือหากประชาชนมีปัญหาขัดแย้ง เกิดขึ้น ก็จะได้รับพิจารณาตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่จะให้ความเป็นธรรมแก่เขาได้ โดย ไม่มีอิทธิพลจากกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ มาบีบบังคับ ฉะนั้น ถ้าประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีความรู้สึก ว่า ตนมีความปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สินและหากเกิดปัญหาข้อขัดแย้งใดๆ ขึ้น หรือมีการกระทำในบางสิ่งบางอย่างที่ไม่ชอบ ด้วยกฎหมายของบ้านเมืองหรือประเพณีอันดีงามของสังคมนั้นแล้ว เขาจะได้รับการพิจารณาด้วยความ เป็นธรรม เช่นนี้ก็เรียกว่าสังคมนั้นมีความมั่นคง อนึ่งปัญหาของการว่างงานหรือการไม่มีงานทำนับ ได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญยิ่งในสังคมปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจก็ตาม แต่ก็มีผลกระทบต่อ สังคมเป็นอย่างมาก ยิ่งเพราะหากมีผู้ว่างงานมากในรัฐใด รัฐนั้นก็ย่อมเกิดความไม่สงบสุขขึ้นอย่างแน่นอน และจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงตามไปด้วย ไม่ว่าประเทศนั้นจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาหรือพัฒนาแล้วก็ตาม ฉะนั้นปัญหาทางเศรษฐกิจจึงมีส่วนสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อสังคม-จิตวิทยาโดยตรง ๔) ความมั่นคงแห่งชาติด้านการทหาร การที่ประเทศชาติจะมีความมั่นคงทางการทหารเพียงใดนั้น นอกจากจะต้องมีกำลัง ทหาร อาวุธ ยุทโธปกรณ์ ในการป้องกันประเทศ และรักษาความสงบสุขภายในประเทศอย่างเพียงพอ แล้ว กำลังทหารและหน่วยถืออาวุธดังกล่าวยังจะต้องมีการดำเนินการทางยุทธศาสตร์ และยุทธวิธีอย่าง เป็นระบบ เพื่อให้สามารถเอาชนะการคุกคามทั้งภายในและภายนอกประเทศได้อีกด้วย

ในยามปกติ กำลังทหารที่มีอยู่จะมีขีดความสามารถในการป้องกันตนเองเพียงระดับหนึ่งเท่านั้นถ้าถูกข้าศึกใช้กำลังเข้ารุกรานก็จะต้องสามารถทำการต่อสู้ป้องกันให้ได้ และจะต้องทำให้ฝ่ายรุกรานตระหนักว่าฝ่ายรุกรานจะต้องประสบกับการต้านทานอย่างรุนแรง และประสบความเสียหายอย่างหนัก ทั้งยังไม่มั่นใจได้ว่าจะสามารถเอาชนะได้ ฉะนั้นฝ่ายรุกรานจึงน่าจะต้องยับยั้งชั่งใจอย่างหนัก และพิจารณาถึงอัตราการเสี่ยงและการสูญเสียที่จะบังเกิดขึ้นก่อนที่จะทำการรุกราน ค่าใช้จ่ายในการใช้กำลังอำนาจทางการทหารเพื่อดำเนินการสงครามนั้นนับว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่แพงมหาศาลมากในปัจจุบัน เพราะยุทธ โธปกรณ์สมัยใหม่นั้นค่อนข้างลับซับซ้อน ต้องอาศัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงจึงทำให้มีราคาแพงมาก เกินขีดความสามารถ

ทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ไปที่จะรับไว้ได้ แม้กระนั้นก็ตามบางประเทศก็จำเป็นต้องตัดสินใจเข้าสู่สงคราม หากเศรษฐกิจไม่อำนวยให้ก็ต้องอาศัยหาวิธีกู้ยืมมาใช้จ่าย ทั้งนี้อาจถือเอาคำกล่าวของเคลาส์เซวิสท์ที่ให้ไว้ว่า “การสงคราม คือการดำเนินการทางการเมืองอย่างต่อเนื่องโดยวิธีอื่น” ก็ได้ ดังจะเห็นตัวอย่างได้ชัดก็คือการที่ประเทศ อิรัก ได้ทำการกู้เงินจากประเทศกลุ่มอาหรับ เพื่อดำเนินการสงครามกับอิหร่าน ในปี ค.ศ.๑๙๘๐ (พ.ศ.๒๕๒๓) เป็นต้น ประเทศมหาอำนาจเองก็ได้รับผลกระทบกระเทือนทางด้านเศรษฐกิจ จากการ สงคราม หรือการสนับสนุนให้ประเทศอื่น ดำเนินการสงคราม อย่างที่เราจะรู้จักกันว่า “สงครามตัวแทน” (Proxy War)

กล่าวได้ว่า ถ้าชาติใดมีปัจจัยสนับสนุนการรบได้มากกว่าแล้วจะต้องเป็นฝ่ายที่มีความมั่นคงแห่งชาติสูงกว่าอีกชาติหนึ่ง หรือจะสามารถรักษา ความสงบภายในประเทศได้เสมอไป รายละเอียดที่ควรพิจารณาเพิ่มเติมนั้น กรุณาดูในเรื่อง(พลังอำนาจ แห่งชาติ) ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงแห่งชาติกับยุทธศาสตร์ชาติ ได้กล่าวมาแล้วว่า รัฐจะดำรงความเป็นรัฐอยู่ได้รัฐจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญครบถ้วน ทั้ง ๔ ประการ คือ ประชากร ดินแดน รัฐบาล และอำนาจอธิปไตย และรัฐจะขาดองค์ประกอบอย่างหนึ่ง อย่างไรไปไม่ได้ เพราะจะไม่มีความเป็นรัฐที่ครบถ้วนสมบูรณ์ แต่การที่รัฐจะสามารถดำรงความเป็นรัฐ อยู่ได้นานเพียงไรนั้น นอกจากจะมีองค์ประกอบครบถ้วนดังกล่าวแล้ว รัฐยังจะต้องปราศจากสิ่งที่จะมา คุกคามหรือมา ทำลาย หรืออาจจะกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า รัฐจะต้องปราศจากอันตรายใดๆ ทั้งปวง ไม่ว่าจะอันตราย หรือภัยคุกคามนั้นจะเป็นในลักษณะใดก็ตาม หากรัฐปราศจากภัยอันตรายหรือภัยคุกคามใดๆ แล้ว ประชาชนในรัฐนั้นก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความมั่นใจในความปลอดภัย ทั้งชีวิตและทรัพย์สินด้วยประการทั้งปวง รวมทั้งปราศจากความตื่นกลัวและความวิตกกังวลต่างๆ การที่ประชาชนในชาติหรือรัฐนั้นดำรงชีวิตอยู่ได้โดยปกติ และรัฐยังคงดำรงความเป็นเอก ราชและมีอำนาจอธิปไตยโดยสมบูรณ์เช่นนี้ อาจเรียกได้ว่า ชาตินั้นอยู่รอด และ “ความอยู่รอดของชาติ” (Survival) นี้เอง นับเป็น “ผลประโยชน์ที่สำคัญยิ่งของชาติ” (National Vital Interests) ประการหนึ่ง แม้ว่า ความอยู่รอดของชาติค่อนข้างจะมีความหมายที่กว้างขวางและมีลักษณะที่เป็นนามธรรม (Abstract) ก็ตาม แต่ก็อาจจำกัดขอบเขตให้แคบลงไปให้เห็นชัดเจนขึ้น กล่าวคือความอยู่รอดของชาติหรือชาติจะอยู่รอด ปลอดภัยได้นั้น จะต้องมีการรักษาความเป็นชาติเอาไว้ให้ได้เอกลักษณ์ที่พอจะพิสูจน์ทราบ หรือแสดงความเป็นชาติให้เห็นได้ ที่สำคัญมี ๓ ประการ ดังนี้ ประการแรก : ได้แก่สถาบัน (Institution) และวัฒนธรรมต่างๆ ที่คนในชาตินิยมเคารพนับ ถือเหมือนๆ กัน เช่น การยอมรับนับถือประมุขหรือหัวหน้าคนเดียวกัน ซึ่งประมุขหรือหัวหน้านั้นอาจอยู่ในรูปของ พระมหากษัตริย์ พระราชินี ประธานาธิบดี หรือประธานพรรคการเมืองก็ได้ แล้วแต่ลัทธิการปกครองและเศรษฐกิจที่ประเทศนั้นใช้อยู่ ประการที่สอง : ได้แก่ การอยู่ร่วมเป็นกลุ่มหรือเป็นพวก

เดียวกัน พุทธศาสนาเดียวกัน ใช้ขนบธรรมเนียมประเพณีเหมือนๆ กัน และเคารพในความเชื่อ (Belief) หรือศาสนาเดียวกัน ประการที่สาม : ได้แก่ ความเจริญก้าวหน้าของคนในชาติ เพราะถ้าหากคนในชาติไม่มีการ ขยายปริมาณและมีการดำรงชีพทันต่อความเจริญและความเปลี่ยนแปลงของโลกหรือสิ่งแวดล้อมแล้ว ชาติ นั้นก็มีแต่จะอับเฉาและหดตัวลง และคนในชาติก็จะสูญสิ้นเผ่าพันธุ์ไปในที่สุด ดังนั้น จึงน่าจะยอมรับโดยทั่วไปว่า ความอยู่รอดของชาติย่อมมีความสำคัญต่อชาติอย่างยิ่ง หากมีสิ่งใดๆ ก็ตามที่จะมีผลกระทบกระเทือนต่อความอยู่รอดของชาติแล้ว ชาตินั้นๆ ย่อมจะไม่มีความ มั่นคงปลอดภัย และสิ่งดังกล่าวเหล่านั้นเองก็อยู่ในขอบข่ายของผลประโยชน์ของชาติทั้งสิ้น หรืออาจ กล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า สิ่งใดที่มีผลกระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ของชาติ สิ่งนั้นก็ย่อมมีผล กระทบกระเทือนต่อความอยู่รอดของชาติด้วย ขอให้สังเกตว่าผลประโยชน์ของชาตินั้นเป็นเป้าหมาย หรือจุดหมายปลายทางอันสำคัญที่ชาติมุ่งให้บรรลุถึง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ผลประโยชน์ของชาติ คือ หัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์ชาตินั้นเอง ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงของชาติ กับยุทธศาสตร์ชาตินั้นเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันได้ยาก และจะต้องมีการปฏิบัติควบคู่กันตลอดไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ ในการวางแผนและปฏิบัติการต่างๆ เพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์ของชาติ อันเป็น เป้าหมายสำคัญไว้ให้ได้ นั้น จำเป็นจะต้องทำแผนรายละเอียดในเรื่องนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อ ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไป และเรื่องรายละเอียดเพิ่มเติมจะได้นำไปกล่าวไว้ในบทต่อไป อย่างไรก็ตามมีที่น่าสังเกตว่า ในการที่จะดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของชาตินั้น จำเป็นจะต้องใช้เครื่องมือของชาติทั้งปวงที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และอย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องมื่อดังกล่าวนี้ก็คือ “พลังอำนาจของชาติ” (National Power) ซึ่งพลังอำนาจของชาตินั้นก็มีอยู่ มากมายด้วยกัน รวมทั้งองค์ประกอบที่ไม่มีตัวตนอัน ได้แก่ ศักดิ์ศรี หรือทักษะของชาติที่มีอยู่ เช่นเดียวกับ องค์ประกอบที่มีตัวตน เช่น อาวุธและวัตถุคิบต่างๆ เป็นต้น ผู้ที่มีส่วนร่วมหรือส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กรรมวิธีหรือกระบวนการต่างๆ ของความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งนายทหารชั้นสำคัญๆ ของกองทัพ จะต้องมีความเข้าใจอย่างถูกต้องและลึกซึ้งถึงเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งองค์ประกอบของพลังอำนาจ อันสลับซับซ้อน เพราะกรรมวิธีทางการเมืองและระบบราชการ อาจก่อความยุ่งยากลำบากอยู่เสมอ ในเมื่อนโยบายต่าง ๆ ได้พัฒนาขึ้นตามลำดับ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการเคลื่อนย้ายกำลังทหาร เข้าเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา เพื่อจุดประสงค์ในการที่จะรักษาความมั่นคงของชาติให้มีสันติสุขและยั่งยืนถาวรตลอดไป

แนวคิดด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายใน

“การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร” หมายถึง การดำเนินการเพื่อป้องกัน ควบคุม แก้ไข และฟื้นฟูสถานการณ์ใด ที่เป็นภัย อันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ก่อให้เกิด ความไม่สงบสุข ทำลาย หรือทำความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของ ประชาชนหรือของรัฐ ให้กลับสู่สภาวะปกติเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือความมั่นคงของรัฐ (มาตรา ๓ พ.ร.บ.การ รักษาความมั่นคงภายในฯ พ.ศ.๒๕๕๑)

สำหรับประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความ มั่นคงของประเทศโดยตรงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา และการทหาร ในลักษณะที่ภัยคุกคาม ได้ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามลำดับจากปัจจัยบวกของกระแส โลกาภิวัตน์ที่มีการเปิดเสรีการค้า การเงิน การลงทุน ความก้าวหน้าทางการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนผู้คนมีการย้าย ถิ่นฐานระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น สภาพความมั่นคงแห่งชาติจึงได้กำหนดภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ไว้ ๕ ประการ แต่เนื่องจากภัยคุกคามที่เป็นประเด็นอ่อนไหวทางการเมือง ได้แก่ ความแตกแยกทาง ความคิดของคนในสังคม และความไม่เชื่อต่อระบบและสถาบันการเมือง อาจทำให้เกิดความ สูญเสียความเป็นกลางทางการเมืองหรืออาจถูกแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ ได้มีการกำหนดกรอบภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่นำไปสู่การปฏิบัติไว้ ๑ ประการ คือ

๑. ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ กลุ่มที่ ๑ เป็นภัยเร่งด่วนเฉพาะหน้า หรือระยะสั้น ที่สังคมรับรู้ได้ว่าภัยนั้นส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงโดยตรงต่อสังคมไทยโดยรวม ภัยกลุ่มนี้ ประกอบด้วย ๑.๑ ปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบในเขตพื้นที่จังหวัดภาคใต้ ๑.๒ ปัญหาการก่อการ ร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ๑.๓ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทย ๑.๔ ปัญหา แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง

๒. ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ กลุ่มที่ ๒ เป็นภัยที่มีระยะเวลาในการส่งผลกระทบต่อ สังคมไทยในระยะปานกลาง แม้ว่าภัยพิบัติที่ส่งผลเสียหายอย่างร้ายแรง เช่น คลื่นยักษ์สึนามิ ซึ่งไม่ค่อยเกิดขึ้นบ่อยนัก ภัยกลุ่มนี้ประกอบด้วย ๒.๑ ปัญหาโรคระบาด ๒.๒ ปัญหาในการทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓. ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ กลุ่มที่ ๓ เป็นภัยระยะยาว ถือได้ว่าเป็นปัญหา ที่สั่งสมมานาน และตราบเท่าที่ประเทศไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมที่อยู่ภายใต้ทุนนิยม เศรษฐกิจเสรี ภัยหรือปัญหาเหล่านี้ก็จะยังคงติดอยู่ในแผ่นดินประเทศนี้ตลอดไปนานเท่านั้น ภัยกลุ่มนี้ ประกอบด้วย ปัญหาความยากจน ซึ่งภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทั้ง ๓ กลุ่ม ได้ส่งผลกระทบต่อ สังคมไทยเป็นวงกว้างอย่างซับซ้อน โดยผลกระทบจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ กลุ่มที่ ๑ เป็นกลุ่ม

ที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อสังคมไทย เป็นภัยที่ก่อกวนฐานรากของโครงสร้างสังคม ทำให้สังคมไทยอ่อนแอลงอย่างเห็นได้ชัดและต่อเนื่อง มีผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา และเทคโนโลยีอย่างชัดเจน ภัยกลุ่มที่ ๒ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างจำกัดของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรุนแรงจากภัยของโรคระบาดนั้นได้ขยายวงกว้างทั้งในประเทศและต่างประเทศ อันจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ทำให้เม็ดเงินลงทุนจำนวนมากอาจจะถูกโยกย้ายไปประเทศอื่น ภัยกลุ่มที่ ๓ เป็นภัยที่ก่อกวนฐานรากของโครงสร้างของสังคมไทย ตลอดเวลา และนับวันจะรุนแรงมากขึ้น แนวโน้มภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในสังคมไทยนั้น ภัยกลุ่มที่ ๑ มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภายใต้ ส่วนปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย จะเป็นตัวจุดรั้งความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม สำหรับปัญหาเสถียรภาพจะมีความรุนแรงมากขึ้น และมีผลกระทบอย่างสูง ตั้งแต่ระดับสังคมของประเทศ จนถึงระดับปัจเจกชน อนึ่งปัญหาแรงงาน ต่างด้าวในอนาคตมีแนวโน้มที่อาจถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นระหว่างประเทศไทย ภัยกลุ่มที่ ๒ ภัยพิบัติขนาดใหญ่ยังคงเป็นสิ่งท้าทายในอนาคต เนื่องจากไม่มีการคาดการณ์หรือการพยากรณ์ได้ อย่างชัดเจน ดังนั้น การเตรียมความพร้อมระยะยาวในการแก้ปัญหาอาจจะทำให้องค์กรและ ประชาชนอ่อนล้าไปมากที่สุด ส่วนโรคระบาด ถ้าหากมีการติดเชื้อข้ามสายพันธุ์มาสู่มนุษย์ ก็จะก่อให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคมขนาดใหญ่ได้ ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติก็เช่นเดียวกัน ถ้าไม่มีการบริหารจัดการที่ดีและสมดุลในอนาคตแล้ว ประเทศไทยก็จะเป็นจุดหนึ่ง ที่ไปเพิ่มอุณหภูมิให้กับภาวะโลกร้อน (Global Warming) ได้ ภัยกลุ่มสุดท้าย กลุ่มที่ ๓ ปัญหาความ ยากจน จากผลการศึกษา พบว่า ความยากจนเป็นต้นตอของปัญหาหลายๆ ประการ อันจะนำไปสู่แนวโน้มความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน หรือระหว่างประชาชนด้วยกันเอง ซึ่งจะทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีการแตกแยกจากภายในมากยิ่งขึ้น ในอนาคต จึงมีความจำเป็นสำหรับการเตรียมความพร้อมในการเผชิญภัยคุกคามทั้งแบบดั้งเดิม (Traditional Threats) และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non - Traditional Threats) ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงและความเป็นอยู่ของคนในชาติ ซึ่งมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น และยากที่จะคาดการณ์ได้ล่วงหน้า ลักษณะของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non - Traditional Threats) จะมีความสลับซับซ้อน และเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภัยคุกคามที่มีลักษณะเป็นภัยข้ามชาติ ซึ่งจะมีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกับประเทศหรือภูมิภาคอื่นๆ ทั้งที่เป็นรัฐชาติ และไม่มีสถานะเป็นรัฐ (Non-state Actor) เช่น ภัยคุกคาม

จากการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ และการค้ายาเสพติด รวมทั้งการก่อความไม่สงบในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

ดังนั้น ปัญหาเหล่านี้หากไม่สามารถควบคุมและได้รับการแก้ไขอย่างทันเวลาแล้ว ย่อมจะส่งผลกระทบต่อขยายเป็นปัญหาความมั่นคงที่รุนแรงต่อประชาชนและประเทศชาติได้ ดังนั้น การที่ชาติจะมีความมั่นคงและปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวงชาตินั้นๆ จะต้องปราศจากสิ่งที่เรียกว่า ภัยคุกคาม (Threats) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ภัยคุกคามคือการกระทำอันจะเป็น อันตรายหรือ สันคลอนต่อความมั่นคงของชาติในทุกๆ ด้าน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความล้มเหลวของ วัตถุประสงค์ของชาติ และเสียหายต่อผลประโยชน์ของชาติ มีทั้งภัยคุกคามที่เกิดจากภายใน และภายนอก ภัยคุกคามภายในอาจเกิดจากการก่อการร้าย การก่อความไม่สงบ ความขัดแย้งทาง อุดมการณ์ทางการเมือง หรือความขัดแย้งทางเชื้อชาติศาสนา ตลอดจนปัญหาการก่อความไม่สงบ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่กระทบต่อความมั่นคงประเทศ และเป็น ภัยคุกคามภายในที่ต้องรีบแก้ไข ส่วนภัยคุกคามภายนอก ส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของฝ่ายตรง ข้ามทั้งทางตรง และทางอ้อม และจากกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในโลกยุค ปัจจุบันได้ทำให้ขอบเขตของภัยคุกคามและความมั่นคงเปลี่ยนแปลงไป มีอาณาเขตครอบคลุมถึง กิจกรรมที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง ได้แก่ อาชญากรรมข้ามชาติภัยธรรมชาติอุบัติเหตุขนาดใหญ่ ปัญหาสุขภาพ และโรคระบาด ปัญหาพลังงานและสิ่งแวดล้อม วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ปัญหา ทางสังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงความขัดแย้งทางการเมืองและการทหารระหว่างประเทศ

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ชยพัทธ์ วงศ์ธนวีร์ (๒๕๕๕) การทำวิจัย เรื่อง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลคลองตัน และศึกษาปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลคลองตัน ผลการวิจัยพบว่า

๑. ประชาชนส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุ ๒๕-๓๔ ปี สมรสแล้ว มีการศึกษาต่ำกว่า ระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และอาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า ๒๐ ปี

๒. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม อยู่ในระดับปานกลาง

๓. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกัน และ ปราบปรามอาชญากรรม พบว่าอายุ และสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของสถานีตำรวจนครบาลคลองตัน

ไพโรจน์ โภษา (2557) การทำวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน อาชญากรรมเชิงในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกัน อาชญากรรมเชิง และหาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม เชิงรุก และหาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม ในพื้นที่ รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณและ เชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างได้จากการกำหนดขนาดด้วยตารางสำเร็จรูปของ “Tao Yamane” จำนวน ๓๕๖ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบ สัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน โดยนำข้อมูลมากแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่รับผิดชอบ ของสถานีตำรวจบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกทั้งหมด ๖ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรู้ความเข้าใจในการป้องกันอาชญากรรม

๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกในพื้นที่รับผิดชอบ ของสถานีตำรวจภูธรบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ สถานภาพ การสมรส มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในสัดส่วนของระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ตำแหน่งในหมู่บ้านหรือชุมชน และการรับรู้ข่าวสาร อาชญากรรม ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่รับผิดชอบของสถานี ตำรวจภูธรบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

๓. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและข้อเสนอแนะ พบว่า สิ่งสำคัญที่สุดที่สถานีตำรวจบางระกำ ควรปรับปรุง คือ การปฏิบัติงานและไม่ควรละเลย หรือลด การป้องกันอาชญากรรม ให้ประชาชนเกิดความรู้สึกการเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ของชุมชนได้ตรงตามความต้องการอย่างแท้จริง

ชยพัทธ์ วงศ์ธนวีร์ (๒๕๕๓) ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลคลองตัน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลคลองตัน และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สถานีตำรวจนครบาลคลองตัน ผลการวิจัยพบว่า

๑. ประชาชนส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุ ๒๕-๓๔ ปี สมรสแล้ว มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และอาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า ๒๐ ปี

๒. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอยู่ในระดับปานกลาง

๓. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม พบว่าอายุ และสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของสถานีตำรวจนครบาลคลองตัน

สืบตำรวจเอก ธนชนิต ชัยวิจิต (๒๕๕๓) ทำการวิจัย เรื่อง การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ : กรณีศึกษา สถานีตำรวจนครบาลทองหล่อ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจนครบาลทองหล่อ และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจนครบาลทองหล่อ การวิจัยพบว่า

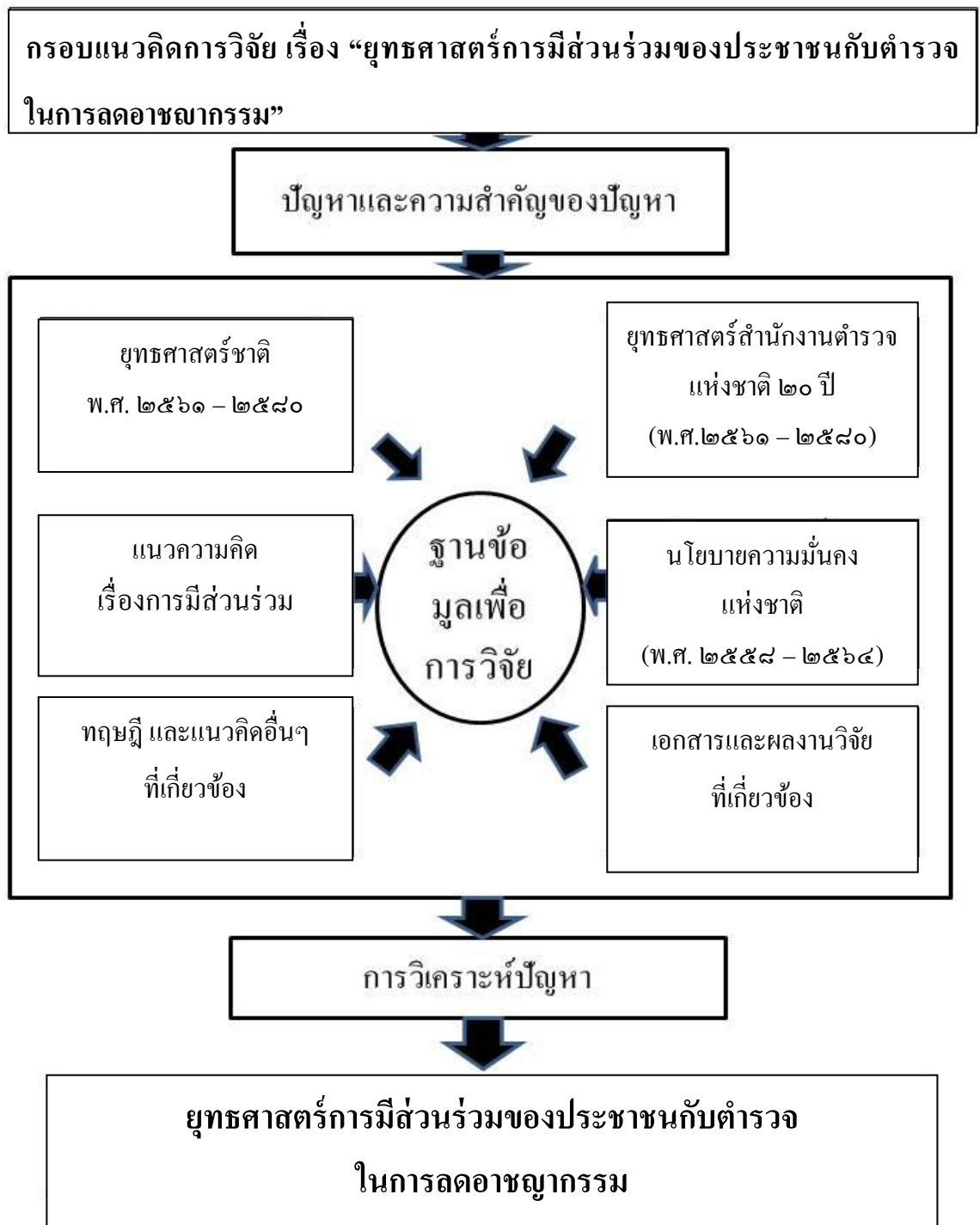
๑. เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจนครบาลทองหล่อ ส่วนใหญ่มีอายุเกินกว่า ๔๐ ปีขึ้นไป มีสถานภาพ สมรส มีอัตราเงินเดือนปัจจุบัน ๑๐,๐๐๐ – ๑๕,๐๐๐ บาท การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี เคยเข้ารับการอบรมด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมากกว่า ๒ ครั้ง

๒. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจ นครบาลทองหล่อ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานอยู่ที่ระดับมาก ด้านงบประมาณ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านอัตราค่าจ้าง ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้อยู่ที่ระดับปานกลาง

๓. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจ นครบาลทองหล่อ พบว่าอายุแตกต่างกันมีความสัมพันธ์ต่อระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการ ป้องกันปราบปราม สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุด การเข้ารับการอบรมด้าน การป้องกันปราบปรามยาเสพติดแตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการป้องกันปราบปราม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

แผนภาพที่ ๒-๑ กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง “ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม”

บทที่ ๓

หลักการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ในการลดปัญหาอาชญากรรม ของตำรวจ

อาชญากรรมและการกระทำความผิดอย่างแท้จริง และเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาของทุกสังคมแต่อาจมีรูปแบบที่เปลี่ยนไปตามพัฒนาการของสังคมนั้นๆที่ได้พัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดยั้ง รูปแบบของอาชญากรรมเกิดขึ้นอย่างหลากหลาย มีความซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้นจึงควรที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจำแนกประเภทของอาชญากรรมในสังคม โดยจำแนกตามลักษณะพฤติกรรมของอาชญากรผู้กระทำความผิด และพิจารณาความต่อเนื่องของพฤติกรรมทางอาชญากรรม ดังมีรายละเอียดดังนี้

๑. บทบาทการดำเนินงานของสำนักงานตำรวจตามกรอบยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)
๒. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม
๓. ปัจจัยความสำเร็จและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการลดปัญหาอาชญากรรมในปัจจุบัน
๔. สรุป

บทบาทการดำเนินงานของสำนักงานตำรวจตามกรอบยุทธศาสตร์สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการป้องกันอาชญากรรม คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (อังกฤษ : Royal Thai Police Headquarters) เป็นส่วนราชการไทยซึ่งเทียบเท่ากรม ขึ้นตรงต่อ นายกรัฐมนตรีจัดตั้งขึ้น ในพ.ศ.๒๕๔๑ โดยแยกออกมาจากกรมตำรวจกระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทำหน้าที่ดูแลกิจการของตำรวจไทย โดยอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดไว้ในบทบัญญัติ มาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๑ ได้แก่ การรักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ การดูแลควบคุม และการกำกับปฏิบัติการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติการตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญาการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา การรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงของราชอาณาจักร การปฏิบัติการอื่นเพื่อส่งเสริม และสนับสนุนการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ดำรงจึงมีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และควบคุมอาชญากรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ให้อยู่ในระดับที่ไม่กระทบต่อการดำรงชีวิตปกติของประชาชนในสังคม และจำเป็นต้องตระหนัก และเพิ่มบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้มากยิ่งขึ้น เพื่อรองรับกับความคาดหวังของสังคม ที่ต้องการให้ตำรวจมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการแพร่ระบาดของ ยาเสพติด ปัญหาการก่อการร้ายและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในรูปแบบต่างๆ

ทั้งนี้ ด้วยรัฐบาลได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) เพื่อใช้เป็นเป้าหมาย ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศ ที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๖๕ โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ๑. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๒. ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ๓. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ๔. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ๕. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ ๖. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ และหน่วยงาน ของรัฐ ทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ดังกล่าว

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจ แห่งชาติขึ้น โดยมี พลตำรวจเอก รุ่งโรจน์ แสงคร้าม รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นหัวหน้า คณะทำงาน ซึ่งคณะทำงานได้ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐) มีความสอดคล้องรองรับ กับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ แผนปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้านนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) นโยบายรัฐบาล นโยบายประเทศไทย ๔.๐ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม และการรับ ฟังความคิดเห็นจากข้าราชการตำรวจทุกหน่วยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสำนักงานตำรวจ แห่งชาติครบถ้วนตามกระบวนการและขั้นตอนของการจัดทำยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ๑. การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการรักษาความ มั่นคงภายในประเทศ ๒. การเพิ่มศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การอำนวยความสะดวกทาง

อาญา และการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคเป็นธรรม ๓. การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างยั่งยืน และ ๔. การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย มุ่งสู่ ความเป็นเลิศ โดยกำหนดการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ แบ่งเป็น ๔ ระยะๆ ละ ๕ ปี เพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย ให้ประชาชน สังคม และประเทศชาติ มีความมั่นคง ปลอดภัย และความสงบสุขอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ -๒๕๘๐) นี้ จึงเป็นนโยบาย และกรอบแนวทางในการบริหารและการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งทุกหน่วย ในสังกัด และข้าราชการตำรวจทุกนายจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กร บังคับใช้กฎหมาย ที่ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา” และเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนา ประเทศให้เป็นไปตามเป้าหมาย ของยุทธศาสตร์ชาติต่อไป

ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการรักษา ความมั่นคง ภายในประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเพิ่มศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การอำนวยความยุติธรรม ทางอาญา และการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคเป็นธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการรักษาความสงบเรียบร้อย ของสังคมอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย มุ่งสู่ความเป็นเลิศ

สำหรับยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและ การรักษาความมั่นคงภายในประเทศ ประกอบไปด้วย

เป้าหมาย

๑. สถาบันพระมหากษัตริย์มีความมั่นคงปลอดภัย

๒. ประเทศมีความมั่นคงปลอดภัย

ตัวชี้วัดเป้าหมาย

๑. ถวายความปลอดภัยเป็น ไปอย่างสมพระเกียรติ ต้องตามพระราชประสงค์

๒. ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสงบสุขและมีความเชื่อมั่นจากการเฝ้าระวังและแก้ไข

ปัญหาสถานการณ์ที่เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑.๑ เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันพระมหากษัตริย์และ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

กลยุทธ์

๑.๑.๑ ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับสถาบันหลัก

๑.๑.๒ ถวายนามปลอดภัยและจัดการจราจรอันเกี่ยวเนื่องกับการถวายนามความปลอดภัยให้สมพระเกียรติและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

๑.๑.๓ พัฒนาประสิทธิภาพและความเข้มแข็งของกลไกที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและป้องปรามการล่องละเมิดสถาบันหลัก

๑.๑.๔ ทบทวนและปรับปรุงระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการถวายนามปลอดภัยและจัดทำหลักปฏิบัติว่าด้วยการถวายนามปลอดภัยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑.๒ เผยแพร่และน้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

กลยุทธ์

๑.๒.๑ น้อมนำศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางปฏิบัติ

๑.๒.๒ ส่งเสริมและสนับสนุนโครงการพระราชดำริและอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๑.๒.๓ สนับสนุนการดำเนินการโครงการจิตอาสาพระราชทาน ตามแนวพระราชดำริให้เป็นที่มาอย่างต่อเนื่อง

๑.๒.๔ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑.๓ พัฒนาศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงและภัยคุกคามของชาติ

กลยุทธ์

๑.๓.๑ ยกกระดับขีดความสามารถในการปฏิบัติการด้านต่างๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศ - ด้านการข่าว - ด้านการบริหารจัดการชายแดน - ด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคง - ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ

๑.๓.๒ เสริมสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือในการบริหารจัดการปัญหา ด้านความมั่นคงและภัยคุกคามในทุกระดับทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๑.๓.๓ พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านความมั่นคงให้มีความทันสมัย และทันสมัยสถานการณ์ และสามารถเชื่อมโยงบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ในทุกมิติ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเพิ่มศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การอำนวยความสะดวกธุรกรรมทางอาญา และการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคเป็นธรรม

เป้าหมาย

๑. ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมมีความสงบเรียบร้อย
๒. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกทางอาญาและบริการด้วยความสะดวก

รวดเร็วเสมอภาคและเป็นธรรม

๓. สนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ตัวชี้วัดเป้าหมาย

๑. ระดับความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของผู้เสียหายต่อการปฏิบัติงานของตำรวจ
เพิ่มขึ้น

๒. ระดับความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนลดลง

๓. อัตราการเกิดคดีต่อประชากรแสนคน (๑. กลุ่มชีวิต ร่างกายและเพศ ๒. กลุ่มทรัพย์สิน)

๔. สถิติในการไม่แจ้งความคืบหน้าของการดำเนินคดีต่อผู้เสียหายลดลง

๕. ประชาชนมีช่องทางในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของตำรวจเพิ่มขึ้น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒.๑ การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและการบังคับ

ใช้กฎหมาย

กลยุทธ์

๒.๑.๑ รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยมุ่งเน้นการ
ป้องกันอาชญากรรม

- ๒.๑.๑.๑ เพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

- ๒.๑.๑.๒ พัฒนาระบบฐานข้อมูลและนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการ

แก้ไขปัญหาอาชญากรรม

- ๒.๑.๒ ป้องกันปราบปรามยาเสพติด

- ๒.๑.๒.๑ เพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

- ๒.๑.๒.๒ พัฒนาระบบฐานข้อมูลและนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการ

แก้ไขปัญหายาเสพติด

- ๒.๑.๓ ป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

- ๒.๑.๓.๑ เพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่

จังหวัดชายแดนภาคใต้

- ๒.๑.๓.๒ รักษาความปลอดภัยจากเหตุความรุนแรงและขจัดภัยแทรกซ้อน

ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

๒.๑.๔ ป้องกันปราบปราม การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และคนต่างด้าวที่ไม่พึงปรารถนา

๒.๑.๔.๑ สกัดกั้น สืบสวน ปราบปราม จับกุมคนต่างด้าวผิดกฎหมายหลบหนีเข้าเมือง หรือผิดเงื่อนไขการได้รับอนุญาต ให้อยู่ในราชอาณาจักร อาชญากรรมข้ามชาติตามหมายจับของไทยและต่างประเทศ

๒.๑.๔.๒ ผลักดันส่งกลับคนต่างด้าวผิดกฎหมายออกนอกราชอาณาจักรให้เป็นไปตามขั้นตอนโดยยึดหลักสิทธิมนุษยชน

๒.๑.๕ เสริมสร้างประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการป้องกันปราบปราม และดำเนินคดี รวมทั้งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ประจำกาย ประจำหน่วย และเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยให้เพียงพอและเหมาะสมต่อการปฏิบัติงานในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติและภัยคุกคามต่างๆ - การค้ามนุษย์ - การก่อการร้าย - ผู้มีอิทธิพล มือปืนรับจ้าง - การฟอกเงิน - อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ - อาชญากรรมทางทะเล - อาชญากรรมทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - อาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

๒.๑.๖ จัดทำระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายวิธีปฏิบัติ ข้อตกลง พันธสัญญา และหลักสิทธิมนุษยชน ที่ประชาชนควรรู้และต้องปฏิบัติพร้อมทั้งเผยแพร่ในช่องทางที่สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก

๒.๑.๗ เสนอให้มีการยกย่อง ปรับปรุง แก้ไข และยกเลิกกฎหมายบางฉบับ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง

๒.๑.๘ นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการบังคับใช้กฎหมาย และลดการใช้ดุลยพินิจ

๒.๑.๙ จัดโครงสร้าง บุคลากร จัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย ยานพาหนะ ทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ให้เพียงพอและเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒.๒ การอำนวยความสะดวกและพัฒนาระบบงานสอบสวน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ให้กับประชาชน

กลยุทธ์

๒.๒.๑ เพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกทางอาญา

๒.๒.๑.๑ เพิ่มช่องทางในการรับแจ้งเหตุและการเข้าถึงการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมทางอาญาเพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวก และรวดเร็ว

๒.๒.๑.๒ พัฒนางานนิติวิทยาศาสตร์และนิติเวชให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานสากล เพิ่มขีดความสามารถงานในส่วนภูมิภาค รวมถึงการจัดทำฐานข้อมูลและเชื่อมโยงฐานข้อมูลนิติวิทยาศาสตร์ ตลอดจนบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒.๒.๑.๓ พัฒนามาตรการในการอำนวยความสะดวกทางอาญา โดยพัฒนามาตรการคุ้มครองผู้เสียหายและพยาน ส่งเสริม การพัฒนางาน ใกล้เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญา และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของตำรวจ

๒.๒.๑.๔ บูรณาการการทำงานและฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

๒.๒.๒ พัฒนาระบบงานสอบสวน งานกฎหมายและงานพิสูจน์หลักฐาน

๒.๒.๒.๑ ปรับโครงสร้างอัตรากำลังพนักงานสอบสวน ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน ฝ่ายกฎหมาย และฝ่ายพิสูจน์หลักฐาน ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับปริมาณงาน โดยเฉพาะในสถานีตำรวจ

๒.๒.๒.๒ เสริมสร้างและพัฒนาขีดสมรรถนะให้พนักงานสอบสวน ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่สืบสวน เจ้าหน้าที่สายตรวจ ป้องกันปราบปราม ฝ่ายกฎหมาย และฝ่ายพิสูจน์หลักฐาน มุ่งองค์ความรู้ มาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณ ทักษะคดี ค่านิยม วัฒนธรรมองค์กรในการบริการประชาชนอย่างมืออาชีพ เป็นที่ยอมรับ และมีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนให้มีมาตรฐาน

๒.๒.๒.๓ กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนของงานสอบสวนให้ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และสร้างระบบการตรวจสอบและ/หรือแจ้งความคืบหน้า ให้ประชาชนทราบโดยนําระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้

๒.๒.๒.๔ ปรับปรุงระบบงานสอบสวน โดยพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสถานีตำรวจทั่วประเทศ

๒.๒.๒.๕ เสริมสร้างและพัฒนาพนักงานสอบสวนผู้เกี่ยวข้องในการพิจารณาคดีและรักษาสถานที่เกิดเหตุให้มีองค์ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านนิติวิทยาศาสตร์

๒.๒.๒.๖ กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันมิให้ผู้ใดแทรกแซงการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการทำสำนวน

๒.๒.๒.๓ ทบทวนการปรับค่าตอบแทนของพนักงานสอบสวน ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน ฝ่ายกฎหมาย และฝ่ายพิสูจน์หลักฐานให้สอดคล้องกับปริมาณและคุณภาพของงาน รวมทั้งให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒.๓ การเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

กลยุทธ์

๒.๓.๑ ยกระดับมาตรฐานการให้บริการของสถานีตำรวจและหน่วยบริการประชาชน

๒.๓.๑.๑ ปรับปรุงและพัฒนาทางด้านกายภาพของสถานีตำรวจ และหน่วยบริการประชาชน

๒.๓.๑.๒ ปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชน

๒.๓.๑.๓ สร้างเสริมบุคลิกภาพ พฤติกรรม และทัศนคติของบุคลากรให้มีความเป็นมิตรและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน

๒.๓.๑.๔ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการให้บริการ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

๒.๓.๒ สนับสนุนการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

๒.๓.๒.๑ บริหารจัดการและอำนวยความสะดวกด้านการตรวจคนเข้าเมือง

๒.๓.๒.๒ พัฒนาระบบการบริหารจัดการหน่วยงานตำรวจในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๒.๓.๒.๓ รักษาความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

๒.๓.๓ บริหารจัดการและอำนวยความสะดวกด้านการจราจร

๒.๓.๔ สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ให้แก่เด็กนักเรียน ในบริเวณพื้นที่ชายแดน

๒.๓.๕ บริการด้านสุขภาพให้กับประชาชน ข้าราชการตำรวจ และครอบครัว

๒.๓.๖ นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบังคับใช้กฎหมาย และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน รวมทั้งเชื่อมโยงระบบข้อมูลกับหน่วยงานอื่น ๆ

๒.๓.๗ จัดให้มีกระบวนการและช่องทางการสื่อสารกับประชาชนในรูปแบบที่หลากหลายพร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชน

๒.๓.๘ เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้มีจิตสำนึกในการให้บริการประชาชน (Service Mind) มีทัศนคติและวิธีการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย

๑. มีการบูรณาการและร่วมมือกันของภาคีเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วย ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชนและสังคม

๒. ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมมีความสงบเรียบร้อย

ตัวชี้วัดเป้าหมาย

๑. จำนวนภาคีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจการตำรวจเพิ่มขึ้น
๒. ระดับความพึงพอใจของภาคีเครือข่ายต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการของตำรวจเพิ่มขึ้น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓.๑ การพัฒนารูปแบบและวิธีการท างานที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

๓.๑.๑ ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของบุคลากรทุกระดับให้ยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลางตามแนวคิด Community Policing

๓.๑.๒ สร้างความเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ระหว่างตำรวจกับทุกภาคส่วนในการดูแลชุมชนและสังคม โดยเน้นการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่ต้นเหตุ (Problem Oriented Policing)

๓.๑.๓ เปิด โอกาสให้ภาคีเครือข่าย ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีส่วนร่วมในการรับรู้ร่วมแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ การดำเนินการ ติดตามตรวจสอบประเมินผลการบริหารจัดการ สอดส่อง เฝ้าระวัง ให้ข้อมูลและตรวจสอบการปฏิบัติงานของตำรวจอย่างเหมาะสม

๓.๑.๔ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายรับรู้เข้าใจวิธีการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชนของตนเอง และนำไปใช้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓.๒ การพัฒนาเทคโนโลยีหรือเครื่องมือในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

กลยุทธ์

๓.๒.๑ เสนอให้มีการยกร่าง ปรับปรุงระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และปฏิบัติงานให้มีความยืดหยุ่นและทันสมัย

๓.๒.๒ จัดทำระบบและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้เข้าถึงได้โดยสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการใช้ประโยชน์ร่วมกัน

๓.๒.๓ เสริมสร้างแรงจูงใจและความตระหนักในการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมตามแนวทางจิตอาสา

๓.๒.๔ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมให้แก่ตำรวจ ผู้ปฏิบัติงานและภาคีเครือข่าย

๓.๒.๕ พัฒนาหลักสูตรการอบรมที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

๓.๒.๖ ผลักดันให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาสนับสนุนกิจการตำรวจ เพื่อความสงบสุขของชุมชนและสังคมในทุกด้าน

๓.๒.๗ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานในทุกขั้นตอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย มุ่งสู่ความเป็นเลิศ

เป้าหมาย

๑. การจัดองค์กรมีความเหมาะสม มีความพร้อมทางด้านทรัพยากรทางการบริหาร และนำระบบ เทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ระบบการบริหารงานบุคคลมีประสิทธิภาพ สามารถขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุผลสัมฤทธิ์

๓. ข้าราชการตำรวจมีความเป็นมืออาชีพ มีความรู้ ทักษะ เชี่ยวชาญในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน

๔. ข้าราชการตำรวจมีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ มีความรัก เชื้อมั่น และศรัทธาต่อองค์กรตำรวจ

๕. เป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับในเรื่องความโปร่งใส

ตัวชี้วัดเป้าหมาย

๑. จิตสมรรถนะของบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มขึ้น

๒. คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจเพิ่มขึ้น

๓. ระดับความพึงพอใจของข้าราชการตำรวจต่อการบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพิ่มขึ้น

๔. มีทรัพยากรทางการบริหารที่ทันสมัย ครบถ้วนทุกภารกิจและบริหารจัดการองค์กร ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

๕. ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) เพิ่มขึ้น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔.๑ การพัฒนาโครงสร้างองค์กรให้รองรับการเปลี่ยนแปลง กลยุทธ์

๔.๑.๑ ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและระบบการบริหารงานในรูปแบบใหม่ให้เหมาะสม คล่องตัวในการบริหารงาน และเป็นสำนักงานสมัยใหม่ (Modern Office)

๔.๑.๒ กระจายอำนาจการบริหารงานไปยังกองบัญชาการ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔.๒ การปรับระบบบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลที่ตอบสนอง กระบวนทัศน์ใหม่

กลยุทธ์

๔.๒.๑ พัฒนาระบบการสรรหา การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง ให้มีประสิทธิภาพ และมีการวางแผนกำลังคนที่เหมาะสม

๔.๒.๒ สร้างเส้นทางการเจริญเติบโต (Career Path) และสร้างความต่อเนื่องในการ ดำรงตำแหน่งที่ชัดเจน รวมทั้งปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งทุกสายงานให้เหมาะสม

๔.๒.๓ พัฒนาระบบการแต่งตั้ง และพิจารณาบำเหน็จความชอบข้าราชการตำรวจ ให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม (Merit System)

๔.๒.๔ เสนอให้มีการยกเว้น แก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ

๔.๒.๕ ส่งเสริม จูงใจ และรักษาคณดี คนเก่ง ผู้มีความรู้ความสามารถและมีจิต สาธารณะไว้ในองค์กร

๔.๒.๖ พัฒนาระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานให้สามารถนำมาใช้ได้เป็นอย่างดี เป็น รูปธรรมที่ชัดเจน

๔.๒.๗ เสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะทางการกีฬาและร่างกาย ให้แก่ข้าราชการ ตำรวจ

๔.๒.๘ เสริมสร้างและพัฒนา ปรับปรุงสวัสดิการและค่าตอบแทนให้แก่ข้าราชการ ตำรวจและครอบครัวและส่งเสริมสนับสนุนการดำรงชีพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ ข้าราชการตำรวจปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและภาคภูมิใจ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔.๓ การพัฒนาบุคลากรให้มีขีดสมรรถนะสูงในการปฏิบัติงาน
 อย่างเป็นมืออาชีพ และมีมาตรฐานระดับสากล

กลยุทธ์

๔.๓.๑ ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยฝึกอบรมและเฉพาะทางของแต่ละสายงาน

๔.๓.๒ ปรับปรุงหลักสูตรและระบบการเรียน การสอน การฝึกอบรม ให้ทันสมัย
 เหมาะสมกับสถานการณ์ และสนองความต้องการในการปฏิบัติงาน

๔.๓.๓ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ถ่ายทอด
 ความรู้อย่างเป็นระบบและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการ
 เรียนรู้ (Learning Organization)

๔.๓.๔ ส่งเสริมให้ข้าราชการตำรวจยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์
 สุจริต โดยยึดถือหลักปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๓.๕ จัดระบบการศึกษา การฝึกอบรม และการพัฒนาข้าราชการตำรวจให้
 ครอบคลุมทุกตำแหน่งและสายงาน ต่อเนื่องตลอดการรับราชการ ให้มีความเชี่ยวชาญในด้าน
 วิชาชีพตำรวจและการบังคับใช้กฎหมาย

๔.๓.๖ พัฒนาระบบการผลิตบุคลากรในวิชาชีพตำรวจและการส่งเสริมวิชาการ และ
 วิชาชีพขั้นสูงด้านการบังคับใช้กฎหมายสู่มาตรฐานระดับสากล

๔.๓.๗ ส่งเสริมการสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษา และ
 หน่วยงานอื่นๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔.๔ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการ โดยยึด
 หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance)

กลยุทธ์

๔.๔.๑ ปรับระบบวิธีการทำลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงานให้สะดวก
 รวดเร็ว และโปร่งใส

๔.๔.๒ เสนอให้มีการยกเว้น ปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่ล้าสมัย
 ให้เป็นปัจจุบันมีความชัดเจน เป็นธรรม สอดคล้องกับข้อบังคับ และข้อตกลงระหว่างประเทศ

๔.๔.๓ ปรับรูปแบบและวิธีการทำงานในรูปแบบการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ
 จุดเดียว (One stop service) และมีลักษณะครบวงจร โดยบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔.๔.๔ กำหนดมาตรการและกลไกในการป้องกันปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ
 และมาตรฐานการปฏิบัติตามวินัยของข้าราชการตำรวจ

๔.๔.๕ พัฒนาระบบการวางแผนยุทธศาสตร์แผนปฏิบัติราชการและแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงระบบการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานในสังกัดให้ทันสมัย และมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์

๔.๔.๖ พัฒนาระบบวิธีการงบประมาณ การเงิน และการบัญชีให้เหมาะสมกับภารกิจที่รับผิดชอบเป็นไปตามเป้าหมายและระยะเวลาที่กำหนด

๔.๔.๗ พัฒนาระบบการส่งกำลังบำรุงให้มีความคล่องตัว ทันสมัย สะดวก และรวดเร็ว มีการบริหารจัดการด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงกันทุกหน่วยงาน

๔.๔.๘ พัฒนาระบบงานวิจัยของข้าราชการตำรวจ ให้สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้อย่างเป็นรูปธรรม

๔.๔.๙ ตรวจสอบ แนะนำ ติดตาม ประเมินผลการป้องกันปราบปรามการทุจริตในการปฏิบัติงานของทุกหน่วยในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้เป็นไปด้วยความถูกต้องมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

๔.๔.๑๐ ตรวจสอบ แนะนำ ติดตาม ประเมินผลการป้องกันปราบปรามการทุจริตในการปฏิบัติงานด้านการเงิน การบัญชี พัสดุของทุกหน่วยงานในสังกัด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้เป็นไปด้วยความถูกต้องมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔.๕. การยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานให้มีความทันสมัย
รองรับนโยบาย ประเทศไทย ๔.๐

กลยุทธ์

๔.๕.๑ เพิ่มสมรรถนะขององค์กรในการตอบสนองต่อประชาชนในสถานการณ์ หรือภาวะฉุกเฉินให้สะดวกและรวดเร็ว

๔.๕.๒ พัฒนาระบบการป้องกัน ติดตาม ฝ้าระวัง และวิเคราะห์เหตุคุกคามทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล และจัดตั้งศูนย์ประสานงาน ด้าน Cyber crime

๔.๕.๓ สร้างและพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางขององค์กร (Big Data) ให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและทันสมัย เพื่อสนับสนุนภารกิจตำรวจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงกับส่วนราชการอื่นได้

๔.๕.๔ พัฒนาและปรับวิธีการปฏิบัติงานระบบการบริหารจัดการด้านข้อมูล ข่าวสาร และการบริการประชาชนให้ทันสมัย โดยนำนวัตกรรมเทคโนโลยีและระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลมาใช้ในการบริหาร และการตัดสินใจ

๔.๕.๕ พัฒนาศักยภาพและการจัดการความรู้ของบุคลากรทุกระดับชั้นในด้านเทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัล

๔.๕.๖ กำหนดกรอบอัตราและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย ยานพาหนะทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ตลอดจนอาคารที่ทำการ และที่พักอาศัยให้เพียงพอและเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔.๖ สร้างการรับรู้และความเข้าใจของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจอย่างทันต่อสถานการณ์และทั่วถึง

กลยุทธ์

๔.๖.๑ วิเคราะห์ข้อมูลและวางแผนการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๖.๒ พัฒนาเทคนิคการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์สร้าง การรับรู้และเข้าใจในรูปแบบต่างๆ ให้ทันต่อสถานการณ์

๔.๖.๓ เพิ่มช่องทางการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย

๔.๖.๔ ประเมินผลการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้และเข้าใจ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่าจากยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ข้างต้นจะเห็นได้ว่าการดำเนินตามบทบาทหน้าที่ของตำรวจในแต่ละยุทธศาสตร์มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ถือเป็นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน โดยมีการกำหนดทิศทางและขอบเขตขององค์กร ซึ่งมีสาระสำคัญที่สอดคล้องกัน ทำให้เห็นภาพองค์กรการบังคับใช้กฎหมายที่ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา อีกทั้งยังเป็นเป้าหมายร่วมที่แสดงถึงเจตจำนงของข้าราชการตำรวจทุกคน เพื่อดำเนินการตามพันธกิจที่ต้องปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในอีก ๒๐ ปี ข้างหน้า

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม

ความสำคัญของการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งเป็นภัยร้ายแรงของทุกสังคม ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งในสวัสดิภาพ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และในด้านความสงบเรียบร้อย ของสังคมโดยรวม ซึ่งความเสียหายและสูญเสียอันเกิดจากอาชญากรรมในด้านเศรษฐกิจและสังคมมีมูลค่ามากมายมหาศาล ในแต่ละปีมีผู้บาดเจ็บล้มตายเนื่องจากอาชญากรรมเป็นจำนวนมาก ทั้งผู้เคราะห์ร้ายที่ตกเป็นเหยื่อถูกทำร้ายบาดเจ็บ ถูกฆ่าตาย เจ้าหน้าที่

ตำรวจผู้ปราบปรามและตัวอาชญากรผู้กระทำความผิดเอง นอกจากนี้ทรัพย์สินที่สูญหายไปก็มีจำนวนมากและมีมูลค่ามหาศาล

รัฐบาลของประเทศได้ทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากในการที่จะป้องกันและปราบปรามหรือ ระวังยับยั้งการก่ออาชญากรรมทุกรูปแบบเพื่อความสงบสุขของประชาชนพลเมืองในประเทศ อย่างไรก็ตามในชีวิตประจำวันของคนเราทุกวันนี้ต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมากมาย ทั้งยังต้องเผชิญกับปัญหาอาชญากรรมซึ่งคุกคามความสงบสุข ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนเรา โดยทั่วไปในการใช้ชีวิตประจำวัน ทุกคนอยากใช้ชีวิตอย่างสงบสุข ต้องการความปลอดภัยในร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน ดังทฤษฎีลำดับความต้องการของมนุษย์ (Maslow 's hierarchy of needs) ที่ว่า ความปลอดภัยและความมั่นคง เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนที่จะเป็นบันไดนำไปสู่ความต้องการของมนุษย์ในลำดับถัดไป ซึ่งเราอาจเคยได้ยินว่าการป้องกันนั้นดีว่าการแก้ไขหรือปราบปราม ทั้งนี้เพราะว่าการป้องกันจะช่วยไม่ให้เกิดความสูญเสียไม่ว่าทางร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินอันเป็นที่รักของเรา อีกทั้ง เจ้าหน้าที่รัฐไม่ต้องเสียทรัพยากรมากมายหมดไปในกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ในเรื่องการสืบสวน สอบสวน การจับ การค้น คุมขัง การพิจารณา การดำเนินการต่างๆ ซึ่งต้องเสียงบประมาณมากมาย เป็นต้น ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่ถูกต้อง และได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิผลดี คือ การมุ่งเน้นการป้องกันมากกว่าการปราบปราม อาชญากรรม การป้องกันไม่ให้มีเหตุเกิดขึ้นจะมีผลดีมากกว่าการมุ่งสืบสวนจับกุมคนร้ายมาลงโทษ หลังจากที่เกิดเหตุแล้ว แนวความคิดและการปฏิบัติงานในการป้องกันอาชญากรรมมุ่งเน้นที่การบังคับใช้กฎหมาย การตรวจท้องที่การจัดสายตรวจ การจัดเขตตรวจ เน้นการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ ตำรวจ สายตรวจ ลดช่องโอกาสในการกระทำผิดของคนร้ายมุ่งการเพิ่มประสิทธิภาพเครื่องมือเครื่องใช้ พัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการตรวจท้องที่ ซึ่งถือเป็นการดำเนินการป้องกันอาชญากรรม โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น ไม่มีความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐภาคเอกชนหรือแม้กระทั่งคนในชุมชนเอง จึงทำให้การป้องกันอาชญากรรมไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ต่อมาเมื่อมีแรงกดดันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทำให้แนวทางการป้องกันอาชญากรรม หันมามุ่งเน้นที่ความร่วมมือจากทุก ภาคส่วนในสังคม มิใช่ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น โดยมีแนวคิดมุ่งเน้นที่ชุมชนมากขึ้น เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งเป็นแนวคิดที่เรียกว่า ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ถือเป็นแนวทางงานตำรวจเชิงรุก (Proactive Policing) ต่อมาด้วยความพยายามของนักวิชาการจึงนำทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย ทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ และทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยสาระสำคัญของทฤษฎีนี้

อยู่ที่การลดช่องโอกาสสำหรับการประกอบอาชญากรรม แนวคิดดังกล่าวนี้จึงถูกกำหนดเป็นแนวทางป้องกันอาชญากรรมในศตวรรษที่ ๒๑

การวิจัยฉบับนี้ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเชิงเอกสาร ได้แก่ศึกษารวบรวมเอกสารข้อมูลการปฏิบัติงานเชิงรุก (Proactive Work Behavior) แนวคิดทฤษฎีด้านการป้องกันอาชญากรรม และแนวทางในการปฏิบัติงานเชิงรุกเพื่อการป้องกันอาชญากรรม พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลแนวทางการดำเนินการที่ประสบความสำเร็จของต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารของตำรวจที่เคยปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนจากนั้นจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อสรุปผลการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่สามารถจำแนกได้ ๓ ข้อย่อยดังนี้

๑. ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน
๒. รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน
๓. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ยูพาพร รูปงาม (๒๕๔๕) การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่ม โครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลเบื้องต้นแรกของการที่มีคนมารวมกัน ได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่มหรือใน นามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์การ (Organization) ดังนั้น องค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

Erwin (อ้างถึงใน ยูพาพร รูปงาม, ๒๕๔๕) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของบุคคล เพื่อแก้ปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (๒๕๔๘) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าการที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องร่วมมือร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาภูมิปัญญา การรับรู้สามารถคิดวิเคราะห์และตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง

ประพันธ์พงศ์ ชินพงษ์(๒๕๕๑) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลงความเห็นพ้องต้องกันนั้น จะมีมากพอจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติกรกล่าวคือต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น และเหตุผลที่คนมาร่วมปฏิบัติการได้ จะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติการทั้งทั้งหมดโดยกลุ่ม หรือในนามของกลุ่มหรือกระทำการผ่านองค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวที่ทำให้การปฏิบัติการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ

รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน โกวิทย์ พวงงาม (ม.ป.ท.) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนา ควรจะมี ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่ จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน

๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดค้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงาน ขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้น ได้รับผลดีได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จยากลำบาก

จินตวีร์ เกษมสุข (๒๕๕๔) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมคือการที่ประชาชนภายในพื้นที่มีการรวมกลุ่มในรูปของประชาคมหรือชุมชน ซึ่งเป็นแนวคิดที่สนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ซึ่งการแก้ไขปัญหา นั้น จำเป็นต้องมีความร่วมมือทำพร้อมๆ กัน ในทุกระดับ ต้องระดมทุกองค์ประกอบในสังคม โดยเฉพาะชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเป็นชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไปสามารถสรุปได้เป็น ๔ รูปแบบคือ ๑. การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) ประชาชนและ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ ๒. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือ ระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็น และตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการ และกิจกรรมมากขึ้น ๓. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับ โครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจและค้นหาเหตุผลในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้นๆ

นอกจากนี้ Cohen and Uphoff ยังได้เสนอเพิ่มเติมอีกว่ามีบุคคล ๔ ฝ่าย ที่มีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบท ประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมได้แก่ ๑. อายุและเพศ ๒. สถานภาพในครอบครัว ๓. ระดับการศึกษาและสถานภาพในสังคม ๔. อาชีพ ๕. รายได้และทรัพย์สิน ๖. ระยะเวลาในท้องถิ่นและระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ ๗. พื้นที่ดินถือครองและสถานภาพการทำงาน

แนวทางการสร้างความร่วมมือกับประชาชนและชุมชน

แนวทางการสร้างความร่วมมือกับประชาชนและชุมชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การป้องกันอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงลำพัง ไม่มีความร่วมมือจากประชาชนหรือคนในชุมชนเอง ทำให้การป้องกันอาชญากรรมไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ตำรวจจึงต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของตำรวจ ซึ่งการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของตำรวจ โดยเฉพาะด้านงานป้องกันอาชญากรรมนั้น จำเป็นจะต้องมีแนวทางหรือเทคนิคเพื่อชักนำหรือจูงใจประชาชนให้มาร่วมงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยความเต็มใจ เนื่องจากประชาชนบางคนก็มีข้อจำกัดของบุคคล ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้โดยแนวทางหรือเทคนิคในการสร้างความร่วมมือกับประชาชนและ ชุมชนของตำรวจ มีดังนี้

๑.๑ การเพิ่มความใกล้ชิด

๑.๑.๑ การปรากฏตัว ตำรวจจะต้องปรากฏตัวต่อหน้าประชาชนให้มากที่สุด ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อให้ประชาชนได้เห็นเป็นประจำ

๑.๑.๒ การเสวนาพูดคุย เมื่อมีการปรากฏตัวแล้วก็ต้องพูดคุยกับประชาชน ด้วยเพราะการพูดคุยเป็นบ่อเกิดแห่งความเข้าใจซึ่งกันและกัน แต่ก็ต้องให้ถูกกาลเทศะ และมีเทคนิคในการพูดคุย ซึ่งจะมีทั้งการพูดคุยกันแบบส่วนตัวและต่อหน้าประชาคม

๑.๒ การสร้างความเป็นมิตร เมื่อได้มีการพูดคุยกันแล้วก็ต้องมีการสร้างความเป็นมิตรในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะกระบวนการละลายพฤติกรรม (หากมีโอกาสดูควรกระทำ) จะทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจและยินดีเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก

๑.๓ การเพิ่มศรัทธาที่ประชาชนมีต่อตำรวจ

๑.๓.๑ โดยการแสดงผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา ทั้งที่กำลังกระทำและจะกระทำในอนาคต เพื่อให้ประชาชนได้เห็นและเข้าใจการปฏิบัติงานของตำรวจ ซึ่งจะทำให้เกิดความศรัทธาและความร่วมมือก็จะตามมา

๑.๓.๒ โดยการให้ เช่น ให้เอกสาร สื่อประชาสัมพันธ์การมอบสิ่งของ ช่วยเหลือประชาชน การเข้าไปช่วยเหลือให้บริการประชาชน การอำนวยความสะดวกต่างๆ การให้สัญญาแก่ประชาชน และต้องเป็นการให้ที่จริงใจไม่สร้างภาพ

๑.๔ การรับฟังปัญหา รับฟังปัญหาของประชาชนด้วยความตั้งใจ และเป็นเค็ดอดเป็นร้อนร่วมกับประชาชน หาแนวทางแก้ไขปัญหาให้ประชาชน หากทำไม่ได้ในทันทีก็ให้สัญญาว่าจะดำเนินการในโอกาสต่อไป

๑.๕ หัวหน้าหน่วยต้องรู้เข้าใจ และสนับสนุนอย่างเต็มที่ หัวหน้าสถานีตำรวจต้องศึกษาและไฝ่หาความรู้ในงาน จนมีความเข้าใจโดยดั่งแท้และออกปฏิบัติด้วยตนเอง หรืออย่างน้อยต้องสนับสนุนส่งเสริมกับผู้ที่เข้าดำเนินการแทน และติดตามผลของผู้ดำเนินการแทนว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ โดยเฉพาะการลงพื้นที่ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์

๑.๖ คัดเลือกบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน ควรมีการคัดเลือกตำรวจที่จะทำหน้าที่ชักนำประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกับตำรวจ หากทำได้เพราะจะทำให้เกิดผลการปฏิบัติที่บรรลุผล โดยเริ่มต้นจากความสมัครใจ และดูจากบุคลิกภาพ กริยา ท่าทาง คำพูด วิสัยทัศน์ แต่หากไม่สามารถเลือกได้ ก็ต้องสนับสนุน ฝึกรอบรมให้ผู้ปฏิบัติมีภูมิความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องให้มาก

๑.๗ จัดทำโครงการที่สร้างสรรค์และเหมาะสมกับพื้นที่และคำนึงถึงช่วงเวลา อาชีพ ประเพณีความเป็นอยู่ของชุมชนด้วย โดยจะต้องไม่รบกวนความเป็นอยู่โดยปกติสุขของประชาชน ซึ่งแต่ละชุมชนจะไม่เหมือนกัน

๑.๘ งบประมาณ ต้องมีงบประมาณที่เพียงพอในการปฏิบัติซึ่งปกติงบประมาณจากทางราชการจะไม่เพียงพอ โดยอาจจะหางบประมาณเพิ่มเติมจากการสนับสนุนของบุคคลอื่น หรือหน่วยงานอื่น หรือช่องทางอื่นที่ชอบด้วยกฎหมาย

๑.๙ ความพร้อมในอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ สื่อต่างๆ การไม่มีความพร้อมดังกล่าวจะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานอย่างยิ่ง จึงอาจร้องขอจากหน่วยเหนือ หรือขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นหรือภาคเอกชน

๑.๑๐ พัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม (Partnership) และนำโครงการตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จไปปฏิบัติ นอกจากโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนในภารกิจของตำรวจที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดรูปแบบไว้แล้ว ยังมีโครงการอื่นๆที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับตำรวจได้ในอีกหลายลักษณะ ซึ่งหน่วยงานสามารถริเริ่มขึ้นได้เอง โดยการจัดตั้งโครงการดังกล่าว นั้น มีข้อที่ควรคำนึงถึงหรือเป็นแนวทางในการจัดตั้ง ดังต่อไปนี้

๑.๑๐.๑ เป็นโครงการที่มาจากความร่วมมือกันคิดระหว่างตำรวจกับประชาชน ไม่ใช่เป็นการคิดจากตำรวจฝ่ายเดียว หรือประชาชนฝ่ายเดียว และจะต้องมีการบูรณาการร่วมกันได้ เพื่อรับรู้รับทราบแนวทางที่ต้องปฏิบัติ

๑.๑๐.๒ เป็นโครงการที่ทำให้ประชาชนสามารถยื่นด้วยตนเองได้ โดยอาจไม่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยอื่นๆ เพราะอาจทำให้โครงการไม่สำเร็จ

๑.๑๐.๓ เป็นโครงการที่ประชาชนทำได้โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน ไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการ

๑.๑๐.๔ เป็นโครงการที่ไม่ผูกกับงบประมาณมากนักหรือไม่ใช้งบประมาณ หากต้องใช้งบประมาณจำนวนมากหรือเกินกว่าความสามารถที่จะดำเนินการได้ โครงการก็จะไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ซึ่งอาจทำให้โครงการยุติลงกลางคันได้

๑.๑๐.๕ เป็นโครงการที่ไม่สร้างภาระกับประชาชนและประชาชนรับได้ หากประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นภาระที่ต้องปฏิบัติก็จะขาดความร่วมมือร่วมใจหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน

๑.๑๐.๖ เป็นโครงการที่ประชาชนเป็นผู้รับประโยชน์ในการปฏิบัติโดยตรง หรือทางอ้อม ผลประโยชน์หลักต้องเกิดกับชุมชนที่ดำเนินการนั้น ส่วนจะมีผลประโยชน์ส่วนอื่นก็ให้เป็นอันดับรองลงไป ไม่เช่นนั้น อาจจะไม่ได้รับความร่วมมือเนื่องจากมองไม่เห็นประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๑๐.๗ เป็นโครงการต่อยอดสิ่งที่สอดคล้องกับที่ชุมชนมีอยู่ หากเป็นไปได้ โครงการที่จัดทำอาจจะเป็นการทำต่อเนื่องจากโครงการอื่นแล้วขยายผลออกไป ซึ่งจะเป็นการประหยัดเวลาขั้นตอน และงบประมาณ

๑.๑๐.๘ เป็นการปฏิบัติอย่างยั่งยืนหลายๆ โครงการเมื่อสำเร็จแล้วก็จะยุติ แต่หากมีการกระทำที่ต่อเนื่องก็จะได้ประโยชน์ต่อไปอีก ซึ่งความต่อเนื่องนั้นจำเป็นจะต้องมีการใส่ใจและสนใจ แม้ไม่ใช่เป็นการเริ่มต้นใหม่

ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์

ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ “ชุมชนสัมพันธ์ (Community Relations)” มีรากฐานมาจากแนวคิดและผลการวิจัยของนักอาชญาวิทยากลุ่มชิคาโกหลักของทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์เพื่อป้องกันอาชญากรรมก็คือ การจัดสภาพทั่วไปไม่ว่าในระดับเมือง ชุมชน หรือละแวกบ้านในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ง่ายต่อการควบคุม สังเกตตรวจตราโดยไม่ล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล รวมทั้งมุ่งสนับสนุนส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินทั้งของตนเองและบุคคลอื่นให้ปลอดภัยจากภัยอาชญากรรม โดยตำรวจจะเป็นผู้มีบทบาทในการวางแผน สนับสนุน และให้คำปรึกษาแก่ ชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม

ทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing Theory)

ทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing Theory) ตำรวจผู้รับใช้ชุมชน หมายถึง “หลักการการทำงานของตำรวจซึ่งส่งเสริม สนับสนุน แก่ต้นเหตุเพื่อลดปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความไม่เป็นระเบียบของชุมชน โดยเทคนิคการแก้ต้นเหตุ ปัญหา ด้วยความร่วมมือระหว่างตำรวจและชุมชน เป็นแนวคิดเริ่มต้นจาก เซอร์โรเบิร์ต พิล ผู้ก่อตั้งตำรวจมหานครลอนดอน หรือสก็อตแลนด์ยาร์ด เจ้าของคาพูดที่ว่า “ตำรวจคือประชาชน ประชาชนคือตำรวจ” (The Police are the public and the public are the police) แนวคิดและหลักการ ทำงานของตำรวจผู้รับใช้ชุมชน คือแนวคิดและหลักการทำงานใหม่ของตำรวจเพิ่มเติมจากการ ทำงานแบบเดิม ที่มุ่งเพียงมีสายตรวจป้องกัน แก้ไขเหตุร้ายและสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิด เท่านั้น ตำรวจผู้รับใช้ชุมชนเป็นการแก้ไขปัญหาเชิงกลยุทธ์ เพื่อป้องกันและควบคุมอาชญากรรม และลดความหวาดกลัวภัยอาชญากรรม ซึ่งมีสาระสำคัญ ๔ ประการได้แก่ การขยายขอบเขต หน้าที่ความรับผิดชอบของงานตำรวจให้กว้างขวางขึ้น

ยุทธศาสตร์การป้องกันอาชญากรรม ยุทธศาสตร์การป้องกันอาชญากรรมที่ผู้บริหารระดับสถานีตำรวจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ได้ตามความเหมาะสมนั้น มีอยู่ด้วยกัน ๖ ด้าน ได้แก่ การรณรงค์เสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการป้องกันตนเอง การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม การใช้สื่อมวลชนและให้ความรู้แก่ประชาชน การป้องกันอาชญากรรมภายในสถานศึกษาและการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน ยุทธศาสตร์การรณรงค์ เสริมสร้างความร่วมมือในการป้องกันตนเองของประชาชน ประกอบด้วยการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ เสี่ยงภัยอาชญากรรมการต่อสู้ขัดขวาง และการป้องกันตนเอง การให้บริการเหยื่ออาชญากรรมซึ่งมี สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. การหลีกเลี่ยงสถานการณ์เสี่ยงภัยอาชญากรรม (Risk Avoidance) ได้มีการวิจัยพบว่าวิถีการดำเนินชีวิตและกิจวัตรประจำวันของบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่บ่งชี้โอกาสความเสี่ยงของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม หากได้มีการทำความเข้าใจกับประชาชนเพื่อให้เรียนรู้ถึงสถานการณ์ ล่อแหลมต่างๆ ที่ควรหลีกเลี่ยงประชาชนจะได้หลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่ออาชญากรรม อย่างไรก็ตาม พึงระวังด้วยการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมที่ควรหลีกเลี่ยง ย่อมทำให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัวภัยมากยิ่งขึ้น

๒. การต่อสู้ขัดขวางและการป้องกันตนเอง (Resistance and Self-Defense Activities) การรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการต่อสู้ขัดขวางและการป้องกันตนเองเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งจะต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากการต่อสู้ขัดขวางย่อมช่วยให้หลุดรอดจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ แต่ก็มีโอกาสได้รับบาดเจ็บเพิ่มขึ้นด้วยการแนะนำประชาชนจึงต้องคำนึงถึงสถานการณ์ที่แตกต่างกัน หากคนร้ายมีอาวุธประเภทใดควรปฏิบัติอย่างไร เช่น การร้องขอความช่วยเหลือการพกพกหวีดติดตัวไว้เพื่อขอความช่วยเหลือการวิ่งหนี เป็นต้น แม้ว่าตำรวจไม่มีหน้าที่จัดฝึกอบรมการต่อสู้ป้องกันตัวให้ประชาชนแต่ก็สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันตัวในสถานการณ์ที่แตกต่าง โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ได้ นอกจากนี้การส่งเสริมให้ประชาชนป้องกันตนเอง ควรคำนึงถึงปัญหาต่อเนื่องซึ่งจะนำไปสู่การสะสมอาวุธปืนไว้ป้องกันตนเองของประชาชน

๓. การให้บริการเหยื่ออาชญากรรม (victim service) การให้บริการเหยื่ออาชญากรรมเริ่มเป็นที่ยอมรับในประเทศสหรัฐอเมริกาว่า มีความจำเป็นเพื่อให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ทั้งด้านสวัสดิการสังคม การบริการให้คำปรึกษา การให้ความช่วยเหลือและบริการ เกี่ยวกับการให้การหรือเป็นพยานในศาล การให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเอง ซึ่งในบางมลรัฐ ได้มีการออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย (Victims' Bills of Rights) เพื่อเป็นหลักประกันในการรับบริการขั้นพื้นฐาน การให้บริการเหยื่ออาชญากรรมสามารถผสมผสานเข้ากับ โครงการสำรวจความปลอดภัยของบ้านเรือนและ โครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย

การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม ปัจจุบันประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมได้หลายวิธี แต่คนไทยยังไม่ตื่นตัวเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมมากนัก ตำรวจจึงต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเกิดความตื่นตัว พร้อมใจกันเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น รูปแบบและวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม มีอยู่ด้วยกัน ๔ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. โครงการจัดตั้งกลุ่มสมาชิกเตือนภัยและแจ้งข่าวอาชญากรรม (Watchprograms) การจัดตั้งกลุ่มสมาชิกเตือนภัยและแจ้งข่าวอาชญากรรม เป็นการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมรูปแบบหนึ่งที่มีความนิยมโดยทั่วไป เช่น โครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย ซึ่งในต่างประเทศนิยมเรียกชื่อแตกต่างกันไปตามลักษณะพื้นที่ เช่น Neighborhood Watch หรือ Block Watch (เพื่อนบ้านเตือนภัย) Apartment Watch (อาคารห้องเช่าเตือนภัย) Business Watch (กลุ่มธุรกิจเตือนภัย) Employees Watch (ลูกจ้างเตือนภัย) เป็นต้น โดยสมาชิกกลุ่มช่วยกันสอดส่องดูแล พฤติกรรมความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ของสมาชิกกลุ่มคอยเป็นหูเป็นตาและแจ้งข่าว เบาะแสต่างๆ ให้กับตำรวจท้องที่ทราบและดำเนินการตรวจสอบ

๒. โครงการสายตรวจประชาชน (Citizen patrols) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมอีกรูปแบบหนึ่งคือการจัดสมาชิกหรืออาสาสมัครผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกตรวจท้องที่ คอยระวังป้องกันรักษาความปลอดภัยตามบริเวณต่างๆ ที่มีปัญหาอาชญากรรมในชุมชน โดยการออกตรวจด้วยการเดินเท้า จักรยาน หรือพาหนะอื่นๆ พร้อมวิทยุสื่อสาร ได้มีการนำโครงการสายตรวจประชาชนมาใช้ในย่านที่อยู่อาศัยของชนชั้นกลางตามชานเมือง อย่างไรก็ตาม ตำรวจไม่สนับสนุนให้สายตรวจประชาชนเข้าจับกุมคนร้ายหรือเข้าขัดขวางการกระทำผิดเมื่อประสบเหตุซึ่งหน้า เนื่องจากมีปัญหาข้อกฎหมายบางประการเกี่ยวกับการคุ้มครองประชาชนที่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว และอาวุธที่นำมาใช้ระหว่างการออกตรวจท้องที่ ซึ่งจะต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบในเรื่องนี้ว่าประชาชนควรจะเข้ามามีบทบาทในการป้องกันอาชญากรรมได้ถึงจุดใด

๔. การเสริมสร้าง “ความเป็นหุ้นส่วน” กับองค์กรชุมชน (Partnerships with Neighborhood Organizations) การมีส่วนร่วมและเพิ่มบทบาทของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมในระดับท้องถิ่น องค์กรชุมชนระดับท้องถิ่นที่มีบทบาทค่อนข้างมาก ได้แก่ โรงเรียน องค์กรศาสนา ธุรกิจเอกชน สถาบันครอบครัว องค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ต่างๆ และหน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล สภาตำบล เทศบาล สุขาภิบาล องค์กร บริหารส่วนจังหวัด และสภาจังหวัด เป็นต้น แต่กับความเป็นจริงของวันนี้ตำรวจยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากองค์กรเหล่านี้มากเท่าที่ควร ซึ่งในบางกรณีตำรวจกลับมีทัศนคติในทางลบเสียมากกว่า โดยเห็นว่าคอยจับผิดพฤติกรรมของตำรวจ หรือเป็นฝ่ายตรงข้าม แต่ในบางกรณีองค์กรระดับท้องถิ่นเหล่านี้ก็มีบทบาทในการสนับสนุนการป้องกันอาชญากรรมอย่างเปิดเผยชัดเจน และพร้อมที่จะทำงานร่วมกับตำรวจอย่างใกล้ชิดมากขึ้น ดังนั้นตำรวจจึงต้องศึกษาทำความเข้าใจกับองค์กรชุมชนระดับท้องถิ่น เพื่อวางแผนการเข้าถึง และเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรม

๕. คณะกรรมการประชาชน (Boards, councils, and commissions) การจัดตั้งคณะกรรมการประชาชน เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ประชาชนสามารถเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์ต่อสู้ภัยอาชญากรรมได้โดยประชาชนมีส่วนร่วมทำหน้าที่เป็นผู้แทนหรือสมาชิกในคณะกรรมการเพื่อดำเนินกิจกรรมของกลุ่มและดูแลพิทักษ์ผลประโยชน์ของกลุ่ม คณะกรรมการประชาชนมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านหรือชุมชน ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ถึงระดับชาติ นอกจากนี้หน่วยงานตำรวจยังสามารถตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาขึ้นในระดับต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับทราบให้คำแนะนำปรึกษาและตรวจสอบการทำงานของตำรวจได้อย่างใกล้ชิด ปัจจุบันในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการตั้งคณะกรรมการประชาชนระดับท้องถิ่น เพื่อควบคุมตรวจสอบการทำงานของตำรวจ ให้คำปรึกษาแนะนำดำเนินนโยบายแก่หน่วยงานตำรวจ รับเรื่องราวร้องทุกข์เกี่ยวกับพฤติกรรมของตำรวจ ตลอดจนติดตามประเมินผลและสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจในบางท้องถิ่น ประสบผลสำเร็จในการใช้รูปแบบคณะกรรมการประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรม (Crime commissions) และคณะกรรมการที่ปรึกษา (advisor boards) ในการเข้ามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ในกระบวนการวางแผนหรือกำหนดนโยบายตำรวจ

การดำเนินงานและปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ มีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่การให้ชุมชนและประชาชน มีความสามารถในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความมั่นคงในระดับพื้นฐานของตนเองได้เพื่อเป็นฐานและสนับสนุนงานการสร้างความสุขแก่ชุมชนและสังคมของตำรวจ ดังนั้น จึงสรุปแนวคิดทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์เพื่อป้องกันอาชญากรรมโดยทั่วไป ก็คือ การจัดสภาพทั่วไปในระดับเมือง ชุมชน ละแวกบ้านในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิต ร่างกายทรัพย์สินของตนเอง และบุคคลอื่นให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม ตามแนวคิดทฤษฎีนี้ ตำรวจมีบทบาทเป็นฝ่ายวางแผน สนับสนุน และให้คำปรึกษาแก่ชุมชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

การเน้นป้องกันปัญหาอาชญากรรมมากกว่ารอให้เกิดเหตุ (Proactive Crime Prevention) ตำรวจผู้รับใช้ชุมชน มุ่งเน้นในการทำงานเพื่อป้องกันไม่ให้อาชญากรรมเกิดมากกว่าการรอให้อาชญากรรมเกิดแล้ว จึงคิดติดตามจับกุมคนร้ายเพื่อฟ้องศาล ดังนั้นกิจกรรมส่วนใหญ่ของตำรวจที่ทำร่วมกับชุมชน คือสนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการป้องกันอาชญากรรมด้วยชุมชนเอง โดยใช้เทคนิคแก้ต้นเหตุปัญหาการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมการจัดระบบเพื่อนบ้านเตือนภัย หรือจัดสายตรวจประชาชน เป็นต้น เพื่อมุ่งเป้าประสงค์ในการลดอาชญากรรม และความหวาดกลัวภัยอาชญากรรม แต่ถ้าตำรวจมีแนวคิดและทำงานตามความเชื่อแบบเดิม ปัญหาอาชญากรรมหรือความเดือดร้อนของชุมชนก็จะกลับมาอีก เพราะการจับกุมคนร้าย

ไม่ใช่การแก้ต้นเหตุของปัญหาที่แท้จริง การใช้เทคนิคแก้ปัญหาลักษณะนี้ควรถือเป็นหลักการสำคัญ เพราะที่ผ่านมา ประเทศไทยเคยใช้ชุดชุมชนมวลชนสัมพันธ์เข้าไปสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตำรวจกับประชาชนได้แล้ว แต่ไม่ได้นำชุมชนมาระดมความร่วมมือกับตำรวจในการแก้ไขปัญหอาชญากรรมหรือความเดือดร้อนของชุมชน

การเป็นหุ้นส่วนและสร้างความร่วมมือระหว่างตำรวจและชุมชน (Partnerships) ในระบบตำรวจชุมชน ประชาชนในชุมชนคือหุ้นส่วนของตำรวจ ในการร่วมรับผิดชอบป้องกันอาชญากรรม หรือปัญหาความไม่เป็นระเบียบในชุมชน (ไม่ใช่เป็นปัญหาของตำรวจฝ่ายเดียว) ตำรวจและประชาชนในชุมชนต้องร่วมกันสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับความเดือดร้อน หรือความหวาดกลัวภัยอาชญากรรม และให้ชุมชนร่วมใช้เทคนิคแก้ปัญหาร่วมแก้ต้นเหตุปัญหาความเดือดร้อน จากอาชญากรรมดังกล่าว และตำรวจต้องสร้างความร่วมมือหรือเป็นแกนนำในการระดมทรัพยากร ความร่วมมือ หรือให้ประชาชนร่วมเป็นอาสาสมัครเพื่อดำเนินกิจกรรมป้องกันอาชญากรรมได้ด้วยตัวชุมชนเอง

ชุมชนป้องกันอาชญากรรมด้วยชุมชนเอง โดยตำรวจเป็นแกนสนับสนุน หน่วยงานอื่นก็เริ่มที่จะเห็นความสำคัญของชุมชน และมุ่งส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง เช่น กระทรวงยุติธรรมได้เริ่มนำหลักการยุติธรรมสมานฉันท์ (Restorative Justice) และการยุติธรรมชุมชน (Community Justice) เป็นต้น มาใช้ในชุมชน ซึ่งล้วนแล้วแต่สอดคล้องหรือเป็นแนวทางเดียวกับตำรวจผู้รับใช้ชุมชนทั้งสิ้น และหลักการตำรวจผู้รับใช้ชุมชนนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง หรือพลังแผ่นดินต่อต้านยาเสพติดหรือแม้กระทั่งแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งทุกแนวคิดมีวัตถุประสงค์ให้ครอบครัว ชุมชน มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ดังนั้นตำรวจก็สามารถที่จะใช้เครือข่ายเหล่านี้เป็นฐานในการทำงานตำรวจผู้รับใช้ชุมชนได้ด้วยในระบบตำรวจชุมชน ตำรวจต้องบูรณาการกับหน่วยงานที่จะแก้ไขส่วนที่เป็นต้นเหตุทำให้เกิดปัญหาสังคม นำไปสู่ อาชญากรรมหรือปัญหาความไม่เป็นระเบียบของชุมชน โดยการจัดระเบียบสังคมให้ดีขึ้น

งานมวลชนสัมพันธ์ในหน้าที่ตำรวจ งานชุมชนสัมพันธ์ของตำรวจนั้นถ้าเปรียบเทียบกับงานทหารก็คืองานกิจการพลเรือน ซึ่งมีแนวความคิดส่วนหนึ่งว่าการปฏิบัติการกิจการพลเรือนกระทำขึ้นเพื่อการสนับสนุนทางพลเรือนที่จำเป็นของผู้บังคับบัญชาทหารในอันที่จะลดการขัดขวางของพลเรือนที่มีต่อการปฏิบัติการทางทหารและช่วยเหลือให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการทหารหรือทางการเมืองการ ปฏิบัติดังกล่าวอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ระหว่างกำลังทหารกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนและประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติการและอาจรวมถึงการที่กำลังทหารเข้าไปปฏิบัติหน้าที่บางอย่างหรือทั้งหมด ซึ่งตามปกติแล้วเป็นงานในหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นหรืออีกนัยหนึ่ง กล่าวโดยสรุปว่า งานกิจการพลเรือนของทหารก็คือ

การแสวงหาความร่วมมือจากพลเรือน หรือประชาชนเช่นเดียวกัน ส่วนการปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ของตำรวจนั้น จึงเทียบเคียงได้กับการปฏิบัติการจิตวิทยาทางทหาร เพราะทางตำรวจก็มุ่งให้คนหรือประชาชนรับเอาพฤติกรรมในการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเช่นเดียวกัน งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในหน้าที่ตำรวจจึงหมายถึง งานที่ตำรวจได้กระทำเพื่อให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลในสังคม หรือชุมชนต่างๆ เกิดการรวมตัวกันมีความสัมพันธ์ ผูกพันเกี่ยวข้องต่อกัน ร่วมมือประสานการปฏิบัติ เพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ และเป็นการดำเนินการอย่างเป็นทางการ เพื่อให้ตำรวจมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีความเข้าใจในปัญหาซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาอาชญากรรม เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในชุมชนหรือสังคมนั้นๆ

อย่างไรก็ดี ความหมายของ “งานชุมชนสัมพันธ์” กับ “งานมวลชนสัมพันธ์” มีความใกล้เคียงกัน แต่แตกต่างกันในส่วนของเป้าหมายเท่านั้น ซึ่งงานมวลชนสัมพันธ์นั้นเป็นการดำเนินการของกลุ่มมวลชนอย่างครบวงจร ตั้งแต่การฝึกอบรม การจัดตั้ง การควบคุม และการนำการเคลื่อนไหวภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตำรวจให้เป็นไปเพื่อสนับสนุนการรักษาความมั่นคงของชาติ การรักษาเอกราชของชาติ บูรณภาพของดินแดน รวมตลอดถึงการให้ประเทศชาติดำรงอยู่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งลักษณะของงานชุมชนมวลชนสัมพันธ์ในหน้าที่ของตำรวจ เป็นการนำเอาปรัชญาที่ว่าตำรวจคือประชาชนและประชาชนก็คือตำรวจมาใช้ปฏิบัติ และเป็นการเน้นให้เห็นว่า สัมพันธภาพที่ดีระหว่างประชาชนกับตำรวจเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากเป็นพื้นฐานสำคัญ ที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงานของหน้าที่ของตำรวจ ฉะนั้น ตำรวจจึงต้องซำรงรักษาไว้ซึ่งสัมพันธภาพอันดีนี้ไว้อย่างสม่ำเสมอจากวิวัฒนาการของตำรวจในระยะเริ่มแรก ที่เน้นการใช้ยุทธวิธีตำรวจแบบจารีต ประเพณี

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้ ผู้บริหารงานตำรวจได้ตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญของประชาชนที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับตำรวจในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม อันเป็นปัญหาส่วนรวมของสังคม งานชุมชนมวลชนสัมพันธ์จึงเป็นแนวคิดที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเข้าใจปัญหาของตำรวจ มีสัมพันธภาพอันดีกับตำรวจ และเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ทั้งนี้ โดยมีเป้าหมายสุดท้าย เพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในชุมชน ดังนั้น หลักการที่สำคัญของงานชุมชนมวลชนสัมพันธ์ คือ การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างประชาชนกับตำรวจในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและปัญหาต่างๆ อันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของสังคม แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับงานชุมชนมวลชนสัมพันธ์จึงเป็นการดำเนินการอย่างเป็นทางการเพื่อให้ตำรวจมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับชุมชนมีความเข้าใจ

ในปัญหาซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว งานชุมชนมวลชนสัมพันธ์ จึงประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๓ ประการ คือ ๑. การประชาสัมพันธ์ (PUBLIC RELATION) ๒. การให้บริการแก่ชุมชน (PUBLIC SERVICE) ๓. การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน (PUBLIC PARTICIPATION) ในระดับผู้บริหารชุมชนสัมพันธ์ได้ปรับเป็นหัวหน้าชุดปฏิบัติการ ชุมชนสัมพันธ์เพื่อให้สามารถผนึกกำลังร่วมกันระหว่างประชาชนกับข้าราชการตำรวจในการ ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมได้ตามระดับแต่ละสถานีโดยจะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวก และ ควบคุมการปฏิบัติงานและจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเตรียมบุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้ การศึกษาการจัดหาข้อมูลท้องถิ่น และกำหนดแผนการปฏิบัติงานให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์โดยผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑. มีอุดมการณ์และ มีความประพฤติดี กล่าวคือ ต้องเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมี ความเสียสละ และประพฤติตนที่ดี เป็นตัวอย่างเป็นผู้มีความมุ่งมั่นตั้งใจจริงในการทำงานเพื่อสร้างศรัทธาให้เกิดกับประชาชน และ ไม่มั่วสุมกับอบายมุข ๒. มีมนุษยสัมพันธ์ดี กล่าวคือ สามารถที่จะเข้ากับประชาชน ได้การมีมนุษยสัมพันธ์ดีนั้นเป็นเรื่องที่สามารถฝึกอบรมกันได้ แต่เป็นกรณีที่ต้องใช้เวลา ดังนั้นควรคัดเลือก เจ้าหน้าที่ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมาก่อน ย่อมจะทำให้การปฏิบัติงานรวดเร็วขึ้น ๓. มีบุคลิกดี มีลักษณะเป็นผู้นำความริเริ่มสร้างสรรค์ อดทนอดกลั้น กล่าวคือ ต้องมีบุคลิกลักษณะที่ต้องอาจ สง่าผ่าเผยแต่งกายสะอาด รู้จักใช้วาจาที่สุภาพ นุ่มนวล มีน้ำเสียงน่าฟังเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำ ประชาชน และรู้จักอดทนอดกลั้นในขณะที่ปฏิบัติงาน มีไหวพริบปฏิภาณ กล่าวคือ สามารถแก้ไข ปัญหาต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม รวมทั้งสามารถปรับปรุงรูปแบบของการปฏิบัติงาน ให้เข้ากับสภาพชุมชนและพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการอบรมด้วยการประชาสัมพันธ์ และชุมชนสัมพันธ์มาก่อนกล่าวคือ ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานด้านการ ประชาสัมพันธ์และงานชุมชนสัมพันธ์อย่างถ่องแท้ ไม่เช่นนั้นจะไม่ทราบว่าจะต้องทำอะไร ก่อนหลัง และอะไรคือเป้าหมายที่แท้จริงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อีกทั้งต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเหมาะสม กล่าวคือการถ่ายทอดความรู้เป็นสิ่งสำคัญในการถ่ายทอดให้ประชาชน ได้เกิดความเข้าใจในแต่ละชุมชนจะมีประชาชนที่มีพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน เช่น ในบางพื้นที่ ประชาชนมีความรู้สูงก็จำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีความรู้ทัดเทียมกัน เพื่อให้เหมาะสมกับ ในแต่ละพื้นที่และจะต้องได้รับการฝึกอบรมและปรับความรู้ให้เท่าเทียมกัน

ปัจจัยความสำเร็จและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการลดปัญหา อาชญากรรมในปัจจุบัน

บทบาทความร่วมมือระหว่างชุมชนต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม นอกจากประชาชนจะมีบทบาทในการป้องกันอาชญากรรมภายในชุมชนของตนแล้ว บทบาทที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่งของประชาชนก็คือ บทบาทในการมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม เพื่อรักษาความปลอดภัยให้แก่สังคม ซึ่งถือเป็นภาระของส่วนรวม โดยตรงมิได้จำกัดเฉพาะชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น แต่ทว่าเป็นความร่วมมือกันทั้ง ๒ ฝ่ายในรูปของภาระหน้าที่และความสมัครใจ กล่าวคือเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีภาระหน้าที่ในการป้องกันอาชญากรรมโดยตรงอยู่แล้วและเมื่อประชาชนให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องพึงระลึกอยู่เสมอว่าประชาชนได้ให้ความร่วมมือในรูปของอาสาสมัครด้วยความเต็มใจของประชาชน โดยแท้โครงการอาสาสมัครเหล่านี้ เป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จมาแล้วในต่างประเทศ อาทิ ประเทศญี่ปุ่น มีหน่วยงานอาสาสมัครป้องกันอาชญากรรมจำนวนมาก โดยจัดตั้งขึ้นในสถานีตำรวจต่างๆ อาสาสมัครประกอบด้วยประชาชนในท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ส่งเสริมกิจกรรมป้องกันอาชญากรรมและช่วยจัดหาอุปกรณ์ป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีสมาคมป้องกันอาชญากรรมของผู้ประกอบธุรกิจต่างๆ ซึ่งจะมีสมาชิกของสมาคมเหล่านี้ที่ได้รับการอบรมจากตำรวจเกี่ยวกับวิธีป้องกันอาชญากรรม และช่วยตำรวจในกิจกรรมป้องกันอาชญากรรมต่างๆ เช่น การให้ข่าวแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับผู้ต้องสงสัยว่าได้มีการกระทำความผิด หรืออาจจะมีการกระทำความผิด เป็นต้น สำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครมีปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นมากมาย เช่น ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการครองชีพและการว่างงาน ปัญหาการเพิ่มของประชาชน ปัญหาการโยกย้ายประชากรจากชนบทเข้าสู่ตัวเมือง ปัญหาเด็กกระทำความผิด ฯลฯ ซึ่งผลของปัญหาเหล่านี้เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาอาชญากรรมในที่สุด

สรุป

แนวทางการสร้างความร่วมมือกับประชาชนและชุมชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การป้องกันอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงลำพัง โดยไม่มีความร่วมมือจากประชาชนหรือคนในชุมชนเอง อาจทำให้การป้องกันอาชญากรรมไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น ตำรวจจึงต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของตำรวจ ซึ่งการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของตำรวจ โดยเฉพาะด้านงานป้องกันอาชญากรรมนั้น

จำเป็นจะต้องมีแนวทางหรือเทคนิคเพื่อชักนำ หรือจูงใจประชาชนให้มาร่วมงานกับเจ้าหน้าที่ ดำรงด้วยความเต็มใจ เนื่องจากประชาชนบางคน ก็มีข้อจำกัดของบุคคล ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ โดยแนวทางหรือเทคนิคในการสร้างความร่วมมือกับประชาชนและชุมชนของตำรวจ สรุปได้ดังนี้

๑. การเพิ่มความใกล้ชิด ตำรวจจะต้องปรากฏตัวต่อหน้าประชาชนให้มากที่สุด ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อให้ประชาชนได้เห็นเป็นประจำ รวมถึงการเสวนาพูดคุย เมื่อมีการปรากฏตัวแล้ว ก็ต้องพูดคุยกับประชาชนด้วย เพราะการพูดคุยเป็นบ่อเกิดแห่งความเข้าใจ ซึ่งกันและกัน แต่ก็ต้องให้ถูกกาลเทศะ และมีเทคนิคในการพูดคุย ซึ่งจะมีทั้งการพูดกันในแบบส่วนตัวและต่อหน้าประชาคม ตลอดจนการสร้างความเป็นมิตรในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะกระบวนการละลายพฤติกรรม (หากมีโอกาสดูควรกระทำ) จะทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจและยินดีเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มความศรัทธาที่ประชาชนพึงมีต่อตำรวจ เพื่อให้ประชาชนได้เห็นและเข้าใจการปฏิบัติงานของตำรวจ ซึ่งจะทำให้เกิดความศรัทธาและความร่วมมือก็จะตามมา

๒. โดยการให้ เช่น การมอบสิ่งของช่วยเหลือประชาชน การเข้าไปช่วยเหลือ ให้บริการประชาชน การอำนวยความสะดวกต่างๆ การให้สัญญาแก่ประชาชน และต้องเป็นการให้ที่จริงใจไม่สร้างภาพ

๓. การรับฟังปัญหา รับฟังปัญหาของประชาชนด้วยความตั้งใจ ร่วมกันหาแนวทางแก้ไข ปัญหาให้ประชาชน หากทำไม่ได้ในทันทีก็ให้สัญญาว่าจะดำเนินการในโอกาสต่อไป

๔. หัวหน้าหน่วยต้องรู้ เข้าใจ และสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการลงพื้นที่ ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์

๕. คัดเลือกบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน ควรมีการคัดเลือกตำรวจที่จะทำหน้าที่ ชักนำประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกับตำรวจ หากทำได้เพราะจะทำให้เกิดผลการปฏิบัติที่บรรลุผล โดยเริ่มต้นจากความสมัครใจ และดูจากบุคลิกภาพ กริยา ท่าทาง คำพูด วิสัยทัศน์ แต่หากไม่สามารถเลือกได้ ก็ต้องสนับสนุน ฝึกอบรมให้ผู้ปฏิบัติมีภูมิความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องให้มาก

๖. จัดทำโครงการที่สร้างสรรค์และเหมาะสมกับพื้นที่และค่านึงถึงช่วงเวลา อาชีพ ประเพณีความเป็นอยู่ของชุมชนด้วย โดยจะต้องไม่รบกวนความเป็นอยู่โดยปกติสุขของประชาชน ซึ่งแต่ละชุมชนจะไม่เหมือนกัน

๗. งบประมาณ ต้องมีงบประมาณที่เพียงพอในการปฏิบัติซึ่งปกติงบประมาณจากราชการจะไม่เพียงพอ โดยอาจจะหางบประมาณเพิ่มเติมจากการสนับสนุนของบุคคลอื่นหรือหน่วยงานอื่น หรือช่องทางอื่นที่ชอบด้วยกฎหมาย รวมถึงความพร้อมในอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ระบบการสื่อสารต่างๆ

๘. การพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม (Partnership) และนำโครงการตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จไปปฏิบัติ นอกจากโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนในภารกิจของตำรวจที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดรูปแบบไว้แล้ว ยังมีโครงการอื่นๆ ที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับตำรวจได้ในอีกหลายลักษณะ ซึ่งหน่วยงานสามารถริเริ่มขึ้นได้เอง โดยการจัดตั้งโครงการดังกล่าว นั้น มีข้อที่ควรคำนึงถึงหรือเป็นแนวทางในการจัดตั้ง ดังต่อไปนี้

๑. เป็นโครงการที่มาจากความร่วมมือกันคิดระหว่างตำรวจกับประชาชน ไม่ใช่เป็นการคิดจากตำรวจฝ่ายเดียว หรือประชาชนฝ่ายเดียว และจะต้องมีการบูรณาการร่วมกันได้ เพื่อรับรู้รับทราบแนวทางที่ต้องปฏิบัติ
๒. เป็นโครงการที่ทำให้ประชาชนสามารถยื่นด้วยตนเองได้ โดยอาจไม่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยอื่นๆ เพราะอาจทำให้โครงการไม่สำเร็จ
๓. เป็นโครงการที่ประชาชนทำได้โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน ไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการ
๔. เป็นโครงการที่ไม่ผูกกับงบประมาณมากนักหรือไม่ใช้งบประมาณ หากต้องใช้งบประมาณจำนวนมากหรือเกินกว่าความสามารถที่จะดำเนินการได้โครงการก็จะไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ซึ่งอาจทำให้โครงการยุติลงกลางคันได้
๕. เป็นโครงการที่ไม่สร้างภาระกับประชาชนและประชาชนรับได้ หากประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นภาระที่ต้องปฏิบัติก็จะขาดความร่วมมือร่วมใจหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน
๖. เป็นโครงการที่ประชาชนเป็นผู้รับประโยชน์ในการปฏิบัติโดยตรง หรือทางอ้อม ผลประโยชน์หลักต้องเกิดกับชุมชนที่ดำเนินการนั้น ส่วนจะมีผลประโยชน์ส่วนอื่นก็ให้เป็นอันดับรองลงไป ไม่เช่นนั้น อาจจะไม่ได้รับความร่วมมือเนื่องจากมองไม่เห็นประโยชน์ที่ได้รับ
๗. เป็นโครงการต่อยอดสิ่งที่สอดคล้องกับที่ชุมชนมีอยู่หากเป็นไปได้โครงการที่จัดทำอาจจะเป็นการทำต่อเนื่องจากโครงการอื่นแล้วขยายผลออกไป ซึ่งจะเป็นการประหยัดเวลาขั้นตอนและงบประมาณ
๘. เป็นการปฏิบัติอย่างยั่งยืนหลายๆ โครงการเมื่อสำเร็จแล้วก็จะยุติ แต่หากมีการกระทำที่ต่อเนื่องก็จะได้ประโยชน์ต่อไปอีก ซึ่งความต่อเนื่องนั้นจำเป็นจะต้องมีการใส่ใจและสนใจ แม้ไม่ใช่เป็นการเริ่มต้นใหม่ก็ตาม

บทที่ ๔

การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม

ด้วยประเทศไทยได้มีการพัฒนาประเทศขึ้นในทุกด้าน เป็นประเทศที่จัดอยู่ในกลุ่มของประเทศที่กำลังพัฒนาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นกับประเทศในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นในเรื่องครอบครัว ชุมชน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และการเมือง ที่เป็นต้นเหตุให้เกิดผลกระทบที่เป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชนที่เกิดขึ้นอันเนื่องจากการแข่งขันสูงและรุนแรง ทั้งนี้ระดับความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรมของสังคมไทยในปัจจุบันที่ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ เช่น การฆาตกรรม การทะเลาะวิวาท การข่มขืน หรือกระทำชำเรา การปล้นชิงทรัพย์ หรือก่อความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ ๕๒.๓๒ ระบุว่ามีความรุนแรงมาก เพราะสภาพสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนไป เศรษฐกิจตกต่ำ ผู้คนเครียดกันมากขึ้น อารมณ์รุนแรงขึ้น สภาพจิตใจที่เสื่อมลง ขาดศีลธรรม ไม่มีจิตสำนึก เกิดจากพฤติกรรมเลียนแบบมีเหตุการณ์เกิดขึ้นบ่อยครั้งและผู้ที่เกี่ยวข้องมีอายุลดน้อยลง อีกทั้งยังมีวิธีการที่รุนแรงและโหดเหี้ยมมากขึ้นเรื่อย ๆ (นิด้าโพล, ๒๕๖๐) ในรูปแบบของอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน และได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่ในการบำบัดทุกข์และบำรุงสุขให้กับประชาชน โดยตรงนั้นก็พยายามอย่างยิ่งที่จะหาวิธีการเพื่อเป็นการปกป้องชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนมิให้เกิดความเดือดร้อน และความเสียหาย ดังนั้นตำรวจจึงมีบทบาทและภารกิจที่สำคัญต่อสังคมที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ดูแล และควบคุมสังคมให้มีความสงบสุขและเกิดความเรียบร้อย โดยดำเนินการป้องกันปราบปรามและรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ปัญหาอาชญากรรมในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นส่งผลเสียหายต่อประเทศต่อความเป็นอยู่โดยสงบสุขของประชาชน หน่วยงานของภาครัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาอาชญากรรมอย่าง เร่งด่วนในการทำงาน จึงต้องร่วมมือกันจากหลายๆ หน่วยงานเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพหน่วยงานของรัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาอาจจะมีอุปสรรคในการหาข้อมูล เบาะแสที่สำคัญต่างๆ จึงได้มีโครงการต่างๆ ที่ให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในแก้ปัญหา การป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นในชุมชนนั้นๆ (มีนา, ๒๕๕๖) ผู้ประกอบอาชญากรรมมีการนำรูปแบบและวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการกระทำความผิด ทำให้อาชญากรรมที่เกิดขึ้นมีความสลับซับซ้อน รุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การสื่อสารที่ก้าวไกล ทำให้ประชาชนได้รับรู้ถึงข่าวสารเกี่ยวกับ

ปัญหาอาชญากรรมอย่างทั่วถึง ส่งผลกระทบต่อประชาชนหวาดกลัวเพิ่มมากขึ้น และขาดความเชื่อมั่นในกลไกของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและควบคุมมิให้ปริมาณอาชญากรรมเพิ่มระดับความรุนแรงมากขึ้น อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และปัญหาอาชญากรรมที่มีแนวโน้มสูงมากขึ้น (กองบัญชาการ ตำรวจนครบาล, ๒๕๕๘) จากสภาพความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเจริญเติบโตทาง เทคโนโลยี และเศรษฐกิจที่เป็น ไปอย่างขาดความสมดุลทางสังคม ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน ทำให้สังคมขาดความสงบสุข ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยรวม

ดังนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญในการป้องกัน และควบคุมอาชญากรรมมิให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนและสังคม โดยงานในส่วนของการ ป้องกันอาชญากรรมเป็นงานหนึ่งที่สำคัญในการป้องกันอาชญากรรมมิให้เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนและสังคม ดังนี้

๑. วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการลดอาชญากรรม

๒. ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดปัญหาอาชญากรรม

๓. สรุป

วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการลดอาชญากรรม

จากการศึกษาวิจัยพบปัญหาและอุปสรรคในเรื่องการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและตำรวจในการดำเนินกิจกรรมและโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัปัญหาอาชญากรรม ซึ่งผู้วิจัยพบว่าปัญหาหลักๆ มาจากแนวคิด และรูปแบบกระบวนการดำเนินที่มีข้อจำกัดแตกต่างกัน จึงทำให้การทำงานร่วมกันระหว่างประชาชนและสำนักงานตำรวจแห่งชาติเกิดปัญหาและอุปสรรคได้บางประการ ดังนี้

๑. การสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน

ขั้นตอนแรกของการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจผู้รับใช้ชุมชนคือการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน เพื่อให้ชาวบ้านเกิดความไว้วางใจและลดความหวาดระแวงต่อตำรวจ การเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์ในช่วงแรกนั้น พบว่าประชาชนในพื้นที่ยังคงมีความไม่ไว้วางใจตำรวจ เพราะประชาชนเกรงว่าตำรวจจะเข้ามาดำเนินการเรื่องการเมือง เนื่องจากปัญหาทางการเมืองใน

ปัจจุบันที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่แบ่งเป็นฝักเป็นฝ่ายทำให้ในการทำกิจกรรมในบางครั้งประชาชนไม่ยอมเข้าร่วมประกอบกับการเข้าถึงชุมชนมีความยากลำบากมากกว่า ซึ่งถ้าหากตำรวจสามารถทำให้ประชาชนไว้วางใจและเกิดความสนิทสนมได้จะส่งผลให้การปฏิบัติงานราบรื่นมากยิ่งขึ้น และการเข้ามาปฏิบัติงานของตำรวจฝ่ายอื่นๆ มีความสะดวกและรวดเร็วด้วยเช่นกัน ดังนั้นตำรวจชุมชนจะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังและมีความจริงใจ เพื่อพิสูจน์ว่าตำรวจไม่ได้เข้ามาทำงานโดยมีการเมืองแอบแฝง แต่ตำรวจต้องการเข้ามาช่วยเหลือชุมชนให้ดีขึ้น โดยขั้นตอนนี้ตำรวจต้องมีความอดทนและใช้ระยะเวลาพอสมควร การพบปะประชาชนต้องทำอย่างสม่ำเสมอ พร้อมกันนั้นยังต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจทั้งด้านกายภาพและด้านประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำศึกษาและทำความเข้าใจข้อปฏิบัติของศาสนา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการให้เกียรติและเคารพชุมชนด้วย

๒. การดำเนินนโยบายที่ไม่ต่อเนื่อง

จากการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจในระดับผู้บังคับบัญชาชั้นสูง ส่งผลให้การดำเนินนโยบายขาดความต่อเนื่อง เช่น การดำเนินโครงการของผู้กำกับยังไม่เสร็จสิ้นก็ต้องถูกคำสั่งโยกย้ายผู้กำกับคนใหม่เข้ามารับตำแหน่ง ก็ต้องมีการเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนใหม่ หรืออาจมีนโยบายการบริหารที่เปลี่ยนไปซึ่งอาจจะส่งผลทำให้การดำเนินโครงการต่างขาดความต่อเนื่อง ทำให้มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของตำรวจเพราะขาดการปฏิบัติงานที่ไม่ต่อเนื่องและไม่สม่ำเสมอ และส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชน

๓. งานในความรับผิดชอบ

ด้านงานในความรับผิดชอบ พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมของข้าราชการตำรวจเมื่อพิจารณาในรายชื่อที่มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมร่วมกับประชาชนมากที่สุดคือ การปฏิบัติหน้าที่ในงานด้านป้องกันอาชญากรรมมีอันตรายสูงกว่าสายงานอื่น รองลงมาคือปริมาณงานในหน้าที่ของตำรวจมีมากจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างครบถ้วน ไม่สามารถป้องกันอาชญากรรมได้อย่างทั่วถึงการตั้งจุดตรวจ จุดสกัด มีความไม่เหมาะสมเพียงพอในการป้องกันอาชญากรรม และน้อยที่สุดคือความไม่พร้อมและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่างานในความรับผิดชอบของข้าราชการตำรวจมีปริมาณงานมากและมีความรับผิดชอบมาก เช่น คดีที่เกิดขึ้นทุกวัน มีงานคดีเก่าที่ต้องติดตาม ภารกิจที่ต้นสังกัดมอบหมาย นอกจากงานในหน้าที่ตำรวจแล้วยังมีงานนอกเหนือจากงานในหน้าที่ตำรวจอยู่อีกเป็นประจำ เช่นการขอความร่วมมือไปปฏิบัติหน้าที่อย่างอื่น ทำให้ข้าราชการตำรวจเกิดความอ่อนล้าและความเครียดในการปฏิบัติหน้าที่

๔. ด้านกฎหมาย และกฎระเบียบ

พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมของข้าราชการตำรวจเมื่อพิจารณาในรายชื่อที่มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมร่วมกับประชาชนมากที่สุด คือ การปฏิบัติหน้าที่ที่มีความสับสนต่อการถูกร้องเรียนจากประชาชน รองลงมาคือ กฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งต่างๆ เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ กฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งต่างๆ ก่อให้เกิดความกังวล และความไม่มั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ กฎหมาย ระเบียบ นโยบาย หรือคำสั่งมีข้อขัดข้องในการปฏิบัติ และน้อยที่สุดคือ ปัญหาด้านความรู้ ความเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันอาชญากรรม ตามลำดับ อีกทั้งยังพบว่า ข้าราชการตำรวจมีความรู้ ความ เข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันอาชญากรรม ยังมีปัญหาที่จะต้องพัฒนามากกฎหมายเพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานที่จะต้องผลักดันสู่การแก้กฎหมายเพื่อให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงสังคม ชุมชน และอาชญากรที่เป็นปัญหาระดับชาติที่ทุกภาค ส่วนต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังและมีการบูรณาการ

๕. ด้านความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานอื่น

พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมของข้าราชการตำรวจเมื่อพิจารณาในรายชื่อที่มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมร่วมกับประชาชนมากที่สุดคือ การปฏิบัติหน้าที่ยังขาดการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงาน รองลงมา คือ ขณะปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่ไม่ได้รับแจ้งข้อมูล หรือเบาะแสการเกิดอาชญากรรมจากประชาชน การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานอื่นๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจกับประชาชนในพื้นที่ไม่มีความรู้จัก และความคุ้นเคยกันดีเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้เข้าร่วมกับชุมชนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมอย่างสม่ำเสมอ และน้อยที่สุดคือ ขาดการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชน/หน่วยงานอื่นในการป้องกันอาชญากรรม อีกทั้งการผลักดันและทำให้ตำรวจมีความร่วมมือกับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแบบบูรณาการ อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดและมีทัศนคติที่เป็นลบ เพราะประชาชนมองการทำงานและการประพฤติดนไม่เหมาะสมของข้าราชการตำรวจในการเรียกรับ ผลประโยชน์ที่เป็นเพียงส่วนน้อยนิดของทั้งหมด จึงเป็นสิ่งที่ควรดำเนินการก่อน ต่อจากนั้นการสร้างความร่วมมือจากประชาชนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการป้องกันอาชญากรรม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในสถานะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจขาดแคลนกำลังพล และงบประมาณ จึงต้องเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๖. ด้านหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านการป้องกัน

พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมของข้าราชการตำรวจโดยเมื่อพิจารณาในรายชื่อที่มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมร่วมกับประชาชนมากที่สุดคือ งานในหน้าที่มีจำนวนกำลังพล อุปกรณ์ และเครื่องมือที่จำเป็นไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ รองลงมาคือ นโยบายในการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาไม่ชัดเจน การได้รับมอบหมายปฏิบัติหน้าที่ไม่ตรงกับความรู้ ความสามารถ ปริมาณงานในหน้าที่ไม่มีความเหมาะสมที่จะปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ และน้อยที่สุดคือการไม่เข้าใจใน บทบาทและหน้าที่ในการป้องกันอาชญากรรม อีกทั้งยังพบว่า ข้าราชการตำรวจยังไม่มี ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองว่าต้องดำเนินการอย่างไร จึงควรปรับวิธีคิดว่าควรปฏิบัติหน้าที่ให้เต็มกำลังความสามารถ การฝึกอบรมเพิ่มเติมความรู้ โดยเฉพาะ และมีการ ฝึกอบรม ในเวลา ก่อนออกปฏิบัติหน้าที่ ผู้บังคับบัญชาจะมาประชุมซักซ้อมการปฏิบัติ มอบหมายภารกิจต่างๆ รวมทั้งอบรมการปฏิบัติในวิชาชีพตำรวจทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ที่จะต้องมีการหมุนเวียน ฝึกอบรม เพราะเหตุผลภาระงานมากมายที่มีทุกวัน ผลัดเปลี่ยนกันปฏิบัติหน้าที่ควบคู่กับการแสวงหาความรู้ความเชี่ยวชาญตลอดเวลา เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ อย่างเชี่ยวชาญและชำนาญ สูงขึ้นไปเรื่อยๆ

๗. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน

พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมของ ข้าราชการตำรวจโดยพิจารณาในรายชื่อที่มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการป้องกัน อาชญากรรมร่วมกับประชาชนมากที่สุด คือ การปกครองกำกับดูแลในการปฏิบัติงานของ ผู้บังคับบัญชา รองลงมาคือ ไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะกับ ผู้บังคับบัญชา ขาดการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่จากผู้บังคับบัญชาไม่ได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่สามารถปรึกษา กับ เพื่อนร่วมงานได้เมื่อมีปัญหา และน้อยที่สุดคือ ขาดการทำงานเป็นทีมระหว่างเพื่อนร่วมงาน

๘. ด้านกำลังพล

กำลังพลของข้าราชการตำรวจมีอัตรากำลังพลที่ขาดแคลน ดังนั้น จึงควรจัดหา กำลังพลมาปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะกำลังพลชั้นประทวนเป็นหลัก ควรใช้หลักการบริหารจัดการ กำลังพลเท่าที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยการสับเปลี่ยน หมุนเวียนข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติ หน้าที่สายงานอื่นมาช่วยเสริมในงานด้านการป้องกันอาชญากรรม มีการวิเคราะห์สภาพ อาชญากรรมและสภาพพื้นที่เพื่อปรับกำลังพลให้สอดคล้องกัน วิเคราะห์อัตรากำลังพลเพื่อให้

สอดคล้องกับความเป็นจริง รวมถึงการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน และหน่วยต่างๆ เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม

๕. ด้านวัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ และงบประมาณ

งานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเป็นงานที่หนัก ตราย และเสี่ยงอันตราย ดังนั้น วัสดุอุปกรณ์ควรต้องพอเพียงและมีความพร้อมต่อการปฏิบัติหน้าที่ จึงควรจัดหามาให้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ควรนำระบบเทคโนโลยีมาช่วยในการป้องกันอาชญากรรม สำหรับ ด้านวัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ และงบประมาณที่ขาดแคลนในระยะยาวรัฐบาล และสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรจัดสรรหามาให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานตามสถานการณ์จริงที่เปลี่ยนแปลงไป

ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดปัญหาอาชญากรรม

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพงานป้องกันอาชญากรรม จากการจัดเสวนากลุ่ม (Focus Group) ระหว่างประชาชนกับตำรวจที่เคยประสานงานร่วมกันจริง พบว่า แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพงานป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ การบริหารจัดการงานป้องกันอาชญากรรมที่ดีที่สามารถทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ มีขวัญกำลังใจ และมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานทั้งในด้านกำลังพล งบประมาณ เครื่องมืออุปกรณ์ และวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และมีการปฏิบัติการข่าวสารเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีแนวทางการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกที่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้ ตลอดจนมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในงานป้องกันอาชญากรรม ซึ่งมีแนวทางดังต่อไปนี้

๑. คน (Man)

การบริหารงานบุคคลในงานป้องกันอาชญากรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน มีแนวทางดังต่อไปนี้

๑.๑ สร้างขวัญกำลังใจ และให้สวัสดิการที่เหมาะสม หน่วยงานภาครัฐ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้บริหารงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม/หัวหน้าสถานีตำรวจ ต้องให้ความสนใจและดูแลสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปรามให้มากเป็นพิเศษ อะไรก็ตามที่เป็นสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้ได้บังคับบัญชา ผู้บริหารควรดูแลเร่งรัด ปกป้อง และขวนขวายมาให้ทันต่อเหตุการณ์ตามจำเป็น สวัสดิการบางอย่างที่สามารถเป็นสิ่งบำรุงขวัญกำลังใจ และอยู่นอกเหนือจากทางราชการจัดให้ ผู้บริหารที่ดีก็จำเป็นต้องหาทางจัดให้มี หรือให้มีการช่วยเหลือ

ทุกวิถีทางที่ชอบ โดยเน้นให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีขวัญและกำลังใจที่ดี มีความตั้งใจในการทำงาน นอกจากนี้ยังควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรอัตรากำลังพลของสถานีตำรวจให้มีความเหมาะสมกับปริมาณงานของสถานีตำรวจ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีภาระการปฏิบัติงานที่เหมาะสม มีเวลาพักผ่อนจากการทำงาน ไม่เกิดความเครียดจนเกินไป ตลอดจน

๑.๒ ควรมีรางวัลและการลงโทษ การให้รางวัลและการลงโทษ เป็นมาตรฐานที่ใช้ในการควบคุมพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้อยู่ในกรอบระเบียบวินัยที่ดีไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจนายใด หรือชุดปฏิบัติการใดทำงานได้ดีมีพฤติกรรมดีสมควรได้รับรางวัล หรือคำชมเชยก็เป็นหน้าที่ของผู้บริหารต้องจัดรางวัลให้โดยไม่ละเลย เช่น การให้รางวัลตอบแทน เป็นสิ่งของการให้ความดีความชอบ โดยมีหลักการว่าถ้าเป็นการให้รางวัลจำเป็นต้องให้ต่อหน้าสาธารณชนหรือต่อหน้าผู้อื่น เพราะจะทำให้เกิดผล คือ ผู้ได้รับเกิดความภูมิใจ และเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้อื่นให้ประพฤติปฏิบัติให้ดีกว่า เพื่อจะได้มีโอกาสได้รับรางวัลเช่นกันในอนาคตต่อไป ส่วนกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีพฤติกรรมไม่ดีส่อไปในทางกระทำผิด หรือเกียจคร้าน ผู้บริหารที่ดีต้องตักเตือนลงโทษโดยไม่ละเลย โดยมีหลักอยู่ว่าการลงโทษต้องมีเสมอ สำหรับผู้กระทำผิด และควรเรียกมาตักเตือนลงโทษในที่มืดซิด เพื่อป้องกันการอับอายและเปิดโอกาส ให้ได้แก้ตัวอีกครั้ง การลงโทษนี้ผู้บริหารบางคนมีความรู้สึกว่าจะทำให้ลูกน้องโกรธเกลียด จึงจะมักละเลย แต่เทคนิคในการลงโทษแล้วไม่ทำให้ลูกน้องโกรธเกลียดยอมทำได้โดยถือหลักว่าลงโทษอย่างมีเหตุผล ไม่กดดันแก้ง ไม่ดูด่าอย่างหยาบคาย ลงโทษอย่างเหมาะสม โดยมีจุดหมายให้ทราบว่าการทำอะไรผิดอะไร และต้องปรับปรุงตัวอย่างไร ซึ่งการลงโทษโดยปราศจากอคติและผลประโยชน์หรือเรื่องส่วนตัวแอบแฝงจะเกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานป้องกันอาชญากรรมเป็นอย่างมาก

๑.๓ การพัฒนาบุคลากร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในงานป้องกันอาชญากรรม กำลังพลสายตรวจและเจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ และความพร้อมในหลายๆ ด้าน เช่น งานสืบสวนสอบสวน ความมีมนุษยสัมพันธ์ การเผชิญเหตุในสถานการณ์ต่างๆ การช่วยเหลือผู้ประสบเหตุหรือนักท่องเที่ยว เป็นต้น ดังนั้น หน่วยงานจึงต้องมีการเพิ่มศักยภาพของเจ้าหน้าที่โดยการจัดฝึกอบรมกำลังพลสายตรวจ และงานชุมชนสัมพันธ์ ให้เป็นหลักสูตรเฉพาะด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการสร้างศรัทธาและภาพพจน์จากประชาชนให้รู้สึกว่าได้รับการคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่ตำรวจมีมาตรฐานและสร้างความอุ่นใจให้กับประชาชน อย่งไรก็ดี ภายใต้กำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมก็เป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพงานป้องกันอาชญากรรมได้เป็นอย่างดี และในการให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการปฏิบัติงานใหม่ๆ ก็ควรให้ประชาชนที่เป็นเครือข่ายหรืออาสาสมัครต่างๆ ได้มีโอกาสในการเข้ารับการอบรม

กับเจ้าหน้าที่ด้วย ซึ่งจะเป็นการลดภาระการปฏิบัติงานได้บ้าง ทั้งยังเป็นการลดช่องว่างระหว่าง
ตำราพบกับประชาชนอีกด้วย

๑.๔ การสั่งการหรือออกคำสั่งที่ชัดเจน ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าหน่วยงาน
จำเป็นต้องทำความเข้าใจและประชุมชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติได้รับรู้และเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงการปฏิบัติ
เมื่อผู้ปฏิบัติเข้าใจในคำสั่ง เขาก็สามารถออกไปทำงานได้ตรงตามเป้าหมายและภารกิจที่ได้รับ
มอบไป

๑.๕ ให้ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีปฏิบัติบางเรื่อง การทำงานแบบนี้
เรียกได้ว่าเป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วม ซึ่งระบบราชการตำรวจโดยเฉพาะงานสายตรวจมักอยู่กับ
ระบบเก่าคือ ผู้รับปฏิบัติต้องรับคำสั่งอย่างเดียว (Top Down) ไม่ว่าสั่งมาอย่างไรต้องไปทำให้ได้
แต่ในความเป็นจริงคำสั่งของผู้บริหารก่อให้เกิดอุปสรรคและปัญหาต่อการปฏิบัติเป็นอย่างมาก
และบางเรื่องก็ไม่สามารถทำได้จึงทำให้การดำเนินการไม่เป็นผล และไม่เป็นรูปธรรม ผู้บริหารเองก็อาจ
ไม่ทราบเพราะปัญหาไปอยู่กับผู้ปฏิบัติ หากได้เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติหรือตำรวจสายตรวจเองได้
เข้ามามีส่วนร่วมกับการกำหนดวิธีการปฏิบัติบางเรื่องก็จะช่วยแก้ไขจุดอ่อนของการ Top Down
ไปได้มาก และนอกจากจะก่อให้เกิดผลต่อประสิทธิภาพของการทำงานแล้ว ยังทำให้ผู้ปฏิบัติ
มีความรู้สึกเต็มใจต่อการปฏิบัติอีกด้วย

๑.๖ เพิ่มขีดความสามารถในการตัดสินใจเนื่องจากทำงานของเจ้าหน้าที่สายตรวจ
เป็นไปในลักษณะของงานเฉพาะทีมเฉพาะตัว เป็นงานที่ต้องใช้ความคิดและการตัดสินใจ ภายใต้อ
การจำกัดด้วยเวลา และข้อมูล ณ จุดเกิดเหตุเจ้าหน้าที่สายตรวจจึงแทบที่จะไม่มีเวลาคิด โดยต้องรีบ
ตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งและบรรเทาเหตุร้ายเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อจับกุมต่อสู้กับผู้ร้าย
ในเสี้ยววินาทีที่ปฏิบัติแต่ผลที่ตามมาหลังจากการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่สายตรวจนั้นเกิดผลมหาศาล
บางครั้งเป็นความเป็นความตายของเจ้าหน้าที่สายตรวจเอง ผู้เกี่ยวข้องหรือคนร้าย ดังนั้น ผู้บริหาร/
หัวหน้าหน่วยงาน ควรหันมาให้ความสนใจในการพัฒนา ปรับปรุงขีดความสามารถในการ
ตัดสินใจของเจ้าหน้าที่สายตรวจต่อกรณีเหตุเฉพาะหน้าต่างๆ การซักซ้อมการเผชิญเหตุ การฝึกหัด
การตัดสินใจต่อการเผชิญเหตุเฉพาะหน้านั้นๆ การฝึกให้ตำรวจได้รู้จักใช้ความคิดแก้ปัญหาหรือ
หาวิธีดำเนินการกับเหตุการณ์เฉพาะหน้า ถ้าเขาไปอยู่ในสถานการณ์เช่นนี้หนทางที่ดีที่สุดเขา
ควรจะทำได้อย่างไรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด หากไปประสบเหตุในพื้นที่ก็สามารถนำเอา
แนวคิดเหล่านี้ไปช่วยในการตัดสินใจในการปฏิบัติ ณ จุดเกิดเหตุได้ดีกว่าการไม่เคยมีประสบการณ์
ทางความคิดเช่นนี้มาก่อน

๒. เงิน (Money)

ในด้านการเงินหรืองบประมาณ หน่วยงานระดับสถานีตำรวจ ควรมีการวางแผนระยะยาว เพื่อนำเสนอโครงการ/กิจกรรมต่อกองบัญชาการ พร้อมเหตุผลและความจำเป็นและมีการจัดสรรงบประมาณที่ชัดเจนในการดำเนินงานของกำลังพลให้เพียงพอและเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน การจัดทำงบประมาณที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง โดยให้ทุกส่วนงานได้มีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ/กิจกรรม อีกทั้งการสนับสนุนงบประมาณให้กำลังพลต้องมีการพิจารณาให้เหมาะสมกับหน่วยงาน ปริมาณงานของแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ยังอาจมีการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ และเอกชน ในกรณีที่มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมนั้นๆ สำหรับการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่

๓. เครื่องมือ (Material)

หน่วยงานต้องสามารถนำงบประมาณที่ได้รับมาบริหารจัดการอุปกรณ์เครื่องมืออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานที่จำเป็น มีความทันสมัยและอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานได้ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ เช่น วิทยุ เครื่องมือสื่อสารอาวุธต่างๆ และพาหนะทุกประเภท เพราะหากความพร้อมของยานพาหนะและอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ของตำรวจมีระดับต่ำ ย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการป้องกันอาชญากรรม โดยเฉพาะการออกตรวจสถานที่รกร้างว่างเปล่าหรือบริเวณที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอ ตลอดจนพื้นที่ล่อแหลมต่อการเกิดอาชญากรรมนั้น ตำรวจสายตรวจจะต้องใช้ความระมัดระวังและเพิ่มความถี่ในการตรวจมากขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่มากขึ้น ดังนั้น ภารกิจของตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม จะมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนปัจจัย ดังกล่าวอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพเสียก่อน

๔. วิธีการปฏิบัติงาน (Method)

หน่วยงาน โดยเฉพาะระดับสถานีตำรวจ มีความจำเป็นต้องปรับรูปแบบกระบวนการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมให้มากขึ้น โดยต้องพิจารณาประเภทของงานและรูปแบบการทำงานในส่วนที่ต้องปรับปรุง มีการวางแผนกำหนดขั้นตอนและกำหนดวิธีการใหม่ โดยร่วมปรึกษาและตัดสินใจกับผู้ปฏิบัติงาน และลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการใหม่ ตลอดจนติดตามประเมินผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สำหรับการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรมในเชิงรุก มีหลักสำคัญในการปฏิบัติ ดังนี้

๔.๑ มีการทำงานอย่างบูรณาการโดยใช้กำลังจากทุกฝ่ายภายในสถานีตำรวจ
 ๔.๒ เน้นแสวงหาความร่วมมือจากภาคเอกชน - หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ
 มูลนิธิ อาสาสมัครต่างๆ และประชาชนทั่วไปในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม
 ร่วมกัน

๔.๓ ใช้ข้อมูลที่ทันสมัยจากทุกช่องทางข่าวสารตามที่เกิดขึ้นจริง

๔.๔ วิเคราะห์ข้อมูล (สถานภาพ) อาชญากรรม อย่างต่อเนื่องเป็นระบบ และ
 นำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน วางมาตรการการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุก และปรับยุทธวิธีการ
 ทำงานใหม่อยู่เสมออีกทั้งจะต้องดำเนินการตามมาตรการการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกตามแผน
 ที่วางไว้อย่างจริงจังเป็นรูปธรรม และมีการประเมินผลที่ชัดเจน

๔.๕ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อก้าวทันอาชญากร และเพื่อให้การทำงาน
 เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุด

๔.๖ ยึดหลัก “ตำรวจกับประชาชนเป็นคนๆ.เดียวกัน” ตำรวจต้องทำงานโดยยึด
 ประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยตำรวจต้องเป็นฝ่ายเข้าหาประชาชน เข้าหาหน่วยราชการเพื่อรับฟัง
 ความคิดเห็น ความต้องการและตรวจสอบ (X-Ray) ปัญหาความเดือดร้อนอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้
 ดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและตรงตามความต้องการของชุมชนมากที่สุดและ
 เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน กล่าวโดยสรุป คือ ตำรวจต้องมุ่งเน้นการแสวงหาความร่วมมือเพื่อให้ประชาชน
 และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือสนับสนุนการปฏิบัติการกิจต่างๆ.ของตำรวจในการ
 ป้องกันอาชญากรรม โดยตำรวจจะต้องเริ่มจากการปฏิบัติหน้าที่และภารกิจให้สำเร็จครบถ้วน
 เสียก่อน เพื่อเป็นการสร้างศรัทธาความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและสังคมจนเป็นที่ยอมรับก่อน
 จึงจะเป็นที่มาของความร่วมมือร่วมใจของประชาชน และหน่วยราชการที่เราต้องการได้

๕. แนวทางการปฏิบัติการข่าวสารเชิงรุก

การปฏิบัติการข่าวสารเชิงรุกในการป้องกันอาชญากรรมนั้น เป็นการเข้าไปใช้
 ประโยชน์หรือล่วงรู้ข้อมูลข่าวสารจากกลุ่มอาชญากรหรือคนในชุมชน และลดศักยภาพข้อมูล
 ข่าวสารหรือระบบข้อมูลข่าวสารของฝ่ายอาชญากร.เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการป้องกัน
 อาชญากรรม รวมถึงการนำข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นมาวิเคราะห์ เพื่อวางแผนและกำหนดแนวทาง
 ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาอาชญากรรมต่อไป ซึ่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ.นั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจ
 สามารถดำเนินการแสวงหาและเก็บรวบรวมข้อมูลได้ ดังนี้

๕.๑ ข้อมูลข่าวสารโดยตรง ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับแจ้งโดยตรงจากสื่อข้อมูล
 หรือแหล่งข้อมูลโดยตรง เช่น ข้อมูลที่ได้รับจากการร้องเรียนของประชาชนทั้งทางโทรศัพท์
 เอกสาร หรือมาร้องเรียนหรือแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยตนเอง ข้อมูลที่ได้รับจากการซักถาม

ขยายผลจากผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัย ข้อมูลที่ได้รับจากการไปเยี่ยมชมประชาชน ข้อมูลจากสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม ข้อมูลจากการแจ้งเหตุ สถิติคดีอาญาของสถานีตำรวจ เป็นต้น

๕.๒ ข้อมูลข่าวสารโดยอ้อม ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับแจ้งจากสื่อข้อมูล หรือแหล่งข้อมูลโดยอ้อม เช่น ข้อมูลข่าวสารที่ได้ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ข้อมูลทางรายการวิทยุกระจายเสียง สื่อมวลชนทุกแขนง ข้อมูลแลกเปลี่ยนข่าวสารอาชญากรรมระหว่างท้องที่หรือหน่วยงานอื่น เรื่องร้องเรียนจากหน่วยงานต่างๆ หรือข้อมูลทาง Social Network เป็นต้น

๕.๓ ข้อมูลจากการตรวจสอบและการสังเกตของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือจากการที่ได้เข้าไปปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ในพื้นที่ทำให้พิจารณาเห็นว่าพื้นที่ใดมีปัญหาใด พื้นที่ใดเป็นพื้นที่ล่อแหลมต่อการเกิดอาชญากรรม รวมทั้งข้อมูลจากอาสาสมัครภาคประชาชน กลุ่มตัวแทน หรือผู้นำชุมชนต่างๆ ซึ่งให้ความเห็นได้ว่าหวาดกลัวอาชญากรรม ณ จุดใด หรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มอาชญากร หรือกลุ่มเสี่ยงที่จะเป็นอาชญากรว่าเป็นใครอยู่ที่ใด มีพฤติกรรมอย่างไร

๕.๔ นาฬิกาอาชญากรรม โดยนำข้อมูลด้านสถิติอาชญากรรมในคดีต่างๆ มากำหนดเป็นจุดด้วยเครื่องหมายต่างๆ บนนาฬิกาจำลองซึ่งได้จัดทำขึ้น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้รู้ช่วงเวลาที่เกิดคดีขึ้น รูปแบบการกระทำ ความผิด และประเภทคดีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นๆ รวมถึงรู้ว่าในเขตตรวจใดมีปัญหาอาชญากรรมใดเกิดขึ้นและความถี่ของช่วงเวลาที่เกิดเหตุซึ่งนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการออกตรวจได้เป็นอย่างดี

๕.๕ แผนที่สังเขปแบบ (Bird's eye view) แสดงเขตพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยซึ่งจัดแบ่งเขตตรวจย่อยในพื้นที่ตลอดจนผู้รับผิดชอบในเขตตรวจย่อยนั้นๆ โดยกำหนดด้วยเครื่องหมายคดีต่างๆ เพื่อจะได้ทราบถึงบริเวณและสภาพสถานที่เกิดเหตุ ตลอดจนความถี่ของบริเวณที่เกิดเหตุซึ่งนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการออกตรวจได้เป็นอย่างดี

๕.๖ ข้อมูลคดีที่เป็นปัญหาเฉพาะพื้นที่ ซึ่งได้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ หรือจากการสำรวจหรือจากประชาชน ซึ่งนำมาเป็นข้อมูลในการป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์ (Situational Crime Prevention)

๕.๗ ข้อมูลท้องถิ่น ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน เช่น ข้อมูล ร้านค้าทอง สถานบริการ ร้านเสริมสวย โรงเรียน หมู่บ้านจัดสรรธนาคาร บ้านพักบุคคลสำคัญย่านธุรกิจ ชุมชนแออัด โรงรับจำนำ โรงพยาบาลคลินิก สถานที่ทำการของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ฯลฯ ว่ามีความล่อแหลมต่อการเกิดปัญหาอาชญากรรมอย่างไร เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาวางแผนการตรวจ และเป็นข้อมูลให้เจ้าหน้าที่สายตรวจเข้าดำเนินการควบคุมอาชญากรรม โดยเฉพาะสถานที่ที่มีความล่อแหลมต่อการเกิดอาชญากรรมสูง

๕.๘ ข้อมูลอื่นๆ ได้แก่ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์โครงการเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น จากโครงการศึกษาวิจัยของนักศึกษา ภาคเอกชน หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรม เพิ่มบุคคลที่มีพฤติกรรมน่าติดตาม เป็นต้น เมื่อได้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ มาแล้ว จึงนำข้อมูลมาวางแผนและกำหนดแนวทางป้องกันอาชญากรรม โดยการวางแผนจะต้องวิเคราะห์สถานภาพอาชญากรรมเชิงรุก และพยากรณ์ เหตุการณ์สถานภาพอาชญากรรม เช่น การคาดการณ์ว่าในวันต่อไป สัปดาห์หน้า เดือนหน้า หรือปี หน้า น่าจะมีคดีประเภทใดเกิดขึ้นบ้าง เกิดที่ใด เวลาใด กลุ่มคนร้ายน่าจะเป็นใคร วิธีการและมูลเหตุเป็นอย่างไร และบุคคลกลุ่มใด น่าจะตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ถือเป็นข้อมูลที่สำคัญยิ่งต่อการระดมสรรพกำลังการวางแผนการจัดสายตรวจการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนกลุ่มที่น่าจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim) ได้ทราบถึงแนวโน้มดังกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยงอาชญากรรมด้วย

๖. แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุก

หลักสำคัญของป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกนั้นคือ การป้องกันอาชญากรรม (Crime Prevention) ก่อนเกิดเหตุ จึงสามารถนำทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรมมาใช้ในการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกได้ เนื่องจากง่ายต่อการนำมาปรับใช้ให้เกิดการป้องกันอาชญากรรมอย่างเป็นรูปธรรม โดยสามารถแบ่งแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกโดยใช้ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรมออกเป็น ๓ ขั้นตอน ได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การวิเคราะห์สถานภาพอาชญากรรม ดำรงที่ปฏิบัติงานในสถานีตำรวจแต่ละพื้นที่ ต้องมีข้อมูล (Data) ที่จะใช้ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาอาชญากรรม (Crime Analysis) ที่เกิดขึ้น ข้อมูลคดีต่างๆ นั้นจะมาจากคดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่พนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์ไว้แล้ว หรือคดีที่เกิดขึ้นแต่ยังไม่ได้รับคำร้องทุกข์ หรือข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากการร้องเรียนของประชาชน สื่อมวลชน เป็นต้น โดยต้องพยายามรวบรวมข้อมูลให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึง ช่วงเวลาที่เกิดเหตุ (Time) โดยใช้เครื่องมือ นาฬิกาอาชญากรรม (Clock Crime) และให้ทราบถึงสถานที่ที่เกิดเหตุ (Place) โดยใช้เครื่องมือแผนที่อาชญากรรม (Crime Map) ซึ่งอาจใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล แต่หากไม่มีโปรแกรมดังกล่าวก็อาจทำได้โดยใช้ระบบบันทึกข้อมูลด้วยมือเพื่อให้ทราบช่วงเวลาที่เกิดเหตุ (Time) และใช้วิธีการปักหมุดในแผนที่ ก็จะทำให้ทราบถึงสถานที่ที่เกิดเหตุ (Place) ได้เช่นเดียวกัน อีกทั้งต้องวิเคราะห์ข้อมูลให้ทราบถึงพฤติกรรมของคนร้าย อาวุธ ยานพาหนะที่ใช้ ตลอดจนสภาพปัญหาและมูลเหตุของการเกิดอาชญากรรม อันจะนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดกลยุทธ์การแก้ไขปัญหอาชญากรรมต่อไป

สำหรับการวิเคราะห์สถานภาพอาชญากรรมข้างต้น มีวิธีการโดยละเอียด ดังนี้

๑. วิเคราะห์ช่วงเวลาที่เกิดเหตุเครื่องมือที่ใช้ คือ นาฬิกาอาชญากรรม (Clock Crime) โดยนำข้อมูลคดีอาญาต่างๆ ที่รวบรวมไว้มาพิจารณาเวลาที่เกิดเหตุในแต่ละคดี และปักหมุดลงในช่วงเวลาที่เกิดเหตุบนนาฬิกาอาชญากรรม ก็จะทำให้ทราบถึงช่วงเวลาที่เกิดเหตุ (Time) นอกจากนี้ใช้เครื่องมือนาฬิกาอาชญากรรมแล้ว บางครั้งหากต้องการวิเคราะห์สถานภาพอาชญากรรมคดีใดคดีหนึ่งเป็นการเฉพาะหรือเร่งด่วน เช่น กรณีรถหายจำนวนมาก หรือคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ เช่น ลัก วิ่ง ชิง ปล้น ที่เกิดขึ้นมากผิดปกติ อาจจะใช้วิธีการตีตาราง แบ่งออกเป็นช่วงเวลาแล้วพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นเป็นรายๆ ไปว่ามักเกิดเหตุในช่วงเวลาใดบ้าง ก็จะทำให้ทราบช่วงเวลาที่เกิดเหตุได้เช่นเดียวกัน

๒. วิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ คือ แผนที่อาชญากรรม (Crime Map) ซึ่งแต่ละสถานีตำรวจจะต้องมีแผนที่เขตพื้นที่รับผิดชอบ และนำข้อมูลคดีต่างๆ ที่รวบรวมไว้ มาพิจารณาหาสถานที่เกิดเหตุในแต่ละคดี และปักหมุดลงในแผนที่ที่เตรียมไว้ ก็จะทำให้ทราบถึงสถานที่เกิดเหตุและจะพบว่า มีสถานที่เกิดเหตุที่คนร้ายลงมือกระทำความผิดบ่อยๆ หรือซ้ำๆ กัน ซึ่งเรียกว่า Hot spot ดังนั้น การวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ โดยใช้แผนที่อาชญากรรม (Crime Map) จึงทำให้ทราบถึงสถานที่เกิดเหตุ (Place) และจุด Hot spot เมื่อวิเคราะห์สถานภาพอาชญากรรมเรียบร้อยแล้วก็สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับแผนการตรวจของตำรวจสายตรวจ โดยจะต้องเพิ่มความเข้มในการออกตรวจในช่วงเวลา (Time) และสถานที่เกิดเหตุ (Place) และจุด Hot spot อันเป็นการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและตรงประเด็น ดังนั้น การวิเคราะห์สถานภาพอาชญากรรมจึงมีความสำคัญมาก หัวหน้าหน่วยงานหรือสถานีตำรวจจะต้องใช้เทคนิคการระดมสมอง (Brainstorming) จากตำรวจทุกฝ่ายในหน่วยงาน เพื่อร่วมคิดร่วมวางแผนและกำหนดแนวทางการปฏิบัติโดยจะต้องชี้แจงให้เห็นถึงสภาพปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นและสร้างความเข้าใจกับตำรวจทุกฝ่ายให้มีความพร้อมและเต็มใจที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง เมื่อตำรวจผู้ปฏิบัติงานได้ทราบและเข้าใจเหตุและผลตลอดจนเป้าหมายในการทำงานแล้ว ก็ย่อมเกิดผลดีในเรื่องของประสิทธิภาพการทำงานที่เพิ่มขึ้น โดยการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกจะใช้หลักการของทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม สำหรับขั้นตอนนี้หัวหน้าสถานีตำรวจจะต้องใช้เทคนิคการระดมสมอง (Brainstorming) เพื่อร่วมคิดร่วมวางแผน และกำหนดแนวทางการดำเนินโครงการ กิจกรรม หรือมาตรการต่างๆ ที่จะป้องกันอาชญากรรมในทั้ง ๓ ด้านของสามเหลี่ยมอาชญากรรม คือ ด้านคนร้ายด้านการตัดช่องโอกาส และด้านผู้เสียหายหรือเหยื่อโดยดำเนินการควบคู่กันไปทั้ง ๓ ด้าน

ขั้นตอนที่สอง เพื่อให้เหมาะสมกับสถานภาพอาชญากรรมและสภาพพื้นที่ ตามที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลไว้แล้ว จะต้องสร้างความเข้าใจกับตำรวจทุกฝ่ายในหน่วยงานให้มีความพร้อมและเต็มใจที่จะร่วมมือกันแก้ไข ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง โดยหลักสำคัญของการดำเนินโครงการ กิจกรรม หรือ มาตรการต่างๆ คือ ความพยายามทำอย่างไรก็ตามที่จะทำให้องค์ประกอบของสามเหลี่ยมอาชญากรรมด้านใดด้านหนึ่งหายไปหรือหมดเงื่อนไขไป ซึ่งในแต่ละด้านอาจทำได้โดยมีมาตรการ โครงการ หรือกิจกรรม ดังนี้

๑. ด้านผู้กระทำผิดหรือคนร้าย (Offender) ต้องเน้นการพยายามจับกุมลด บทบาท ควบคุม หรือจำกัดจำนวนผู้กระทำความผิดหรือคนร้ายในพื้นที่ที่รับผิดชอบให้หมดไปหรือน้อยลง สำหรับวิธีการแก้ไขปัญหาด้านนี้อาจทำได้โดยมุ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement)

๒. ด้านเหยื่อ (Victim)/เป้าหมาย (Target) ผู้เสียหายหรือเหยื่อหรือประชาชนทั่วไป จะต้องรู้จักการป้องกันตนเอง ครอบคร้ว และชุมชนหรือสังคมไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในขณะเดียวกันตำรวจจะต้องยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม หรือไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เช่น การแต่งตัวของสุภาพสตรีการเดินทางในที่เปลี่ยวโดยลำพัง การใส่เครื่องประดับหรือของมีค่า การหลอกลวงของคนร้ายในลักษณะต่างๆโดยอาจจัดโครงการต่างๆ

๓. ด้าน โอกาส (Opportunity) การที่ผู้กระทำความผิดหรือคนร้ายจะลงมือก่ออาชญากรรมนั้น จะต้องอาศัยเวลาและสถานที่ที่เหมาะสมในการก่อเหตุตำรวจจึงต้องพยายามหาวิธีการเพื่อที่จะตัดช่องโอกาสของคนร้ายโดยอาจจัดทำโครงการมาตรการต่างๆ ดังนี้

๓.๑ การปรากฏตัวของตำรวจสายตรวจ (Show off Force) การแสดงกำลังของตำรวจในช่วงเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม เป็นการสร้างความอบอุ่นใจให้กับประชาชน ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างความน่าเกรงขามให้กับคนร้ายหรือมิจฉายิพไม่กล้าลงมือกระทำความผิด

๓.๒ การตั้งจุดตรวจค้น เป็นการสร้างความอบอุ่นใจให้กับประชาชน ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างความน่าเกรงขามให้กับคนร้ายหรือมิจฉายิพไม่กล้าลงมือกระทำความผิด นอกจากนี้ยังสามารถตรวจพบและจับกุมผู้กระทำความผิด เช่น ยาเสพติด อาวุธปืน เป็นต้น

๓.๓ การปรับสภาพแวดล้อมและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมในการลดโอกาสการก่ออาชญากรรม ตามหลักของทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Crime Control Through Environmental Design) เป็นการปรับสภาพแวดล้อมและใช้ประโยชน์

จากสภาพแวดล้อมในการลดโอกาสการก่ออาชญากรรม กล่าวคือ เป็นการอาศัยธรรมชาติของสภาพแวดล้อมมาเป็นประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรม ทำให้คนร้ายรู้สึกว่าเป็นเขตหวงห้าม และถูกเฝ้าระวังอยู่จึงไม่อยากเสี่ยงกระทำผิดเพราะอาจถูกดำเนินคดีได้ง่าย ซึ่งอาจแบ่งกลยุทธ์ออกเป็น ๔ ประการคือ ๑. การเฝ้าระวังโดยธรรมชาติโดยปกติแล้วคนร้ายไม่ชอบให้คนมองเห็น ไม่ชอบให้ใครจําหน้าได้ดังนั้น จึงควรทำให้พื้นที่ดูโล่ง โดยเอาสิ่งกํางับตาออกไปที่หน้าต่าง บานประตูให้หันออกไปทางถนน และติดไฟส่องสว่างกําจัดมุมอับและที่ลับตาออกไป โดยเพิ่มความสูงที่คนร้ายจะถูกตรวจพบหรือถูกจับกุมมากยิ่งขึ้น ๒. ความคุมการเข้าออกโดยธรรมชาติ ได้แก่ การสร้างรั้วกำแพง เศษกระจก เหล็กแหลม ทุ้มไม้ คุน้ำ มิให้ผู้กระทำผิดเข้าถึงตัวบุคคลหรือสิ่งของได้โดยง่าย ๓. การแบ่งพื้นที่ให้ชัดเจน โดยอาจแบ่งพื้นที่สำหรับการป้องกันอาชญากรรมออกเป็นพื้นที่ส่วนตัว (Private area) พื้นที่กึ่งสาธารณะ (Semi-public Area) และพื้นที่สาธารณะ (Public Area) เพื่อกําหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการปรับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม ๔. การบริหารจัดการการป้องกันอาชญากรรม เป็นเรื่องของความร่วมมือความสามัคคีกลมเกลียวกันของคนในชุมชน โดยอาจจัดตั้งเป็นรูปคณะกรรมการชุมชน หรือหมู่บ้านมีกิจกรรมพบปะสังสรรค์กัน และร่วมกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดในชุมชน

๑.๔ การจัดระเบียบพื้นที่ที่มีแนวโน้มจะเกิดอาชญากรรม (พื้นที่เสี่ยง) ตามหลักการของทฤษฎีหน้าต่างแตก (Broken Windows Theory) ที่ว่าหากพื้นที่ใดเกิดสิ่งที่ไม่ดีมีจุดตำหนิหรือความไร้ระเบียบ แม้เพียงเล็กน้อย หากไม่มีคนเข้ามาดูแลแก้ไขปล่อยทิ้งไว้ก็จะเกิดหายนะที่ใหญ่โตมากขึ้นเรื่อยๆ

๑.๕ โครงการพื้นที่ปลอดภัย (Safety Zone) เป็นโครงการที่มีประโยชน์อย่างมากในเรื่องของการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด โดยเฉพาะพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ เขตเทศบาล หรือพื้นที่รอบสถานศึกษา แต่ทั้งนี้ความสำเร็จของโครงการก็ขึ้นอยู่กับความพร้อมและความต้องการของชุมชน ตำรวจควรเข้าไปเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชนที่มีความพร้อม จะดำเนินการตามโครงการดังกล่าว โดยเฉพาะเรื่องของกําลังคน งบประมาณ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้และการบริหารจัดการ

๑.๖ โครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย (Neighborhood Watch) เป็นโครงการที่มุ่งเน้นการสร้างความเป็นมิตร ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของคนในชุมชน หรือหมู่บ้าน กล่าวคือ ทุกครัวเรือนจะต้องรู้จักและคุ้นเคยกันกับเพื่อนบ้านบริเวณใกล้เคียง ทั้งด้านซ้ายขวาหน้า และหลัง โดยอาจตั้งเป็นรูปคณะกรรมการ โครงการ มีการประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็น มีการพบปะสังสรรค์และมีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

๓.๗ การใช้เครื่องมือทางด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีมากขึ้น ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการป้องกันอาชญากรรม เช่น กล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) การใช้สัญญาณเตือนภัย ตำรวจต้องให้คำแนะนำกับภาคประชาชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดสรรงบประมาณ ในการติดตั้งเครื่องมือ/เทคโนโลยีดังกล่าว

๓.๘ โครงการตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing) เป็นการทำให้มีตำรวจประจำชุมชน มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน เพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม โดยมุ่งเน้นการสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อให้ชุมชนสามารถดูแลตัวเองได้อย่างยั่งยืนตลอดไป สำหรับการจัดทำโครงการ กิจกรรม หรือมาตรการต่างๆ ต้องให้ปรากฏรายละเอียดอย่างเป็นรูปธรรม กำหนดระยะเวลาการปฏิบัติและผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน ประการสำคัญคือ ต้องมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง มีการรายงานผลการปฏิบัติ และถ่ายภาพประกอบ โดยตำรวจภูธรภาค ๗ มีตัวอย่างโครงการการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกของหน่วยงานในสังกัด ตำรวจภูธรภาค ๗ ที่นอกเหนือจากที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำหนดไว้จำนวน 1 โครงการ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกโดยอาศัย ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม เพื่อทำให้องค์ประกอบของสามเหลี่ยมอาชญากรรมด้านโอกาส ในการกระทำผิด (Opportunity) หายไป

ขั้นตอนที่ ๓ การประเมินผล จัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตาม โครงการ กิจกรรม มาตรการภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ดังนี้

๑. การประเมินผลเชิงปริมาณ โดยดูจากสถิติอาชญากรรมเปรียบเทียบทั้งอดีต และปัจจุบัน รวมถึงตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ก.พ.ร.)

๒. การประเมินเชิงคุณภาพ คือ วัดระดับความรู้สึกลัวหวาดกลัวภัยอาชญากรรม และความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อสภาพอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกดังกล่าวข้างต้นนั้น นอกจากจะนำไปใช้ในการป้องกันอาชญากรรมของตำรวจได้แล้ว หน่วยงานในระดับสถานีตำรวจในสังกัด ยังสามารถนำไปปรับใช้ในการป้องกันอาชญากรรมได้เป็นอย่างดี โดยการดำเนินการตามขั้นตอนวิเคราะห์สภาพอาชญากรรมในเขตพื้นที่ ไปสู่การกำหนดพื้นที่ล่อแหลม และกำหนดมาตรการในการป้องกัน แล้วดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจังโดยมีการประเมินผลที่ชัดเจน

๓. แนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการป้องกันอาชญากรรม ในอดีต บ้านเมืองยังไม่เจริญมากนัก การทำงานของตำรวจก็ไม่ยุ่งยากซับซ้อนเท่าใด แต่เมื่อบ้านเมืองมีความเจริญเติบโตมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นความเจริญทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านการเมือง

ส่งผลให้อาชญากรรมมีความซับซ้อนมากขึ้น จึงทำให้ภารกิจหน้าที่ของตำรวจมีมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย ประกอบกับสังคมหรือประชาชนในปัจจุบันมีความคาดหวังต่อการทำงานของตำรวจสูงมากขึ้นกว่าอดีต ตำรวจก็ยิ่งต้องพยายามเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงมากขึ้นกว่าเดิม ในขณะที่เดียวกัน กำลังพลก็ถูกลดลงและงบประมาณก็ถูกจำกัดมากขึ้น หน่วยงาน ตำรวจจึงมีความจำเป็นต้องปรับตัว เพื่อใช้ทรัพยากรกำลังพลที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง และช่วยให้ตำรวจสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ภายใต้ทรัพยากรที่จำกัด โดยเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนเก็บข้อมูล ตรวจสอบ ระวังป้องกันอาชญากรรม เพื่อให้ประชาชนเกิดความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน (คนดีอุ่นใจ คนร้ายหวาดกลัว) มีดังต่อไปนี้

๓.๑ เทคโนโลยีสำหรับการสืบค้นข้อมูล ได้แก่ ระบบ POLIS ระบบสารสนเทศ ข้อมูลอาชญากรรม (CRIMES) และระบบฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ (AMI) ซึ่งช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานสามารถค้นหาข้อมูลที่สนับสนุนการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว เช่น ๑. ข้อมูลทะเบียนยานพาหนะ ข้อมูลใบขับขี่ ข้อมูลรถหาย ๒. ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ๓. ข้อมูลหมายจับ ๔. สถิติคดีอาญาที่เกิดขึ้น โดยสามารถนำข้อมูลที่บันทึกไว้ในฐานข้อมูลของระบบ มาใช้ในการวางแผนเพื่อป้องกันอาชญากรรม รวมทั้งตรวจสอบข้อมูลในการตรวจค้นบุคคลและยานพาหนะต้องสงสัย เพื่อสกัดจับผู้กระทำความผิดได้อย่างแม่นยำ และรวดเร็ว

๓.๒ เทคโนโลยีสำหรับกำกับดูแลสายตรวจ ได้แก่ ระบบบอกตำแหน่งรถสายตรวจอัตโนมัติ (AVLS) ระบบตู้แดงอัจฉริยะ ระบบแจ้งพิกัดจาก Smart Phone โดยเฉพาะการใช้งานแอปพลิเคชัน “Find my Friend” หรือ “Life 360” ซึ่งช่วยให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้างานป้องกันปราบปรามของสถานีตำรวจ สามารถทราบตำแหน่งของสายตรวจผู้ปฏิบัติงาน และตรวจสอบการทำงานของสายตรวจให้ตรวจตามแผนที่วางไว้ได้เป็นอย่างดี

๓.๓ เทคโนโลยีสำหรับการสื่อสารข้อมูล ได้แก่ Line Application ใน Smart Phone ซึ่งปัจจุบันถือว่าเป็นโลกแห่งการสื่อสารของคนในยุคปัจจุบัน โดยผู้บริหารงานป้องกันปราบปราม ไม่ว่าจะเป็นร้อยเวร สารวัตรป้องกันปราบปราม หรือรองผู้กำกับป้องกันปราบปราม ต่างก็ต้องใช้ Line Application เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันกับเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน และเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน ซึ่ง Line Application สามารถนำไปใช้งานได้

๓.๔ เทคโนโลยีสำหรับการรับแจ้งเหตุ ได้แก่ แอปพลิเคชัน Police I lert u บน Smart Phone ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันสำหรับให้ประชาชนใช้แจ้งเหตุด่วนเหตุร้าย แจ้งจุดเกิดเหตุ หรือขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจผ่านทางแอปพลิเคชัน Police I lert u บน Smart Phone เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไปถึงที่เกิดเหตุไม่เกิน ๕ นาที โดยประมาณ โดยประชาชนสามารถใช้งาน

แอปพลิเคชัน Police I lert u ได้ง่ายเพียงกดปุ่มขอความช่วยเหลือเพียงปุ่มเดียวเท่านั้น สัญญาณเตือนก็จะแจ้งเหตุให้ตำรวจในพื้นที่นั้นๆทราบ โดยการไปขึ้นที่โทรศัพท์มือถือของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ที่ใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุมากที่สุด พร้อมทั้งแสดงข้อมูลตำแหน่งของผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือได้อย่างแม่นยำ ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถระงับเหตุได้ทันท่วงทีนอกจากนี้ Police I lert u ยังช่วยให้นักท่องเที่ยวที่ประสบเหตุร้าย สามารถแจ้งเหตุได้โดยง่าย ซึ่งเป็นการลดปัญหาการใช้ภาษาต่างประเทศที่จะสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และปัญหาจากการที่ไม่รู้จักสถานที่เกิดเหตุได้เป็นอย่างมาก

๑.๕ เทคโนโลยีสำหรับการประชุม ได้แก่ การประชุมทาง Video conference การเปิดวีดีโอประชุมทาง Smart Phone หรือ Mobile conference ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารไม่ต้องเดินทางมาประชุม ณ ที่เดียวกัน ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง อีกทั้งยังสามารถนำระบบ Mobile conference มาใช้ในการประชุม ติดต่อประสานงาน ควบคุมสั่งการ โดยมีการถ่ายทอดสดการปฏิบัติหน้าที่มายังศูนย์ควบคุมสั่งการได้อีกด้วย

๑.๖ เทคโนโลยีสำหรับการนำทาง ได้แก่ การใช้ระบบ GPS ระบบนำทาง (Navigator) ซึ่งมีอยู่ใน Smart Phone เช่น Google map หรือ Google Earth เป็นต้น โดยสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ดังนี้

๑.๖.๑ การนำทางไปยังตำแหน่งของสายตรวจ

๑.๖.๒ การนำทางไปยังตำแหน่งของผู้แจ้งเหตุ

๑.๖.๓ การนำทางไปยังตำแหน่งของอุปกรณ์ (Smart Phone) เช่น การ Share Location ใน Line Application เป็นต้น

๑.๗ เทคโนโลยีสมัยใหม่สำหรับการปฏิบัติงานสายตรวจ ได้แก่ กล้องสอดแนม ติดหมวก/เครื่องแบบ, Smart Phone, อาวุธปืนยิงไฟฟ้า Taser Gun, โล่หรือชุดเกราะกันกระสุนที่มีน้ำหนักเบา, เครื่องติดตามตัวบุคคล/ส่งสัญญาณ, โดรนสอดแนม/บันทึกภาพ, รถจักรยานยนต์ที่มีสมรรถนะในขับเคลื่อนความเร็วสูง, รถยนต์ขนาดใหญ่ที่มีสมรรถนะในการเข้าถึงในทุกพื้นที่ ฯลฯ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานสายตรวจเพื่อให้ทำงานได้ง่ายขึ้น หรือได้เปรียบในทางยุทธวิธี และเกิดความปลอดภัยในการทำงานของสายตรวจ

๑.๘ ระบบโทรทัศน์วงจรปิด (Closed Circuit Television หรือ CCTV) เป็นระบบสำหรับใช้เพื่อดูแลเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ ในพื้นที่ให้เป็นที่ไปด้วยความเรียบร้อย ตรวจสอบสิ่งผิดปกติ หรือสิ่งผิดกฎหมาย เพื่อสามารถเข้าไปป้องกันได้ก่อนหรือบังคับใช้กฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการรักษาความปลอดภัยรูปแบบหนึ่ง เพราะหากมีการควบคุมพื้นที่โดยกล้องวงจรปิดแล้ว ก็อาจมีผลเป็นการปิดช่องโอกาสในการก่อเหตุ หรือมีผลต่อการตัดสินใจในการก่อ

อาชญากรรมของคนร้ายได้ทางหนึ่ง ซึ่งอาจทำให้อาชญากรรมในพื้นที่ลดลงได้ โดยประโยชน์ของกล้องวงจรปิดมีดังนี้

๓.๘.๑ รักษาเฝ้าระวังความปลอดภัยของบุคคลและสถานที่ เฝ้าดูและเก็บหลักฐานการกระทำผิดกฎหมาย ซึ่งโจรผู้ร้ายมักจะหลีกเลี่ยงการทำผิดต่อหน้ากล้องวงจรปิด เพราะจะเป็นหลักฐานที่สำคัญในการจับกุมดำเนินคดี

๓.๘.๒ ตรวจสอบการทำงานสำหรับผู้บังคับบัญชาตรวจสอบการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น การตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่สายตรวจ หรือวางแผนการเข้าเผชิญเหตุ เป็นต้น

๓.๘.๓ ใช้เป็นหลักฐาน ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด เพราะได้ทั้งภาพและเสียง ที่มีความน่าเชื่อถือ

๓.๙ ระบบเครือข่ายสังคม Social Network Line ได้แก่ Facebook , Witter ซึ่งมีประโยชน์อย่างมากในเรื่องของการประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร เช่น

๓.๙.๑ ใช้ในการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงาน

๓.๙.๒ ใช้ในการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (Information Operation) เพราะเครือข่ายสังคมเป็นหนึ่งในวิธีที่ง่ายที่สุด เนื่องจากข้อมูลที่ผ่านช่องทางนี้จะไปได้กว้างและค่อนข้างเร็ว อีกทั้งมีผู้ใช้งานจำนวนมาก และครอบคลุมทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น

๓.๙.๓ ใช้ในการติดตามผู้ต้องหา หรือผู้ที่จะกระทำความผิด ซึ่งใช้งาน Facebook โดยปลอมตัวเป็นบุคคลเข้าไปพูดคุยกับกลุ่มผู้กระทำผิดได้เลย

๓.๑๐ การปักหมุดจุดเกิดอาชญากรรมใน Google Map หรือ โปรแกรม Crime Map ซึ่งเป็นแผนที่ในระบบคอมพิวเตอร์ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดจุดเกิดเหตุลงในแผนที่ เพื่อประกอบการวางแผนป้องกันปราบปรามอาชญากรรม หรืองานสายตรวจได้เป็นอย่างดี

๓.๑๑ การตรวจสอบจุดตั้งด่านด้วย Trapster Application ได้แก่ โปรแกรม Trapster บน Smart Phone ซึ่งช่วยให้สามารถทราบตำแหน่งของด่านตรวจทุกจุดที่กำลังตั้งด่านอยู่ผ่านทาง Smart Phone ได้ในตลอดเวลา

๗. ทักษะคติในการปฏิบัติงานเชิงรุก

การปฏิบัติงานเชิงรุก เป็นการกระทำเมื่อสถานการณ์บีบบังคับให้ตอบสนองเมื่อเกิดข้อผิดพลาดจะโทษสิ่งแวดล้อมรอบข้าง และเงื่อนไขข้อจำกัดต่างๆ โดยไม่พิจารณาตนเองเป็นหลักและเน้นการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จไปเท่านั้น ไม่มีการวางแผนการทำงานก่อนล่วงหน้า ไม่คำนึงถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้น ส่วนการปฏิบัติงานเชิงรุกนั้น เป็นการทำงานที่มีเป้าหมายสู่อุณหภูมิต่ำ เน้นการดำเนินงานอย่างรวดเร็ว คุ่มค่าและมีคุณภาพ เล็งเห็นถึงปัญหาพร้อมทั้งลงมือ

จัดการกับปัญหานั้นๆ ใช้โอกาสที่เกิดขึ้นให้เกิดประโยชน์ต่องานด้วยวิธีที่สร้างสรรค์ และแปลกใหม่ วางแผนงานล่วงหน้าอย่างละเอียดรอบคอบ รู้จักและรับผิดชอบตนเอง สาเหตุที่ส่งผลให้คนทำงานโดยทั่วไปมีทัศนคติการปฏิบัติงานหรือทำงานเชิงรับ (Reactive)

สรุป

ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม พบว่ามีประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับด้านกฎหมายและกฎระเบียบ ด้านงานในความรับผิดชอบ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ด้านความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งถือเป็นข้อมูลสำคัญที่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต้องหามาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ความสำคัญกับปัญหาในด้านต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยเฉพาะควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนงานในการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมให้มากขึ้น พัฒนาระบบงานสายตรวจให้มีความพร้อมและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ตลอดจนจัดทำมาตรฐานทางวิชาชีพสำหรับตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งควรมีการจัดทำคู่มือด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม อันเป็นการกำหนดคุณลักษณะสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเพื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ศึกษาเป็นไปในทางเดียวกัน และไม่สับสนต่อการปฏิบัติในอนาคต

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษายุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. ศึกษาการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ในการลดปัญหาอาชญากรรม ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๒. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดอาชญากรรม และ ๓. ศึกษาประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของ ประชาชนกับตำรวจในการลดปัญหาอาชญากรรม โดยสรุปได้ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมภายในชุมชนต่อการป้องกันอาชญากรรม พบว่ามีประชาชนและ ตำรวจที่เคยปฏิบัติงานร่วมกันมีทัศนคติเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการจัดสภาพแวดล้อมทาง กายภาพ เช่น แสงสว่างทางเดินทางให้ดูปลอดภัยและง่ายต่อการมองเห็นรวมทั้งการสอดส่อง ตรวจจับ และมีการเฝ้าระวังเป็นประจำจะช่วยป้องกันอาชญากรรมได้ รวมทั้งความร่วมมือ ของประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบต่างๆ ทำให้ เกิดผลสัมฤทธิ์ในเชิงปฏิสัมพันธ์ต่อทั้งตำรวจและประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี สามารถลดปริมาณ ของอาชญากรรมในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งความร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรม ที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการแจ้งเหตุ อาชญากรรม การแจ้งเบาะแสในการติดตามคนร้าย การเป็นพยานในคดีอาญาต่างๆ และการติดตาม ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันการเกิดและการปราบปรามอาชญากรรมยังคงเป็นอีกหนึ่ง ความสำคัญที่รองลงมา

๒. ด้านความร่วมมือในการเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมอบรมกิจกรรมการป้องกัน อาชญากรรมที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือน้อยเช่นเดียวกับการให้ความ ร่วมมือในการแจ้งเบาะแสของผู้ที่จะลงมือกระทำผิดกฎหมาย การให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ ตำรวจในการจับกุมคนร้าย การแนะนำเพื่อนบ้านในการป้องกันอาชญากรรม ทั้งนี้ประชาชนส่วน ใหญ่ให้ความร่วมมือในการแจ้งเหตุ โดยเร่งด่วนเมื่อคิดว่าไม่เป็นอันตรายต่อชีวิตและครอบครัว แต่มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ให้ความร่วมมือ โดยคิดว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สำหรับ ลักษณะการให้ความร่วมมือในการป้องกันตนเองและครอบครัวของประชาชนส่วนใหญ่จะใช้วิธี เลี่ยงสุนัขให้เฝ้าบ้าน การสร้างบ้านที่รั้วแข็งแรงและมั่นคง การติดตั้งเหล็กคัต และการติดตั้งไฟฟ้า

ส่องแสงสว่างรอบๆ บ้านให้เพียงพอ ซึ่งมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ใช้วิธีจ้างคนงาน เตรียมอาวุธ และติดตั้งสัญญาณเตือนภัยไว้ป้องกันทรัพย์สิน

๓. ด้านการให้ความร่วมมือของประชาชนต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของข้าราชการตำรวจในโครงการต่างๆ พบว่า การให้ความร่วมมือของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของข้าราชการตำรวจอยู่ในระดับที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก อาทิ โครงการเยาวชนต่อต้านยาเสพติด โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อยด้วยตนเองหรือการสนับสนุน การประชาสัมพันธ์ให้เพื่อนบ้านเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว และได้บริจาคทรัพย์สิน เพื่อให้การสนับสนุนหรือสวัสดิการแก่เพื่อนบ้านหรือราษฎรอาสา ที่ปฏิบัติหน้าที่เข้าเวรยามและรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านหรือชุมชน

๔. ด้านการมีส่วนร่วมกับงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในการป้องกันอาชญากรรม พบว่า ควรมีการจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายแก่ประชาชนให้มากขึ้นและควรจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจการป้องกันแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะป้องกันอาชญากรรมได้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของตำรวจ ซึ่งอาจส่งผลต่อความร่วมมือของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษางานวิจัยฉบับนี้พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจ เพื่อลดปัญหาอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการดำเนินการ/โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ ตำรวจควรให้ความสำคัญกับการป้องกันอาชญากรรมเป็นหลัก เพื่อไม่ให้เกิดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนมากที่สุด โดยเฉพาะการป้องกันอาชญากรรมในเชิงรุก ซึ่งเป็นการวางแผนล่วงหน้า มีการเตรียมพร้อม และกำหนดมาตรการที่ดีในการป้องกันอาชญากรรม เพื่อรองรับเหตุการณ์ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเพื่อป้องกันอาชญากรรมก่อนที่จะเกิดขึ้น ไม่ให้เกิดขึ้นหรือให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด

๑.๒ ตำรวจควรมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือกับประชาชนและชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมเป็นหลัก โดยการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปในชุมชนเพื่อสร้างความใกล้ชิดและเป็นมิตรกับประชาชนให้มากที่สุด พร้อมทั้งเปิดรับฟังปัญหาของประชาชนเพื่อหาแนวทางแก้ไข และเข้าไปช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกต่างๆ ให้สื่อประชาสัมพันธ์แนะนำแก่ชุมชนในการป้องกันตนเอง รวมทั้งมีการจัดทำโครงการที่สร้างสรรค์ในชุมชน เช่น โครงการหมู่บ้านสีขาว

ชุมชนเข้มแข็ง ไทยนิยมยั่งยืน ฯลฯ และต้องมีการพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม (Partnership) ให้มากขึ้น เช่น โครงการอาสาสมัครพิทักษ์ชุมชน เป็นต้น โดยหัวหน้าสถานีตำรวจ ต้องให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

๑.๓ ตำรวจควรมุ่งเน้นการบริหารงานด้านกำลังพล เครื่องมือ งบประมาณ และวิธีการการทำงานที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นในด้านกำลังพลต้องมีการจัดสรรอัตรากำลังพลให้มีความเหมาะสมกับปริมาณงาน สร้างขวัญกำลังใจ และให้สวัสดิการที่เหมาะสม มีการให้รางวัลและการลงโทษอย่างมีมาตรฐาน มีการฝึกอบรม และชักจูงการปฏิบัติเพื่อเพิ่มศักยภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทั้งสายตรวจ และชุดชุมชนสัมพันธ์ ให้มีความเป็นมืออาชีพ ในด้านการเงินหน่วยปฏิบัติต้องมีการวางแผนระยะยาว เพื่อนำเสนอโครงการ/ กิจกรรม พร้อมเหตุผลและมีการจัดสรรงบประมาณที่ชัดเจน เหมาะสมกับภารกิจและปริมาณงานของแต่ละพื้นที่ รวมถึงขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในด้านเครื่องมือต้องมีบริหารจัดการเครื่องมือ อุปกรณ์ ยานพาหนะต่างๆ ให้มีความทันสมัยและพร้อมใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านวิธีการปฏิบัติงานต้องมีการปรับรูปแบบวิธีการทำงานใหม่ๆ อยู่เสมอ โดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม มีการวางแผนล่วงหน้าและการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งใช้เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยอยู่เสมอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมให้มากขึ้น

๑.๔ ตำรวจควรมีการปฏิบัติการข่าวสารในเชิงรุก มิใช่คอยแต่ป้องกันเหตุ หรือเผชิญเหตุอย่างเดียว จะต้องมีการเข้าไปใช้ประโยชน์หรือล่วงรู้ข้อมูลข่าวสารจากกลุ่มอาชญากร หรือคนในชุมชนให้มากที่สุด เพื่อป้องกันอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นไม่ให้เกิดขึ้น โดยนำข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นมาวิเคราะห์ วางแผนและกำหนดแนวทางในการป้องกันอย่างต่อเนื่อง และนำมาพยากรณ์เหตุการณ์อาชญากรรมที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกำลังและกำหนดมาตรการที่เหมาะสม รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนกลุ่มที่น่าจะตกเป็นเหยื่อ (Crime Victim) ได้ทราบถึงแนวโน้มดังกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยงอาชญากรรมด้วย

๑.๕ ตำรวจต้องใช้แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกโดยทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Proactive Crime Prevention) เพื่อทำให้องค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่หายไปและไม่ก่อให้เกิดอาชญากรรมในพื้นที่ โดยการวิเคราะห์สถานภาพอาชญากรรม และดำเนินการป้องกันเชิงรุกโดยการจัดทำโครงการ กิจกรรม และกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อปิดช่องว่างการก่ออาชญากรรม ทั้ง ๓ ด้าน ทั้งด้านคนร้าย การตัดช่องโอกาส และเหยื่อควบคู่กันไป และมีการประเมินผลการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เช่น โครงการชุดปฏิบัติการสายตรวจพิเศษ โดยยึดหลักปรัชญาที่ว่า “สร้างความหวาดกลัวให้กับคนร้าย สร้างความอบอุ่นใจให้กับคนดี”

๑.๖ สถานีตำรวจต่างๆ ควรนำแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกในระดับ สถานีตำรวจไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยต้องมีการสำรวจ (X-Ray) พื้นที่จัดทำข้อมูลแล้ว นำมาวิเคราะห์พื้นที่ที่ล่อแหลมและช่วงเวลาที่น่าเกิดเหตุ แล้วกำหนดมาตรการในการป้องกัน อาชญากรรม ทั้งการจัดกำลัง แผนการออกตรวจแผนปฏิบัติงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ จัดตั้งชุด ปฏิบัติการพิเศษ การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดกักตัวสกัดจับ การแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน การปรับปรุงสภาพแวดล้อม การใช้กล้องวงจรปิด CCTV ควบคุมพื้นที่ เป็นต้น แล้วดำเนินการตาม มาตรการที่กำหนด รวมทั้งจัดทำข้อมูลและประเมินผลการดำเนินการที่ชัดเจน

๑.๗ ตำรวจควรมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ไปประยุกต์ใช้ในการป้องกัน อาชญากรรม เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการใช้งาน Application ใน Smart Phone ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคนสามารถใช้งานได้ง่ายรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ เช่น เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูล (POLIS, CRIMES, AMI) เทคโนโลยีสำหรับกำกับดูแลสายตรวจ (AVLS, ระบบตู้แดงอัจฉริยะ, Find my Friend, Life 360) เทคโนโลยีสำหรับการสื่อสาร (Line, Message) เทคโนโลยีสำหรับการรับแจ้งเหตุ (Police I lert u) เทคโนโลยีสำหรับการประชุม (Video conference, Mobileconference) เทคโนโลยีสำหรับการนำทาง (GPS, Google map) เทคโนโลยี สำหรับงานสายตรวจ (Crime Map, Spy Camera, Taser Gun, Special Shield & Armor, GPS Tracker, Dorn, Police motorcycle, Bigfoot ฯลฯ) ระบบโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ระบบเครือข่ายสังคม (Line, Facebook, Witter) การตรวจสอบจุดตั้งด่าน (Trapster) เป็นต้น

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๒.๑ ควรใช้ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Community Policing) เป็นผู้ที่ทำหน้าที่หลัก ในการสื่อสารกับประชาชนในเรื่องการป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง หรือในชุมชน และรับข่าวสารเชิงลึกจากประชาชนเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการ วางแผนป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ชุมชนนั้นๆ โดยใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในทุกช่องทาง เพื่อติดต่อสื่อสารและแจ้งข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมและจะต้องมีการวางแผนล่วงหน้าโดยการ สำรวจข้อมูลพื้นที่เสี่ยง (ชุมชนเป้าหมาย) แล้ววิเคราะห์วางแผนการใช้กำลังตำรวจชุมชนสัมพันธ์ เข้าไปให้ความรู้ แนะนำวิธีการป้องกันอาชญากรรม หรือดำเนินโครงการต่างๆ เช่น โครงการจิตอาสาฯ กองทุนหมู่บ้าน, ชุมชนเข้มแข็ง, หมู่บ้านสีขาว, ชุมชนปลอดภัยเสถียร, โครงการเวที ประชาคมหมู่บ้าน, โครงการเวทีไทยนิยมยั่งยืน ฯลฯ อีกทั้งต้องวิเคราะห์ถึงความพร้อมของ ประชาชนในพื้นที่ด้วยว่าจะใช้การสื่อสารในช่องทางใดที่สะดวกและเข้าใจง่ายที่สุด นอกจากนี้ ควรมีการสรรหา คัดเลือก และฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

๒.๒ ดำรงต้องเน้นการจัดสายตรวจเพื่อป้องกันเหตุ โดยจัดให้มีกำลังตำรวจสายตรวจกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ เพื่อมุ่งเน้นการปรากฏกายอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะช่วงกลางคืน เสาร์-อาทิตย์ และงานเทศกาลต่างๆ รวมทั้งการปฏิบัติงานสายตรวจในมิติอื่นๆ เช่น สร้างความสัมพันธ์กับประชาชน สํารวจพื้นที่ (X-Ray) เพื่อหาข้อมูลอาชญากรรม การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด การแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน อาสาสมัคร สมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม หรือการสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อป้องกันอาชญากรรม เป็นต้น นอกจากนี้การทำงานของสายตรวจจะต้องมีการวางแผนล่วงหน้า โดยนำสถิติคดีอาญาและข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาวิเคราะห์พื้นที่ (หาจุด เสี่ยง/จุดอ่อน/แหลม) และช่วงเวลาที่เกิดอาชญากรรมสูง แล้วนำมาวางแผนการจัดสายตรวจให้ออกตรวจในพื้นที่และช่วงเวลาที่เกิดอาชญากรรมสูงนั้น โดยต้องมีการกำหนดแผนการออกตรวจทุกวัน และปรับแผนการตรวจใหม่เมื่อครบวงรอบการตรวจเสมอ

๒.๓ ตำรวจควรคำนึงงานด้านการรักษาความปลอดภัยในหลากหลายมิติ เพื่อลดความหวาดกลัวอาชญากรรมของประชาชนในพื้นที่ โดยใช้มาตรการการตรวจท้องที่เป็นหลัก ทั้งสายตรวจทุกประเภทเวรสืบสวน อาสาสมัครต่างๆ โดยมุ่งเน้นจุดเสี่ยง/จุดอ่อน/แหลม และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญต่างๆ ควบคู่ไปกับมาตรการอื่นๆ เช่น การตั้งจุดตรวจ จุดสกัด โดยบูรณาการร่วมกับฝ่ายทหารและฝ่ายปกครอง เพื่อตรวจค้นสิ่งผิดกฎหมาย อาวุธปืน ยาเสพติด ตรวจสารเสพติด/แอลกอฮอล์และเฝ้าระวังบุคคลที่มีประวัติอาชญากร รถยนต์ หรือรถจักรยานยนต์ต้องสงสัย เป็นต้น การเฝ้าระวังด้วยระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) โดยต้องสนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ต้องมีการวางแผนล่วงหน้าในการรักษาความปลอดภัย โดยการกำหนดมาตรการ แผนการปฏิบัติและออกคำสั่งต่างๆ เช่น แผนการออกตรวจพื้นที่ การตั้งจุดตรวจ จุดสกัด แผนการปฏิบัติการตำรวจชุมชนสัมพันธ์ แผนปิดล้อมตรวจค้น การปรับสภาพแวดล้อม ฯลฯ โดยมุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกฝ่ายและภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมบูรณาการทั้งด้านกำลังพลและภารกิจ แล้วดำเนินการไปพร้อมๆ กัน

๒.๔ ทุกสถานีตำรวจ ควรจัดทำแผนเผชิญเหตุไว้ให้พร้อมในทุกสถานการณ์ และมีการซักซ้อมแผนเผชิญเหตุเดือนละครั้ง โดยขั้นตอนการจัดทำและซักซ้อม แผนเผชิญเหตุมีดังนี้ ๔.๑ รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เหตุการณ์อาชญากรรมที่น่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่ ๔.๒ ตั้งสมมติฐานของเหตุการณ์ต่างๆ ที่น่าจะเกิดขึ้น ๔.๓ กำหนดแผนเผชิญเหตุวัตถุประสงค์และแนวทางการปฏิบัติในแต่ละเหตุ ๔.๔ ประชุมเพื่อรับทราบสถานการณ์และวางแผนการซักซ้อมแผนเผชิญเหตุ ๔.๕ กำหนดตัวผู้บัญชาการเหตุการณ์และผู้รับผิดชอบในการสื่อสาร ๔.๖ ซักซ้อมแผนเผชิญเหตุ โดยเน้นการเข้าเผชิญเหตุ การทดสอบจุดตั้ง จุดสกัดจับ ๔.๗ ผู้บังคับบัญชาตรวจสอบควบคุมการซักซ้อมแผนเผชิญเหตุ ๔.๘ สรุปและประเมินผลการซักซ้อม และ

นำข้อผิดพลาดไปแก้ไขปรับปรุงต่อไป ๔.๕ เตรียมความพร้อมด้านร่างกาย ฝึกยุทธวิธี และเครื่องมือในการเผชิญเหตุอยู่เสมอ ๔.๑๐ มีการนำแผนมาปรับปรุงแก้ไขให้ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบันอยู่เสมอ

๓. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

๓.๑ ในการปฏิบัติงานเชิงรุกเพื่อป้องกันอาชญากรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องคำนึงถึงภาพลักษณ์และชื่อเสียงของตำรวจเป็นหลักสำคัญ เพราะตำรวจเป็นทั้งผู้บังคับใช้กฎหมายและผู้ให้บริการควบคู่กัน กระทำการใดๆ จึงมักจะถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นผู้บังคับบัญชาทุกระดับต้องช่วยกันสอดส่องดูแล ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้ผู้บังคับบัญชาทั้งในงานราชการและเรื่องส่วนตัว เพื่อไม่ให้ภาพลักษณ์ของตำรวจเสียหาย โดยตำรวจจะต้องห่างไกลไม่ไปคบหากับผู้มีอิทธิพล ผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด แก๊งค์เงินกู้ยืมนอกระบบหรืออบายมุขทุกประเภท ต้องถอยออกมาอย่างเด็ดขาดและช่วยจัดการให้หมดสิ้นไป และ ต้องไม่ใช้กฎหมายในทางที่ผิด หรือไปฝ่าฝืนกฎหมายเสียเอง เช่น ขับรถฝ่าฝืนสัญญาณไฟจราจร จับ จักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกกันน็อก เป็นต้น

๓.๒ ควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกในต่างประเทศ เพื่อนำมาพัฒนาข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติต่อไป

๓.๓ ควรศึกษาข้อมูล วิเคราะห์ และพิจารณาปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเกิดในประเทศไทยหรือต่างประเทศ เพราะปัญหาอาชญากรรมล้วนแล้วแต่มีอยู่ทั่วไป ไม่มีใครรู้ได้ว่าจะเจอกับปัญหาเหล่านี้เมื่อใด อาชญากรอาจจะแฝงตัวมาในทุกรูปแบบ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีต่างๆ ที่ผลิตขึ้นมา มีความทันสมัยและให้ความสะดวกสบายแก่ผู้คนจำนวนมาก แต่ก็มีปัญหาอาชญากรรมที่มักแอบแฝงแทรกซึมมากับเทคโนโลยีที่นิยมเหล่านี้ เช่น การหลอกล่อซื้อขายจ่าย โอนผ่านทางอินเทอร์เน็ต แก๊งค์คอลเซนเตอร์ เป็นต้น

๓.๔ หน่วยงานตำรวจ ควรมีการพัฒนากำลังพลทุกระดับให้มีความรู้ทักษะ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสากลในการสื่อสาร รวมทั้งภาษาประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน เพื่อรองรับการการเป็นเมืองท่องเที่ยว ซึ่งการให้ความรู้มีหลายรูปแบบ เช่น ส่งไปอบรมตามสถาบันต่างๆ เชิญวิทยากรให้ความรู้หรือให้ กำลังพลฝึกฝนด้วยตนเอง เป็นต้น

๓.๕ ควรมีการศึกษาและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับสื่อต่างๆ ที่เราบริโภคกันอยู่ทั่วไปตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ ข้อมูลข่าวสารที่แชร์หรือส่งใน โซเชียลมีเดียต่างๆ สื่อเหล่านี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย และนำไปสู่การพฤติกรรมรุนแรง และก่ออาชญากรรมได้ จึงควรมีการตรวจสอบ และระงับสื่อดังกล่าวไม่ให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย

๓.๖ ปัญหาอาชญากรรมส่วนหนึ่งมาจากสภาพครอบครัวที่แตกแยก พ่อแม่แยกกันไป คนละทาง ไม่มีเวลาอบรมดูแลลูก หรือบิดามารดาอยู่ด้วยกันแต่ทะเลาะกันทุกวัน ทำให้เบื่อบ้านและออกไปคบหาสมาคมกับเพื่อน และเมื่อเกิดความขาดแคลนก็มักจะประกอบปัญหาอาชญากรรม ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐจึงควรสนับสนุน รมณรงค์ จัดโครงการ กิจกรรมให้ความรู้เพื่อลดความรุนแรงในครอบครัว เมื่อมีปัญหาควรหันหน้าเข้ากัน ให้คำปรึกษาการแนะนำที่ดีต่อกัน และคอยอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน ให้การอบรมสั่งสอนและคอยดูพฤติกรรมไม่ให้เป็นไปในทางที่ไม่ดี

๓.๗ ปัญหาอาชญากรรมส่วนหนึ่งเกิดจากความผิดปกติในด้านจิตใจและอารมณ์ของคนในชุมชน การแก้ปัญหาในเรื่องนี้ หน่วยงานภาครัฐ ตำรวจและชุมชนจะต้องมีการบูรณาการร่วมกัน เพื่อสร้างกิจกรรมที่ผ่อนคลายอารมณ์โดยเปิดโอกาสให้มีการสร้างอาชีพ ลดอัตราการว่างงาน จัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมกัน เพื่อเป็นการฟื้นฟูจิตใจ และยังช่วยให้หายจากความเครียดอีกด้วย

๓.๘ หน่วยงานภาครัฐ ควรศึกษาและปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่อาชญากรรมมีความซับซ้อนและใช้เทคโนโลยีมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถบังคับใช้กฎหมายและไม่เปิดช่องว่างให้ผู้กระทำผิดได้กระทำผิดมากขึ้น

๔. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาเสนอเป็นแนวทางในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และการดำเนินงานตามนโยบายการป้องกันอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้

๔.๑ ควรมีการสัมมนาเชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและควรมีการศึกษาในเขตอื่นๆ เพื่อจะได้มีแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

๔.๒ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรร่วมมือกับองค์กรตรวจสอบอื่น เพื่อทำการตรวจสอบวิเคราะห์/สนับสนุนการบริหารจัดการสถานีตำรวจ ให้มีความโปร่งใสอย่างจริงจัง เพื่อสร้างภาพลักษณ์ และความเชื่อมั่นในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

๔.๓ ปรับปรุงกฎหมายให้มีการบังคับใช้ที่เด็ดขาด เพื่อลดปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ ควบคู่ไปกับการกำหนดมาตรการช่วยเหลือแก้ไขตัวผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดี เพื่อกลับเข้าสู่สังคมอย่างเหมาะสม

๔.๔ ส่งเสริมให้ชุมชนมีการรวมตัวกันในรูปแบบของอาสาสมัคร หรือชมรม/สมาคมเพื่อสอดส่องดูแลความเรียบร้อยภายในชุมชนเพื่อป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ของนคร่วมกับตำรวจในท้องที่

๔.๕ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสถานีตำรวจ ควรจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างตำรวจกับชุมชน อันจะยังผลต่อความร่วมมือในด้านต่างๆ

๔.๖ กำหนดมาตรการคุ้มครอง และให้รางวัลแก่ชุมชนที่ให้เบาะแส หรือร่วมดำเนินการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในพื้นที่

๔.๗ ภาครัฐควรส่งเสริมและให้ความสำคัญกับบทบาทของครอบครัวในการแก้ปัญหาอาชญากรรม ผ่านรูปแบบต่างๆ เพื่อให้สังคมครอบครัวมีความเข้มแข็ง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

โกวิทช์ พวงงาม. “การปกครองส่วนท้องถิ่น : ปราบปรามการทุจริตที่ดำรงอยู่และความเคลื่อนไหว
เพื่อการพัฒนาในอนาคต”. การประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
แห่งชาติ ครั้งที่ ๓, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๕.

จินตวีร์ เกษมสุข. การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ ๗). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

ดุสิตา แก้วสมบูรณ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาตำบลขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา.” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๕.

ธีราพร ทวีธรรมเจริญ. การเรียนรู้วิถีชุมชนจากแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสังคมและชุมชน.
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๓.

ประชา คงคารักษ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันอาชญากรรมในเขตตำบลบ้านกลาง
อำเภอสอง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐ
ประศาสนศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, ๒๕๕๓.

ประพันธ์พงษ์ ชินพงศ์และคณะ. “โครงการแก้ไขปัญหาความยากจนและการสำรวจสภาพปัญหา
ความมั่นคงในมิติความเห็นของประชาชน”. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราช
ภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๑.

ปรีชา สวม่วง. “การมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมของผู้นำ ชุมชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ในเขตอำเภอท่าม่วง จังหวัดน่าน.” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
รัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓.

วสันต์ ชัยลา. “การมีส่วนร่วมของประชาชนตามโครงการชุมชนและมวลชนสัมพันธ์.”
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะรัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ๒๕๕๔.

อังคณา เมืองแสน. “การมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมของชุมชนเมืองพัทยา.” วิทยานิพนธ์
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์
และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑.

ภาษาอังกฤษ

Becker, Howard S. “Crime and Punishment : An Economic Approach”. Journal of Political Economy, 76 (2)(1968) : 169-217,

Burgess, Ernest J. “The Growth of the City : An Introduction to a Research Project”. Pp. 47-62 in
Robert E. Park, Ernest W. Burgess and Roderick D. McKenzie (ends), the city.
Chicago : The University of Chicago Press, 1952.

Bursik, Robert J. “Social Disorganization and Theories of Crime and Delinquency : Problem and
Prospect”. Criminology, 26 (1988) : 519-551,

Cornish, Derek B. and Ronald V. Clarke. “The Reasoning Criminal : Rational Choice Perspectives
On Offending”. New York : Springer, 1968.

Creighton, J.L. “The Public Participation Handbook : Making Better Decision through Citizen
Involvement”. San Francisco : Jossey Bass, 2005.

Parsons, Talcott, and Smelser, Nell J. “Economy and Society : A Study in the Integration of
Economic and Social Theory”. London : Routledge & Kegan Paul, 1984.

Vold, George B. and Thomas J. “Bernard. Theoretical Criminology. (3rd ed.)”. New York :
Oxford University Press, 1986.

Shaw, Clifford R. & Henry D. McKay. “Juvenile Delinquency and Urban Areas”. Chicago :
University of Chicago Press, 1942.

Sullivan, Richard F. “The economics of Crime : An Introduction to the literature”. Crime and
Delinquency, 19(12)(1973): 138-149.

Zimring, Franklin and Gordon Hawkins. “Deterrence. Chicago : University of Chicago Press”,
1973.

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ** : พลตำรวจตรี ภาณุมาศ บุญญลักษณ์
- วัน เดือน ปีเกิด** : 17 สิงหาคม 2509
- ประวัติการศึกษา** : สำเร็จการศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
: ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- หลักสูตรทางทหาร** : หลักสูตรผู้กำกับการ รุ่นที่ 46 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2546
: หลักสูตรบริหารงานตำรวจชั้นสูง (บตส.) รุ่นที่ 33
ประจำปี พ.ศ. 2554
: หลักสูตรการบริหารการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม
ภาครัฐร่วมเอกชน (บรอ.) รุ่นที่ 4 ประจำปี พ.ศ.2560
- หลักสูตรพิเศษอื่นๆ :** ศูนย์ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามสหรัฐอเมริกา พ.ศ.2541
: หลักสูตร จร. ที่จัดการและบริการบนท้องถนน พ.ศ.2557
: หลักสูตรข้าราชการผู้บังคับใช้กฎหมายชั้นสูง
กระทรวงสันติบาลแห่งจีน พ.ศ.2558
: หลักสูตรบริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บยศ.) รุ่นที่ 22
: หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
- ประวัติการทำงานโดยย่อ** : รอง ผบก.อคฝ.
: รอง ผบก.บก.น.8
: รอง ผบก.สปพ.
: ผบก.สปพ.
: รอง ผบช.ภ.6
- ตำแหน่งปัจจุบัน** : รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๖

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม

ผู้วิจัย พลตำรวจตรี ภาณุมาศ บุญญลักษณ์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ตำแหน่ง รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๖

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในห้วงเวลาที่ผ่านมา สถานการณ์โลกทุกๆ ด้านเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากผลของกระแสโลกาภิวัตน์และการสิ้นสุดของยุคสงครามเย็น สถานการณ์ดังกล่าวมีผลกระทบโดยตรงกับความมั่นคงแห่งชาติของประเทศต่างๆ ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การป้องกันประเทศ และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การพลังงาน และสิ่งแวดล้อม การกำหนดและพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลก และสถานะแวดล้อมของประเทศทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้ประเทศมีสมดุลในความมั่นคงแห่งชาติทุกด้าน สามารถรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติและบรรลุดัตถุประสงค์แห่งชาติได้ จึงเป็นเรื่องท้าทายการบริหารและการจัดการของรัฐบาล ดังนั้น กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ จึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกภาคส่วนในประเทศ โดยเฉพาะหน่วยงานด้านความมั่นคง ควรตระหนัก และให้ความสำคัญเพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานนโยบายระดับสูงและหน่วยปฏิบัติ สามารถดำเนินการขับเคลื่อนได้อย่างบูรณาการและเป็นระเบียบขั้นตอน เพื่อให้บรรลุถึงประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติ

ดังนั้น “ยุทธศาสตร์ชาติ” จึงถือเป็นกรอบชี้้นำการกำหนดนโยบายและแผนต่างๆ สำหรับการพัฒนาประเทศ การบริหารราชการ การจัดสรรงบประมาณ และการจัดสรรทรัพยากร จะทำให้บรรลุเป้าหมายการสร้าง และรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะให้ประเทศไทย มีความมั่นคงในทุกด้าน คนในชาติมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมั่งคั่งและประเทศสามารถพัฒนาไปได้ อย่างยั่งยืนได้ อย่างไรก็ตาม ประเด็นเรื่องยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวนี้ได้นำไปสู่ปัญหาข้อถกเถียงในทางวิชาการเกี่ยวกับแนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติและการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าสมควรจะเป็นไปในทิศทางใดจึงจะมีความเหมาะสมกับสังคมประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจาก ยุทธศาสตร์ชาติถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย การดำเนินการในช่วงที่ผ่านมา มิได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ของประเทศในระยะยาว การบริหารราชการ

แผ่นดินของฝ่ายบริหารจึงให้ความสำคัญกับนโยบายของรัฐบาล หรือฝ่ายการเมืองทำให้เกิดปัญหาขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาประเทศ^๑

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) จึงเป็นแนวทางสำคัญที่รัฐบาลใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เน้นการพัฒนา ๖ ด้าน ได้แก่ ความมั่นคง การสร้างความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ประกอบกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)^๒ ขึ้น เพื่อรองรับกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ แผนปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้าน นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔) นโยบายรัฐบาล นโยบายประเทศไทย ๔.๐ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม และการรับฟังความคิดเห็นจากข้าราชการตำรวจทุกหน่วยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ครอบคลุมตามกระบวนการและขั้นตอนของการจัดทำยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ๑. การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการรักษาความมั่นคง ภายในประเทศ ๒. การเพิ่มศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การอำนวยความสะดวกทางอาญา และการให้บริการ ประชาชนอย่างเสมอภาคเป็นธรรม ๓. การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการรักษาความสงบเรียบร้อยของ สังคมอย่างยั่งยืน และ ๔. การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยกำหนดการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ แบ่งเป็น ๔ ระยะๆ ละ ๕ ปี เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายให้ ประชาชน สังคม และประเทศชาติ มีความมั่นคง ปลอดภัย และความสงบสุขอย่างยั่งยืน เนื่องจากในสภาวะปัจจุบันเราจะเห็นได้ว่าประเทศไทยเกิดวิกฤติหลายๆ ด้านไม่ว่า

^๑ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ ; สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

^๒ ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ; สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

จะเป็นเรื่องของเศรษฐกิจ การเมืองหรือปัญหาทางสังคมต่างๆ ได้ก่อผลกระทบต่อประชากรอย่างกว้างขวางและแทบจะทุกจังหวัดในประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่กล่าวมา บริษัท ห้างร้านหรือแม้แต่โรงงานอุตสาหกรรมก็ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางเช่นกัน ทำให้แนวโน้มการเกิดปัญหาอัตราการว่างงานสูงขึ้นทุกปี ทำให้มีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนทุกชนชั้น และยังทำให้ปัญหาการแย่งงานกันเกิดขึ้น นอกจากนั้น จากปัญหาการว่างงานมากขึ้น ทำให้ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทุกปีจนเกิดเป็นปัญหาระดับใหญ่ของรัฐบาลที่ต้องหามาตรการ แนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งปัญหาอาชญากรรมที่กล่าวมานั้น นับวันมีผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน ความปลอดภัยของประชาชน และปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศก็ยังคงนับว่าเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง เพราะก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านความมั่นคงความปลอดภัยและยังแสดงถึงเสถียรภาพของรัฐบาลอีกด้วย การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยที่รัฐไม่ต้องเรียกเก็บค่าบริการอื่นเพิ่มเติม ซึ่งจากข้อมูลที่ประชาชนรับทราบอยู่แล้วทางรัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่คอยช่วยเหลือหามาตรการแก้ไขปัญหา หาแนวทางต่างๆ มาช่วยในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม เพื่อให้ปัญหาอาชญากรรมในสังคมมีอัตราลดน้อยลง อีกทั้งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นเข้ามาช่วยเหลือด้วย การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมจึงจะมีประสิทธิภาพเพียงพอ ในทางตรงกันข้ามไม่มีความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ในท้องถิ่นของตัวเองที่อาศัยอยู่ไม่มีความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนก็จะทำให้การปราบปรามอาชญากรรมนั้น ไม่ได้ผล แต่การร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ นั้นไม่ว่าจะเป็นประชาชนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยงานรัฐหรือแม้แต่หน่วยงานของเอกชน ถ้าร่วมมือกันก็ย่อมส่งผลดีต่อชุมชนนั้นๆ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ประชาชนในชุมชนนั้น ควรมีการร่วมมือกันอย่างจริงจัง เพื่อให้ชุมชนของตัวเองนั้น มีอัตราการเกิดอาชญากรรมลดน้อยลง

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัย เรื่อง ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม เพื่อหาแนวทาง มาตรการในการป้องกันต่างๆ เพื่อใช้ในการป้องกันไม่ให้มีแนวโน้มการเกิดอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น และจากผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางเบื้องต้นให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม และนำผลการวิจัยที่ได้ไปกำหนดนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษาการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ในการลดปัญหาอาชญากรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๒. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดอาชญากรรม
๓. ศึกษาประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดปัญหาอาชญากรรม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดอาชญากรรม” ดังรายละเอียดของกรอบแนวคิดในการวิจัย ต่อไปนี้

ขอบเขตของการศึกษาแบ่งเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านประชากร และด้านระยะเวลา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ด้านเนื้อหา

๑.๑ ศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรม จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ตำรา เอกสารวิจัย วิชาการ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๑.๒ ทบทวนแนวทางการปฏิบัติของตำรวจ เพื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องประสานกันกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรม

๒. ด้านประชากร

เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องในด้านอาชญากรรม ทั้งจากหน่วยงานด้านความมั่นคง ตำรวจ และสถาบันการศึกษา ที่เกี่ยวข้อง ทั้งส่วนที่กำหนดนโยบาย และส่วนการศึกษาด้านความมั่นคงและด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

๒.๑ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาท อำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับตำรวจ ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น

๒.๒ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาท อำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องในการสนองตอบนโยบายความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประชาชนและตำรวจ

๒.๓ กลุ่มประชาชนที่ปฏิบัติงานร่วมกับตำรวจในการป้องกันและปราบปราม เพื่อป้องกันอาชญากรรมในระดับชุมชน

๓. ด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งสิ้น ๑๑ เดือน (เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒ – กรกฎาคม ๒๕๖๓)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่างๆ

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก นักวิชาการด้านยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่างๆ

๓. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิดใหม่ๆ จากการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผลการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง ๓ ข้อ สรุปได้ดังนี้

๑. ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ศึกษาการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ในการลดปัญหาอาชญากรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ด้วยรัฐบาลได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ -๒๕๘๐) เพื่อใช้เป็นเป้าหมาย ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้บรรลุสู่วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศ ที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทฤษฎศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติฯ โดยการดำเนินงานตามนโยบาย และกรอบแนวทางในการบริหารและการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ ของการ “เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมาย ที่ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา” และเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาประเทศให้เติบโตตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติต่อไป

๒. ผลการวิจัยต่อบัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดอาชญากรรม

สืบเนื่องจาก แนวทางการสร้างความร่วมมือกับประชาชนและชุมชนในการป้องกันปราบปราม อาชญากรรม การป้องกันอาชญากรรมที่ผ่านมาโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงลำพัง โดยปราศจากความร่วมมือจากประชาชนหรือคนในชุมชนเอง ทำให้การป้องกันอาชญากรรมไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้ผู้บริหารงานตำรวจตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญของประชาชนที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับตำรวจในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม อันเป็นปัญหาส่วนรวมของสังคม ซึ่งผลการวิจัยฉบับนี้ทำให้ทราบว่า การเป็นหุ้นส่วนและสร้างความร่วมมือระหว่างตำรวจและประชาชน จะเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญในการลดปัญหาอาชญากรรม ด้วยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรับรู้ และเข้าใจปัญหาของตำรวจ มีสัมพันธภาพอันดีกับตำรวจ และเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม โดยใช้แนวทางหรือเทคนิคในการสร้างความร่วมมือของประชาชนกับตำรวจ อาทิ การเพิ่มความใกล้ชิดกับประชาชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การเข้าไปช่วยเหลือ และการรับฟังปัญหา เป็นต้น เพื่อให้เกิดความไว้วางใจกัน จนนำไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในการสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับความเดือดร้อน หรือความหวาดกลัวภัยอาชญากรรม และให้ชุมชนร่วมกันแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากปัญหาอาชญากรรมต่างๆ

๓. ผลการวิจัยต่อบัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ ศึกษาประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจในการลดปัญหาอาชญากรรม ดังต่อไปนี้

การผลการศึกษาวิจัยฉบับนี้ พบว่า แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพงานป้องกันอาชญากรรม ระหว่างประชาชนกับตำรวจ รวมถึงแนวทางการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกที่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้ มีแนวทางดังต่อไปนี้

๓.๑ คน (Man) คือ การสร้างขวัญกำลังใจแก่ตำรวจและประชาชนที่ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้รับทราบว่าได้ดำเนินงานกันเพียงลำพัง อาทิ การให้รางวัล หรือคำชมเชย เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานต่อไป

๓.๒ เงิน (Money) เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

๓.๓ เครื่องมือ (Material) การนำงบประมาณที่ได้รับมาบริหารจัดการอุปกรณ์ เครื่องมืออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานที่จำเป็น มีความทันสมัยและอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้ การได้ตัวอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ เช่น วิทยุ เครื่องมือสื่อสาร อาวุธต่างๆ และพาหนะทุกประเภท

๓.๔ วิธีการปฏิบัติงาน (Method) ต้องมีการปรับรูปแบบกระบวนการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมให้มากขึ้น โดยต้องพิจารณาประเภทของงานและรูปแบบการทำงานเพื่อวางแผนกำหนดขั้นตอนและกำหนดวิธีการใหม่ และลงมือปฏิบัติตามตลอดจนติดตามประเมินผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

๓.๕ แนวทางการปฏิบัติกรข่าวสารเชิงรุก เป็นการเข้าไปใช้ประโยชน์หรือล่วงรู้ข้อมูลข่าวสารจากกลุ่มอาชญากรหรือคนในชุมชน และลดศักยภาพข้อมูลข่าวสารหรือระบบข้อมูลข่าวสารของฝ่ายอาชญากร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการป้องกันอาชญากรรม รวมถึงการนำข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นมาวิเคราะห์ เพื่อวางแผนและกำหนดแนวทางในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาอาชญากรรมต่อไป

๓.๖ แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุก นำทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรมมาใช้ในการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกได้ เนื่องจากง่ายต่อการนำมาปรับใช้ให้เกิดการป้องกันอาชญากรรมอย่างเป็นรูปธรรม อาทิ ๑. การวิเคราะห์สถานภาพอาชญากรรม ๒. จะต้องสร้างความเข้าใจกับตำรวจทุกฝ่ายในหน่วยงานให้มีความพร้อม และเต็มใจที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นอย่างจริงจังกับประชาชนในพื้นที่ ผ่านการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน และ ๓. การประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการ และกิจกรรมต่างๆ

๓.๗ ทักษะคติในการปฏิบัติงานเชิงรุก เป็นการกระทำเมื่อสถานการณ์บีบบังคับให้ตอบสนอง เน้นการดำเนินงานอย่างรวดเร็ว คุ่มค่าและมีคุณภาพ เล็งเห็นถึงปัญหาพร้อมทั้งลงมือจัดการกับปัญหานั้นๆ

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ ตำรวจควรให้ความสำคัญกับการป้องกันอาชญากรรมเป็นหลัก เพื่อไม่ให้เกิดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนมากที่สุด โดยเฉพาะการป้องกันอาชญากรรมในเชิงรุก ซึ่งเป็นการวางแผนล่วงหน้า มีการเตรียมพร้อม และกำหนดมาตรการที่ดีในการป้องกันอาชญากรรม เพื่อรองรับเหตุการณ์ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๑.๒ ตำรวจควรมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือกับประชาชนและชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมเป็นหลัก โดยการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปในชุมชนเพื่อสร้างความใกล้ชิดและเป็นมิตรกับประชาชนให้มากที่สุด พร้อมทั้งเปิดรับฟังปัญหาของประชาชนเพื่อหาแนวทางแก้ไขและเข้าไปช่วยเหลือ

๑.๓ ตำรวจควรมุ่งเน้นการบริหารงานด้านกำลังพล เครื่องมือ งบประมาณ และวิธีการการทำงานที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นด้านกำลังพลต้องมีการจัดสรรอัตรากำลังพลให้มีความเหมาะสมกับปริมาณงาน สร้างขวัญกำลังใจ และให้สวัสดิการที่เหมาะสม มีการให้รางวัลและการลงโทษอย่างมีมาตรฐาน

๑.๔ ตำรวจควรมีการปฏิบัติการข่าวสารในเชิงรุก มิใช่คอยแต่ป้องกันเหตุ หรือเผชิญเหตุอย่างเดียว จะต้องมีการเข้าไปใช้ประโยชน์หรือล่วงรู้ข้อมูลข่าวสารจากกลุ่มอาชญากรหรือคนในชุมชนให้มากที่สุด เพื่อป้องกันอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นไม่ให้เกิดขึ้น โดยนำข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นมาวิเคราะห์ วางแผนและกำหนดแนวทางในการป้องกันอย่างต่อเนื่อง

๑.๕ ตำรวจต้องใช้แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกโดยทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Proactive Crime Prevention) เพื่อทำให้องค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่หายไปและไม่ก่อให้เกิดอาชญากรรมในพื้นที่ โดยการวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและดำเนินการป้องกันเชิงรุกโดยการจัดทำโครงการ กิจกรรม และกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อปิดช่องว่างการก่ออาชญากรรม

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๒.๑ ตำรวจควรดำเนินงานด้านการรักษาความปลอดภัยในหลากหลายมิติ เพื่อลดความหวาดกลัวอาชญากรรมของประชาชนในพื้นที่ โดยใช้มาตรการการตรวจท้องที่เป็นหลัก

๒.๒ ควรจัดทำแผนเผชิญเหตุไว้ให้พร้อมในทุกสถานการณ์ และมีการซักซ้อมแผนเผชิญเหตุอยู่เสมอ

๒.๓ ควรใช้ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Community Policing) เป็นผู้นำที่หลักในการสื่อสารกับประชาชนในเรื่องการป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง หรือในชุมชน และรับข่าวสารเชิงลึกจากประชาชนเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ชุมชนนั้นๆ